

LETO XXV. ŠT 48 (1207) TRST, GORICA
ČETRTEK, 17. DECEMBRA 2020

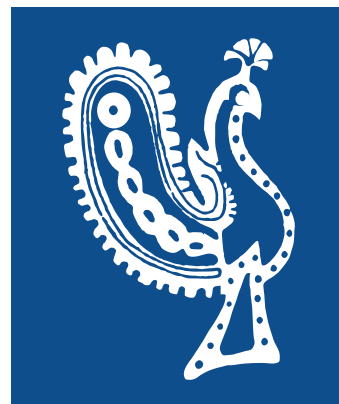
CENA 1,20€
www.noviglas.eu

TAXE PERCUE TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA, ITALY

SETTIMANALE
Poste italiane S.p.a.
Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003
(conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma1, NE/PD ISSN 1124-6596

NOVI GLAS

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV
KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Str. 6 / Gorica
Luisa Gergolet o Feiglovi
knjižnici v Trgovskem domu

Str. 10 / Božič 2020
Urniki prazničnih maš na
Goriškem in Tržaškem

Str. 17 / Pogovor
Božična misel škofovega
vikarja Antona Bedenčiča

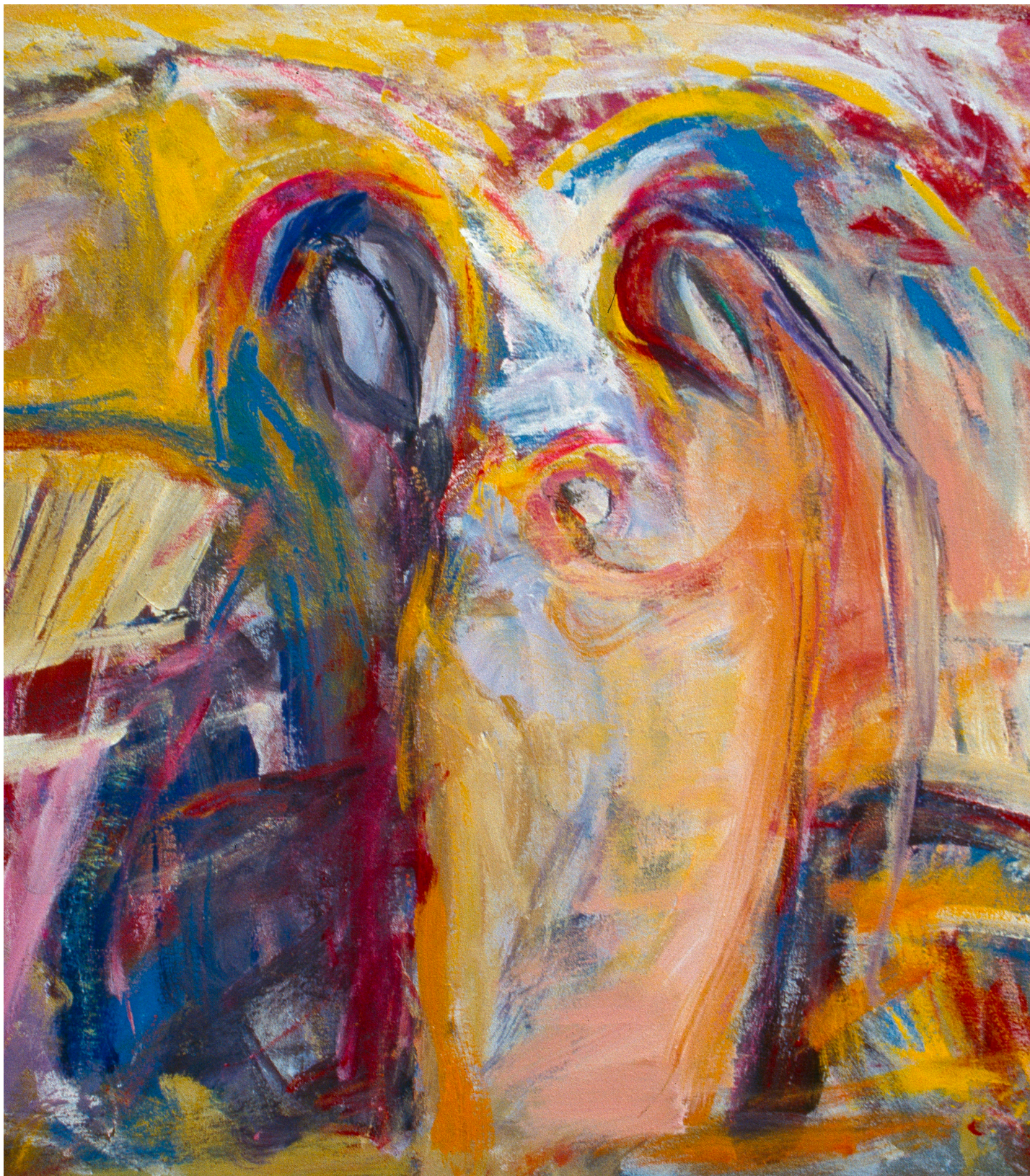
Jožefovo spremljanje Božiča

Primož Krečič

Tragičnost zgodovine je dobila luč in izhod. Ob dozorevanju časa je Bog poslal svojega Sina na svet, da bi s solidarnostjo in bližino razodel svojo moč za prehod in osvoboditev. Z Božičem se je Bog dotaknil globin naše nemoči in greha, tja, kjer smo se zaplezali in poskrili. Božji Sin je prišel v preprostem otroku, da bi nam pokazal, da je vredno živeti, ker smo sprejeti in ljubljani, da smo otroci zemlje in je obenem naša domovina tudi v nebesih. V učlovečenju se je torej razkrila najgloblja povezava neba in zemlje, duha in materialnega sveta, Boga in človeka. Zato je od svojega začetka Jezus izvir nove kulture in upanja, ker sinovsko ljubi Boga in premaguje težke ovire neživljenja ter hudobije. Kdor veruje vanj in se odpre njegovemu Duhu, je napolnjen z veseljem in mirom. Ne vržejo ga s tira padci, grehi in preizkušnje, kot je koronavirus. Med nami rastejo rodovi, ki nimajo skoraj nobene vere. Nekateri milenijci so celo krščeni ali so obiskovali verouk, toda zanje Jezus ostaja kot lepa tradicija, dober človek, nikakor pa ni prva svetinja in odrešenik, ki bi ga poslušali, molili k njemu in se po njem ravnali. V bistvu nikomur ne zaupajo, zato so v svojem jedru tako negotovi, črnogledi, prazni. Epidemija je to stanje poglobila, vendar je raj na zemlji še naprej varen in pomirjevalen, da se ni treba boriti za izhod in trdni smisel. Predvsem je ljudi strah stopiti iz družbene uravnilovke in iti po poti vesti ter resnice. Že v odnosu do epidemije se to pozna.

V letošnjem adventu nam je papež Francišek napisal pismo o svetem Jožefu: 'Z Očetovim srcem' in želel osvetliti njegovo vlogo v zgodovini odrešenja ter v duhovnosti. Tudi Jožef se je najprej izogibal stopiti iz družbene povprečnosti in korektnosti. Bil je pravičen in pošten. Zato je po tedanjih zakonih sklenil Marijo odsloviti, ko je zvedel, da je noseča. Težko mu je bilo pri srcu, ker jo je imel zelo rad, vendar je moral to storiti, ker je prelomila zvestobo in zaupanje. Toda v njegove dvome in bolečine je stopil Gospodov poslanec in mu povedal, naj vzame k sebi Marijo ter njenega otroka, ki je Božji Sin. Marija ni prelomila obljube, ampak je poslušala Boga. Stopila je iz navadnega teka dogajanja, tudi Jožef je to naredil, ko je storil, kar mu je naročil angel. Jožef je sprejel Božjo voljo in bližnjega. Zato v krizi koronavirusa in splošni brezsilnosti papež Francišek daje svetega Jožefa za zgled in spremljevalca. Predstavlja nam moža, ki je s svojo tiho podporo pripravil Božji prihod nas svet. Bil je duhovno svoboden, da se je po Božjem ves posvetil novemu poslanstvu. Sprejel je nosečo Marijo in bil ob njej na težki poti v Betlehem. Tudi ko je morala roditi v zavetišču za živali, je ostal tih in dejaven, da so preživeli, kolikor je bilo mogoče. Prav tako je po navdihu angela odpeljal družino v Egipt, ko je oblastnik želel umoriti otroka.

Veličina tega preprostega in tihega moža je v njegovem spremljanju Marije in Jezusa, da so živeli varno in mimo družinsko življenje. Danes je kar precej družinskih članov, ki se srečujejo z neodgovornostjo staršev. Zato je spodbudno papeževo povabilo k trdni in zvesti drži mož, da bi varovali življenje in ustvarjali toplino doma. V času epidemije je še posebno pomembna njihova prisotnost, da se v družini čutijo zavarovani. To je tudi priložnost, da odkrijejo moč vere, ki podpira povezave, služenje in upanje. Očetje morajo otrokom brati družinsko zgodovino in odkrivati Božje sledi v njej. Le tako bo mogoče doživeti sedanji čas k spreobrnjenju in novemu sinovskemu odnosu do Boga. Božji Sin se rojeva med nami in nas kliče iz neodločnosti. Čas brezizhodnosti in strahu spreminja v zaupanje ter svetlobo novega izhoda.

Mira Ličen, Sv. Družina, 1998, olje na platno

Ministrica

3

Učiteljica

7

Absolventka medicine

18

Ministrica RS za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Helena Jaklitsch nam je posredovala svoje občutke v času pandemije in prsrčno božično voščilo

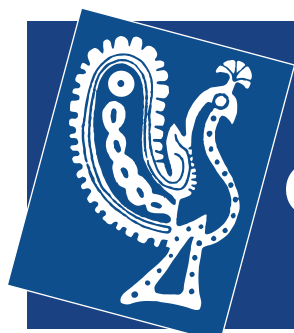

Irena Raseni že veliko let poučuje v otroškem vrtcu Čira Čara v Sovodnjah ob Soči. Spregovorila nam je o svojem poklicu in o težavah, ki jih imajo otroci v teh hudih časih

V Sloveniji se epidemiološko stanje ne izboljšuje. V covid oddelkih so prosili pomoč tudi študente medicine. Med temi je mlada absolventka Nada Tavčar

Slovenska skupnost,
zbirna stranka Slovencev
v Italiji, vošči rojakinjam
in rojakom blagoslovljene
božične praznike in zdravlja,
sreče ter zadoščenja polno
novo leto 2021

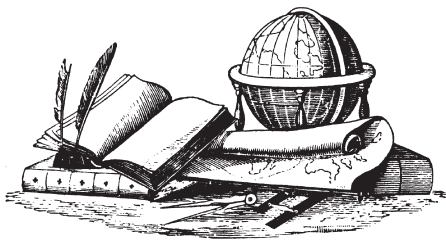

NOVI
GLAS

Drage bralke in bralci!

Nebeška svetloba, ki preseva novorojeno Božje Dete, naj prežene temačne stiske in tesnobe iz vaših src in naj vam vlije novega upanja v svetlejšo prihodnost. To vam iz srca voščimo vsi pri Novem glasu.

Božična poslanica slovenskih škofov 2020

“Zaradi nas ljudi in zaradi našega zveličanja je prišel iz nebes”

Spoštovani bratje in sestre, vsi, ki praznujete Božič kot praznik rojstva Jezusa, Božjega Sina, in vsi, ki ga praznujete le kot družinski praznik.

Božič bomo letos praznovali v izrednih razmerah. V božičnem praznovanju doživljamo radost in srečo v družinskem krogu, a žal letos mnogi tudi težo boleznin in osamljenosti. Bližina Boga, ki se nam je približal in nas objel v Jezusu Kristusu, nas spodbuja k medsebojni bližini. Združeni v molitvi ob družinskih jaslicah lahko doživimo Božji dotik. To nam je dosegljivo kljub oviram za slovesno božično bogoslužje in za širše osebne stike z

vsemi, ki so nam blizu. Vsi hrepenimo po povezanosti, pripadnosti občestvu. Ustvarjeni smo po

Božji podobi – po Troedinem Bogu – Bogu odnosov. Zato samota in pretrgana razmerja še bolj bolijo. Tudi

Marija in Jožef sta doživljala izolacijo in stisko, daleč od doma in svojih domačih. Vesela novica božične noči

je zato namenjena tudi in predvsem vsem, ki doživljajo te omejitve. “Zaradi nas ljudi in zaradi našega zveličanja je prišel iz nebes”, pravi veroizpoved. Novorojeni prihaja, da bi se v Njem prepoznali kot sinovi in hčere ljubečega Očeta. Bog vstopa v naše odnose, da bi v drugih, zlasti v bolnih, nesrečnih, zapuščenih in osamljenih, videli brate in sestre istega Očeta, odrešene po Njegovi ljubezni. Bratstvo vseh ljudi je tudi glavna misel papeževe zadnje okrožnice Vsi bratje, ki naj v božičnih dneh in v novem letu 2021 odmeva v naših srcih in okrepi naša prizadevanja za pomoč v stiskah bližnjih.

To univerzalno bratstvo bomo slovenski kristjani letos doživljali še na poseben način. V božičnem času bomo povezani z Rimom, vso Cerkvijo in papežem Frančiškom. Lahko smo ponosni, da ob jaslicah na Trgu sv. Petra ob tridesetletnici slovenske države stoji slovensko božično drevo s Kočevskega, okrašeno s slovenskimi, ročno izdelanimi okraski. V imenu slovenskih škofov želim blagoslovljen Božič, srečno in zdravo novo leto. Voščilo velja tudi rojakom v zamejstvu in izseljenstvu, vsem vernikom drugih krščanskih skupnosti in vsem ljudem dobre volje.

Msgr. Andrej Glavan

Na predlog Sveta slovenskih organizacij

Senator Durnwalder o zastopstvu Slovencev v italijanskem parlamentu

Senator Južnotirolske ljudske stranke – SVP Meinhard Durnwalder je prejšnji teden predsedniku 1. stalne komisije za ustavna vprašanja v senatu, Dariu Parriniju, poslal priporočilo v prid olajšanemu zastopstvu za slovenskega predstavnika v italijanskem parlamentu. Sen. Durnwalder je spodbudil predsednika Parrinija, naj komisija priporoči vladi, da v zvezi s predlagano rešitvijo preveri alternativne možnosti, ki bi omogočile boljši dostop do predstavnitva državljanov, ki so izraz slovenske

jezikovne manjšine. Priporočilo je senator SVP napisal na podlagi pisma, ki mu ga je posredoval

predsednik SSO Walter Bandelj. V pismu je predsednik Bandelj izpostavil, da sedanjí predlog volilnih okrožij za Furlanijo Julijsko krajino ne omogoča nobene olajšane izvolitve, kot je to določeno v 26. členu zaščitnega zakona 38/2001. Razlogi so v dejstvu, da združitev Goriške in Tržaške v eno samo okrožje ne upošteva številčnosti slovenske manjšine v razmerju s celotnim prebivalstvom. Krivično je tudi, da so Slovenci na Videmskem ločeni od goriškega in

tržaškega slovenskega volilnega telesa. Nova razdelitev tako ne prinaša nobene novosti in slovenski predstavnik v parlamentu bo še vedno odvisen od dobre volje ene izmed večjih strank italijanskega političnega konteksta. Predsednik SSO Bandelj je znova spomnil na zgledno ureditev Republike Slovenije, ki zagotavlja zastopnost italijanskega in madžarskega predstavnika v Državnem zboru. Obe jezikovni manjšini namreč svojega poslanca izvolita na podlagi posebnih volilnih okrožij.

Povejmo na glas

Ljubeči blagor notranjega miru

Janez Povše

Eden od najlepših darov, ki jih prinaša nežni Božič, je prav gotovo mir, mir v duši in mir med ljudmi, mir, ki pomeni olajšanje in počitek od vsakršne teže življenja, mir, iz katerega se edino rodijo prave odločitve, ki nas odmaknejo od stisk in tesnob. In teh se dandanes ne manjka, po vsem svetu, tja do zadnjih kotičkov, se je naselila znana bolezen, ki je ne moremo povsem potisniti v pozabo in se pomika nad nami in med nami kot nevidna megla s slabim namenom in zlim strupom. Ob vsem tem nas obhaja nemir, obhaja nas negotovost, saj ne vemo več, kakšna bo naša prihodnost in koliko časa bo velika preizkušnja še trajala. In nemir se slej ko prej preobrazí v ogroženost, se preobrazí v strah, ki nam vse slika v najtemnejših barvah in nam lahko nekega dne neizprosno zavlađa. Bojimo se vsega, luč je vse bolj daleč na vse bolj oddaljenem obzorju in ta bojazen nam veleva, naj se umaknemo vase, ker se ne moremo več ukvarjati še z drugimi, ne moremo stopiti z njimi skupaj, jim dati svojo tolažbo in se na ta način z njimi povezati v razbremenitev in novo moč – pretežko nam je, da bi bili z drugimi zares skupaj in se s tem rešili. Miru nimamo v sebi, brez opore smo, tla pod nogami se majejo, ujeti smo v negotovost in v vprašanja brez odgovorov. Nenehno božje prihajanje, ta svetloba vseh svetlob, pa na naše stiske nikoli ne pozabi, nikoli, vedno nas na novo spominja, naj se ozremo vanj, naj ga vedno na novo prepoznamo, prepoznamo njegov ljubeči namen, ki mu ni primere. Pa ne

samo da prepoznamo ta namen, ampak toliko bolj njegovo dejavno pomoč, njegove darove, njegove blagre, ki želijo le eno stvar: želijo naše dobro in razsvetljujejo, česar nismo mogli videti, in odstranjujejo vse tisto, zaradi česar nismo več prepričani o razrešitvi vsega, kar nas teži in muči, in zato ne moremo doseči srečne harmonije - harmonije, ki pomiri našo dušo, pomiri vse ljudi okrog nas in kjer koli, prinese mir vsem in povsod. Res, notranji mir je dar nad vsemi darovi, je pomiritev težav, čeprav težave niso pozabljene, z notranjim mirom so obvladane in se lahko z njimi spopademo na najboljši način, ker pred njimi ni več strahu, ni več stisk in tesnob, ni več dvoma in obupavanja. Notranji mir je nekaj lepega in blagega, je sozvočje v nas, medtem ko so strah, tesnobe in stiske, dvomi in obupavanja nemir, porušena in razrušena harmonija, brez katere ni srečnosti, ni potešitve znotraj nas in ni srečnega srečanja z drugimi. A z notranjim mirom lahko tisto lepo in blago z vsemi in z vsakomer uresničimo in postanemo deležni vzvišenega blagra, namenjenega vsakomer, deležni razumevanja med vsemi in srečnega prepoznanja, da je sreča vseh in med vsemi možna zato, ker je naša usoda skupna, ker vsi trpimo in zato po sreči hrepenimo. Res enkratna je žareča moč notranjega miru, za katerega si velja želeči, da bi vsi storili vse, da bi njegov ponujen dar z odprtím srcem sprejeli in bili tako sposobni premagati vsako težavo sedaj in v prihodnje. Vedno.

POGOVOR Ministrice za Slovence v zamejstvu in po svetu, dr. Helena Jaklitsch

“Cenim tiste, ki delajo in se trudijo v okolju, kjer živijo, ohranjati narodno zavest, slovensko identiteto”

Najlepša hvala, ker ste pristali na pogovor, ki je zaradi razmer na daljavo in pisne narave.

V praznični, božični številki Novega glasa smo Vas hoteli imeti predvsem zato, da se Vam najprej zahvalimo za vso pozornost, ki jo izkazuje vsem Slovincem po svetu in seveda rojakom v obmejnih državah naše domovine Slovenije, tudi nam, ki živimo v Italiji. Pa tudi zato, da našim bralkam in bralcem voščite ob letošnjem Božiču, ki se napoveduje drugačen. Pravzaprav je vse vaše delo drugačno, mar ne? Pandemija je spremenila in spreminja vse nas, kako je Vas?

Moje delo kot ministrice je seveda zaradi pandemije popolnoma drugačno, kot bi bilo sicer. Namesto da bi obiskovala rojake v zamejstvu in po vsem svetu, ostajam doma. Toda to ne pomeni, da samo čakam, da se stvari umirijo in vrnejo nazaj v ustaljene tirnice. Daleč od tega. Ker ne moremo k našim ljudem, se trudim najti različne načine in poti, da bi jim pokazala, da mi je mar zanje. Tako je med drugim morda več časa za delo znotraj našega prostora in za razmislek, kaj mi, kot država in v naši državi, lahko več postorimo za Slovence zunaj naše domovine. V luči tega se skupaj s sodelavci trudim okrepi sodelovanje z ministrstvom za gospodarstvo in ministrstvom za kmetijstvo, kot dvema pomembnima resorjema, še posebej za naše zamejce.

Prav tako iščem poti za boljšo prepoznavnost tem, povezanih s Slovenci zunaj naše domovine, v slovenskem medijskem in šolskem prostoru, med mladimi. Skratka, kot ministrici mi dela ne zmanjka.

Če pa me vprašujete, kako pandemija vpliva name osebno, pa bi bila neiskrena, če bi rekla, da je ne občutim. Pogrešam svoje prijatelje, saj se osebno ne moremo srečevati. Pogrešam družino, saj ne moremo imeti toliko stikov, kot bi si želeli. Zaradi prepovedi obiskov v domovih za ostarele ne smem obiskati mame, zaradi česar mi je še posebej hudo. Saj se slišimo po telefonu, ampak ni isto. Ves čas spremljam, kaj se dogaja in kako je z okuženimi. Ob tem večkrat pomislim na babice in dedke, ki zaradi omejitev morda niti še niso videli svojega vnuka, ki je v teh mesecih prijel na svet. Lahko si predstavljate, da potem težko razumem tiste, ki z omalovaževanjem ukrepov stroke ter s svojim neodgovornim ravnanjem, ko grejo celo tako daleč, da organizirajo zasebne zabave, izničijo napore vseh nas, da bi se pandemija čim prej umirila. Sama bi vse take sebičneže poslala delat v prve bojne vrste, v covid oddelke. Zdaj je pač treba zdržati, nositi maske, omejiti osebna srečevanja in ohranjati varno razdaljo. To je naš pomembni prispevek k premagovanju pandemije. Ampak ob vsem tem se je treba tudi potruditi poiskati pozitivne vidike, svetle točke. Morda imamo zdaj končno več časa, da

preberemo kakšno dobro knjigo, se posvetimo otrokom, na sprehodih v okolici doma odkrivamo lepote narave.

naroda, slovenstva in vsega, kar to nosi seboj. Prav zato sem zelo pozdravila začetek delovanja Slovenske

Redno spremljamo vaše delo in opažamo, da skušate povezovati vse Slovence, ne glede na to, kje živimo. Kako vam to uspeva v času pandemije?

Zelo si želim, da bi se Slovenci po vsem svetu čutili povezane. Vendarle zunaj Slovenije živi pol milijona naših rojakov. Včasih se jim zdi, da domovina nanje pozablja, kar tudi ni vedno čisto iz trte zvito. Tu imamo kot država še veliko dela. Toda ne samo mi, temveč vsi Slovenci, kjerkoli živijo. Vsi moramo najti načine, da se povežemo. Področij je veliko; od gospodarstva, kulture, znanosti, športa. Tu je tudi ljubezen do slovenskega

poslovne globalne povezave, ki želi med seboj povezati slovenske podjetnike in gospodarstvenike po vsem svetu. Prvo virtualno srečanje so imeli novembra, decembra so se jim na drugem poslovnem srečanju, ki je prav tako potekalo preko spleta, pridružilo več kot sto petdeset udeležencev iz 34 različnih držav. Verjetno bi kdaj prej sploh ne pomislili, da je tak način sodelovanja možen. Zdaj, ko nas je pandemija prisilila, da so spletna srečanja postala nekaj samoumevnega, pa vendarle ugotovljamo, da še kako velja tista misel, da je vsaka stvar za nekaj dobra. Podobno občutim tudi sama, saj sem lahko vsak hip v stiku

s komerkoli po svetu. Tako smo imeli sredi decembra sejo Sveta Vlade RS za Slovence po svetu, ki so se je nekateri člani udeležili osebno, drugi so sodelovali preko spleta. Verjetno na kaj takega prej sploh ne bi pomislili, zdaj pa se je to ponudila kot samoumevna opcija.

Že res, da so video konference in razne video povezave koristne, a vse nekaj drugega je, če se človek sreča, si pogleda v oči, stisne roko. Kako to vi doživljate?

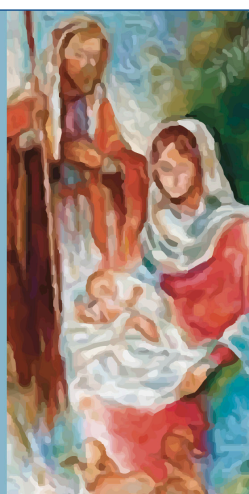
Res je. Nekaj je srečanje preko Zooma, Skypa in drugih spletnih platform za sestanke, čisto nekaj drugega pa je osebno srečanje. Sama se vsekakor na vsako srečanje, ki poteka preko spleta – in teh je bilo letos res kar nekaj – temeljito pripravim. Na vsakem takem srečanju hočem dati vse od sebe, saj želim, da sogovornik na oni strani začuti, da mi je mar za stvar, da cenim, kar dela, da ga podpiram v vseh njegovih naporih, ki jih on in njegovi sodelavci vlagajo v ohranitev in razvoj slovenstva. Hočem, da ve, čeprav naju loči tehnologija in morda tisoče kilometrov, da me zanima, kaj ima povedati, kaj ga morda skrbi, kaj upa ali

pričakuje. Toda to kljub temu ni isto kot osebno srečanje. Sama sem namreč človek osebnega stika, saj takrat sogovornika lažje začutim, če lahko uporabim ta izraz. Ko se pogovarjaš osebno, imaš namreč pred seboj celega človeka. Osebnega srečanja pač ne more nadomestiti nobena druga stvar. Prav zato sem bila resnično vesela, da sem imela sredi poletja, ko smo se lahko na kratko oddahnili od epidemije, vendarle dva, tri mesece, ko sem se lahko osebno srečala s Slovenci v vseh štirih sosednjih državah, obiskala pa sem tudi slovenske rojake v južni Nemčiji. Zdaj komaj čakam, da bom lahko te obiske nadaljevala. Načrtov je veliko, še posebej, ker bomo naslednje leto praznovali tudi 30. obletnico naše samostojne države in bo to odlična priložnost, da se Slovincem po vsem svetu zahvalimo za njihov izjemni doprinos pri priznanju in uveljavitvi mlade države, pa tudi za vse, kar so za njeno prepoznavnost naredili v teh treh desetletjih. Upam, da bomo tako pomembno leto praznovali skupaj.

/ str. 15
Jurij Paljk

SLOVENSKA PROSVETA in ZALOŽBA MLADIKA

Vsem svojim članicam, sodelavcem in prijateljem voščita srečen Božič in zdravja polno novo leto 2021

KATOLIŠKA KNJIGARNA

Želi vsem zvestim odjemalcem vesel Božič in srečno Novo leto! Pri nas najdete veliko izbiro jaslic, božičnih okraskov, nabožnih predmetov in priložnostnih daril! Obiščite nas!

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem!

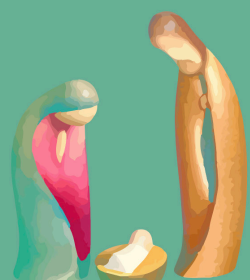
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

želi članom, društvom, pevskim zborom, organizacijam in vsem, ki njeno delo podpirajo in spremljajo, duhovno bogat praznik Gospodovega rojstva in Božji blagoslov v novem letu 2021

ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

želi vsem svojim članom, sodelavcem in prijateljem blagoslovljene božične praznike in uspešno novo leto 2021

ZDRUŽENJE ARS,

ki Vas bo tudi v prihodnje osrečilo z odličnimi razstavami naših umetnikov, Vam vošči vesele božične praznike, miru in dobrega v novem letu!

Misel na 4. adventno nedeljo

Nosilci in prinašalci Kristusa

Na zadnjo adventno nedeljo imamo obrazec maše "Rosite", v latinščini "Rorate", ki se ga tudi skozi advent lahko uporablja za zorno mašo oz. za mašo v čast Devici Mariji v adventu, še zlasti v božični devetdnevnic, v kateri smo. Ta maša je še posebej značilna za srednjeevropski prostor, kamor naj bi spadali tudi mi, čeprav se v zadnjih desetletjih ta prostorska in kulturna pripadnost zelo izgublja. Kakor je veljalo za številne vigilije, je tudi za tovrstno mašo, ki se imenuje po vstopnem spevu, veljalo, da so jo ljudje obhajali le ob soju sveč, kakor se še vedno dogaja, recimo, na Škofjiški klasični gimnaziji v Šentvidu nad Ljubljano kot primer tega. Poleg te zelo pomenljive igre luči in teme, ki simbolizira tisti prečudoviti dvoboj, ki ga bijeta smrt in življenje po velikonočni pesmi slednici, nam ta maša pokaže tudi siceršnjo marijansko naravnost adventa. Kaj to pomeni? Da spremljamo naše skrivnosti odrešenja po Mariji. Četudi posvečamo največjo pozornost Božji Materi, pa še vedno seveda ni ona osrednji akter, ampak vedno kaže na Boga kot

tistega, ki vodi vso zgodovino in vse stvarstvo. Simbolično tako vsak advent gremo od Gospodovega oznanjenja, pa do Gospodovega rojstva, še

Pravičnega, tako moramo vselej pravih darov pričakovati zgolj in samo iz nebes, so torej Božji dar. Če se ozremo na hvalospjev za praznik Kristusa

posebej to simbolično storimo prav z božično devetdnevnic, ki ni običajna devetdnevnic. Prične se namreč 17. decembra in je, če bi izključili Božič, pravzaprav osemdnevnic, vendar pa v tem primeru praznika Gospodovega rojstva ne moremo izključiti, zato je božična devetdnevnic edina v cerkvenem letu, ki vključuje še sam praznik, šele vključno z Božičem tako imamo božično devetdnevnic, seveda pa potem praznik Gospodovega rojstva tudi traja, kot se spodobi, osem dni, a to je že snov za prihodnji teden. Kakor pa rosijo nebesa Gospoda,

Kralja, potem lahko vidimo, kateri so nekateri od teh darov, saj so značilni za njegovo kraljestvo: resnica in življenje, svetost in milost, pravičnost, mir in ljubezen. Naj si človek še tako prizadeva za vse to in še drugo, ne bo nikoli sam po sebi dosegel nobenega od teh darov, ampak vedno zgolj in samo neki človeški približek, nikdar prave stvari. Pogosto pa pride človek, ker je grešen, do pravega nasprotja teh darov, kar se potem zrcali v naši družbi, v naših odnosih. Neapeljski katoliški filozof je zato govoril o teoriji "heterogeneze ciljev", ki je

pravzaprav ravno v tem, da si človek prizadeva ali naj bi si prizadeval za nekaj, doseže pa ravno nasprotno. Če seveda skuša doseči vse le s svojimi lastnimi močmi, brez Boga. Zato smo še posebej poklicani, da bi se zgedovali po naši nebeški Materi Mariji, saj moramo tudi sami v srcu spočeti, potem pa roditi Gospoda Jezusa Kristusa ter ga ponesti v svet. Večni kralj je namreč tedaj prišel kraljevat tudi na svet in kjerkoli kraljuje, je to "osvobojeno ozemlje", pa čeprav bi kraljeval v enem samem človeku, ki posnema Devico Marijo in prinaša Kristusa svetu. Tako prihaja Božje kraljestvo med nas in je kakor v nebesih tudi na zemlji. To se dogaja po nas, Kristusovih učencih. Zelo resna, zahtevna in odgovorna naloga, vendar izvedljiva z Božjo milostjo ter Marijino pomočjo in priprošnjo. Ključna je torej molitvena in zakramentalna povezanost z Bogom, Marijo, angeli in svetniki, z vernimi dušami ter ostalimi brati v veri. Če smo bili do zdaj v tem slabi, ne dovolj dobri, malomarni ali še kaj, je zdaj čas, da začnemo drugače. Kakor pravi Izaija, hodimo v Gospodovi luči.

Andrej Vončina

V času epidemije koronavirusa

Miklavž je kršil predpise

Ponoči je Miklavž hitel od hiše do hiše. Otrokom in odraslim je naredil veliko veselje. Noč je bila polna skrivnosti in pričakovanja. Kdaj pride, kako pride, kaj prinese? Le kdo mu je napisal dovoljenje, da prehaja občinske meje? Kako se je izognil nadzoru, ko je po deveti uri hitel skozi noč? V jutro odmevajo vzkliki veselja. Otroške oči žarijo v občudovanju daril. Igrače, sladkarije, rokavice, nogavice in kape. Smučiči in sani, zvezek in knjiga ... Ravno tisto je v košari, kar si je otrok želel. Le kako je Miklavž to vedel? To jutro se župnik odloči, da ga bo posnemal. Miklavžev godovni dan je in nedelja. Prosili so ga za sv. obhajilo. To je še dovoljeno. Prišla bosta mož in žena, ki sta župniku tolikokrat storila dobro. Ne le enkrat v letu, kar naprej ga obdarujeta z materialnimi darovi, s pogovorom in molitvijo. Ko je bil v tiski, sta mu bila zaupnika, kjer je lahko odložil svoje breme. Pripravljal se je za sv. mašo.

Ne bo sam, kakor velevajo navodila. Počakal bo, da prideta, misleč, da prejmeta obhajilo. Presenetil ju bo in ju povabil k maši. Ve, da si tega želite. Zanju bo kršil pravila. Hodi po cerkvi in moli rožni venec. Nestrpno pričakuje, kdaj prideta. Ustavlja se in poslušaj, če se koraki že bližajo cerkvi. Poln je pričakovanja. Veseli se presenečenja. Gotovo je tudi Miklavž tako vesel in nestrpen. Resnost odraslosti prikrje presenečenje. Odrasli so pozabili biti kakor otroci. In vendar je iskreno veselje prisotno. Izražajo ga besede hvaležnosti. Preproste, nekoliko okorne, ne teološko modre, a iskrene besede hvaležnosti za slišano Božjo besedo, za položene darove na oltar, za Jezusa spremenjena kruh in vino, za obhajilo, da sta Jezusa lahko sprejela. Kot dve monštranci odhajata domov. Iz njune zunanje lepote sije bogastvo srca. V svoj dom neseta Boga.

Župnik Peter

Poslanica svetega očeta Frančiška (3)

"Ponudi svojo roko siromaku"

5. Ponujena roka odkrije, najprej tistemu, ki jo ponudi, da je v nas sposobnost za dejanja, ki življenju dajejo smisel. Koliko ponujenih rok vidimo vsak dan! Žal se vedno bolj pogosto dogaja, da nas naglica vleče v vrtinec ravnodušnosti, tako da ne znamo več spoznati toliko dobrega, ki je vsak dan storjeno v tišini in z izjemno velikodušnostjo. Zato se dogaja, da šele takrat, ko se zgodijo stvari, ki pretresejo tek našega življenja, oči postanejo sposobne odkriti dobroto svetnikov za "sosednjimi vrati", "tistih, ki živijo blizu nas in so odsev Božje prisotnosti" (Apostolska spodbuda Gaudete et exsultate, 7), pa o njih nihče ne govori. Strani časopisov, internetne strani, televizijski ekrani so polni slabih novic, tako da je videti, da zlo suvereno kraljuje. Ni tako. Gotovo, ne manjka hudobije in surovosti,

nasilja in korupcije, a življenje je prepleteno z dejanji spoštovanja in velikodušnosti, ki ne le, da kompenzirajo zlo, pač pa tudi priganjajo, da gremo preko in smo polni upanja. 6. Ponuditi roko je znamenje: znamenje, ki neposredno spominja na bližino, na solidarnost, na ljubezen. V teh mesecih, v katerih je svet preplaval virus, ki prinaša bolečino in smrt, obup in zmedo, koliko ponujenih rok smo lahko videli! Ponujena roka zdravnika, ki skrbi za vsakega bolnika in skuša najti pravo zdravilo. Ponujena roka bolniške sestre, ki ostaja preko svojega delovnega časa, da bi negovala bolnika. Ponujena roka tistega, ki dela v administraciji in skrbi za sredstva za rešitev čim večjega števila življenj. Ponujena roka farmacevta, ki je izpostavljen toliko zahtevam v tveganem stiku z ljudmi. Ponujena roka duhovnika, ki blagoslovlja z

muko v srcu. Ponujena roka prostovoljca, ki pomaga tistemu, ki živi na cesti, in tistim, ki imajo streho, pa nimajo hrane. Ponujena roka moških in žensk, ki delajo, da bi poskrbeli za osnovne storitve in varnost. Opisali bi lahko še druge ponujene roke, da bi sestavili litanije dobrih del. Vse te roke so kljubovale okužbi in strahu, samo da bi nudile oporo in tolažbo. 7. Pandemija je prišla nenadoma in nas je ujela nepripravljene; pustila je velik občutek zmedenosti in nemoči. Roka pa, ki je bila ponujena ubogemu, ni bila nepredvidena. Ta roka pravi o tem, kako se pripravimo na to, da spoznamo ubogega, da bi mu pomagali v času potrebe. S sredstvi usmiljenja se ne improvizira. Potrebno je vsakdanje urjenje, ki izhaja iz zavesti, kako mi sami najprej potrebujemo roko, ki je ponujena nam.

/ dalje

Kaj nam hoče povedati koronavirus? (32)

Primož Krečič

Karantena: čakati in delovati

Čas karantene prinaša mnoge izzive. Ko se spremenijo okoliščine v življenju, se moramo prilagoditi, izbrati tisto, kar je mogoče, koristno in na neki način tudi prijetno. Anselm Grün pravi, da smo podobni alpinistom, ki morajo ostati v baznem taboru, ker je na gori slabo vreme in ne bi bilo modro tvegati s plezanjem v takih razmerah. (43) To stanje je lahko napolnjeno z jezo, napadom panike, depresijo, mogoče se kratkočasijo, spodbujajo, izmenjujejo izkušnje in zlasti pripovedujejo o svojih alpinističnih dogodivščinah. Naučiti se morajo čakati in obenem preseči negativno razpoloženje, da so vložili toliko truda in denarja, morali so se odpovedati drugim stvarim. Vrh hriba ostaja želja, toda vse okoliščine kažejo drugam. Obstaja nevarnost agresivnosti in prevelike občutljivosti, razdražljivosti, lahko nastopita slabo razpoloženje, godrnjanje. Nekakšna paraliza ali apatija. Zato je pomembno živeti take trenutke z določeno oddaljenostjo, da se ne prepustimo negativnim čustvom, ampak sprejmemo stvarno to stanje. Kristjani in veri izgovarjamo Jezusove in Marijine besede: **Zgodi se tvoja volja!** Sanje ostajajo še v glavi, zlasti ko smo nekaj načrtovali, počitnice, delo, kaj drugega. Novo delo, v katerega smo veliko investirali. Srečanje z osebo, ki je nismo že dolgo srečali. Tako pa moramo ostati doma, v krogu družine in meja svoje občine. S pametjo je treba pogledati na dogajanje v stvarnih možnostih. Bolečina pri tem še ostane, vendar ne zaustavlja življenja, ampak povezuje in odpira nove možnosti. Če ne gre po eni poti, se bo našla druga. Tu se pokaže naša človeška in duhovna zrelost. Lahko ohranimo žalost, vendar smo usmerjeni naprej in iščemo poti izhoda. V teh razmerah smo vsi malo nagrizeni, bolj razdražljivi, zato so pomembne meditacija in druge dejavnosti. Nekateri zelo težko sprejmejo dejstvo,

da niso zelo zaposleni, da so predvsem starši, toda pred sabo imajo priložnost, da se srečajo s sabo, ki se morda niso poznali, in se pogledajo tako, kot jih gleda Bog. To ni potuha, ampak spodbuda za resno delo s samim seboj in svojim življenjem. V času karantene se moramo srečati z ljudmi, ki so sami ali v krizi in nam telefonirajo. Če bomo našli sebe, bomo našli tudi druge in jih nagovorili z naklonjenostjo, da se bo začela grenkoba počasi spreminjati. Bližnjim bomo mogli reči, da se strinjamo, da je težko stanje, vendar bomo zdržali in šli naprej. Bolečina in trpljenje nas moreta povezati ali še bolj oddaljiti. Ob Jezusovem trpljenju postanejo človeška trpljenja veliko bolj znosna in se jih naučimo podarjati. Postopoma se zbirajo ideje in koraki za pot naprej. Karantena nas tako usmerja k drugim vrhovom, k medosebnim odnosom in k sebi. Za to si je treba vzeti čas, si postaviti nekaj konkretnih ciljev, predvsem pa dovolj živo živeti svoje vsakdanjost: od jutranjega vstajanja do večernega spanja. Če ni teh struktur, začnejo teči dnevi v prazno in življenje postane neznosno. Kjer je dan prepleten z molitvijo, daje vsemu večjo trdnost, pa tudi svobodo, ker se izročimo v Božje roke in so posvečeni vsi trenutki, tudi tisti bolj grenki. Cilji morajo biti dosegljivi in stvarni, da jih ne bomo odložili pri prvi preizkušnji. Predvsem pa se ne smejo preveč obremenjevati z novicami, ki prihajajo iz medijev in ustvarjajo strah ter ubijajo duha. V karanteni se soočamo še z enim virusom, to je akedia, kar pomeni lenoba, mlačnost, naveličanost, utrujenost. To je «opoldanski demon», ki napade meniha sredi dneva, da mu mineta gorečnost in volja do dela. Ta drži more zastupiti dejavno življenje in prinesiti opustitev. Ljudje postanejo odsotni, se ne borijo, vse jim je brez pomena. Noben odnos ni več pomemben, tudi odnos z Bogom jih utruja. Ta duhovna lenoba je kot črv, ki spodjeda korenine rastline. O tej drži govori sveti Janez v Apokalipsi: «bodi hladen ali vroč, če boš mlačen, te izpljunem proč». (Raz 3,15-16) Znati moramo čakati in biti dejavni.

Martin Kmetec je bil imenovan za nadškofa v Turčiji

Papež Frančišek je na praznik Brezmadežne, 8. decembra 2020, imenoval slovenskega patra minorita Martina Kmetca OFMConv za nadškofa metropolita v turškem mestu Izmirju. Do zdaj je bil predstojnik minoritske skupnosti Büyükdere v Carigradu. Msgr. Martin Kmetec se je rodil 10. novembra 1956 na Ptujju. Teologijo je študiral na teološki fakulteti v Ljubljani,

4. oktobra 1982 je izrekel slovesne zaobljube in 29. junija 1983 je bil na Ptujski Gori posvečen v duhovnika. Leta 2010 je na teološki fakulteti Univerze v Ljubljani doktoriral na temo Islamizem v Turčiji in njegova kritika. Msgr. Kmetec govori poleg slovenskega še turški, francoski in italijanski jezik. Msgr. Kmetec bo nasledil nadškofa msgr. Lorenza Piretta.

Človek, ki je hotel ločiti svetlobo od teme (II. del)

Ob 170. obletnici rojstva in 100. obletnici smrti škofa Antona Mahniča

Trojna številka, 1-3 drugega letnika Zbornika svečenikov sv. Pavla, ki je izšla na začetku leta 1921, pa na straneh od 4. -10. objavlja govor ob zadušnici, ki jo podpisuje dr. Egidij, to je bil ugledni duhovnik, socialni delavec in profesor v goriškem bogoslovju Andrej Pavlica. Zapis nosi naslov Mahnič v slovo in podnaslov Svetemu škofu mučeniku + dr. Antonu Mahnič. Iz nagovora razberemo, da gre za besede njegovega dijaka in dolgoletnega sodelavca, ki uvodoma trdi "bistvo njegovega značaja in delovanja (je) izraženo v besedah: Glej, to je prvi Izraelec, prvi bojevnik Božji, v katerem ni zvijače." V nagovoru je podrobno predstavil Mahničeve značajske poteze, izpostavil je njegovo 'pridnost in vztrajnost' pri delu, spregovoril o plodovitem vzgojnem in publicističnem delu, ki se mu je posvečal v goriškem obdobju, nato pa piše: "Leta 1897 je začela zanj nova doba v škofovski časti in oblasti na krških otokih. Ko bi tudi ne bili vedeli, da je Dr. Mahnič šel mej Hrvate, izvedeli bi bili to kmalu po hrvatskih časopisih, ki so prinašali vesti o Mahničevem delovanju mej hrvatskim ljudstvom. Ustanovil je brž v Krku tiskarno in hrvatski list Pučki prijatelj, ki se je kasneje preselil v Pazin, kjer je Mahnič zasnoval za celo Istro: Tiskovno društvo. V zadnjem času, ko so divjaki požgali pazinsko tiskarno, se je Pučki prijatelj preselil v Trst, kjer še danes izhaja. Kmalu potem je ustanovil znanstven list, podoben Rimskemu katoliku: Hrvatsko Stražo, ki so jo Hrvatje z veseljem sprejeli. V tem listu je sam pridno pisal, kajti pričel se je takoj spočetka svojega škofovanja izvrstno hrvatskemu jeziku. Za duhovščino je ustanovil list: Svečeniška Zajednica. Vpliv dr. Mahniča se je kazal po vsej Istri, Dalmaciji in Hrvatski. Podpiral je združeno in posojilniško delovanje in pospeševal kmetijstvo v teh pokrajinah. Dal je zgledno urediti svoje vinograde in je napravil na otoku Krku velik nasad ameriških trt, katere je potem razdeljeval mej hrvatsko ljudstvo, ki je tako dobilo veselje za obnovo vinogradov, ki jih je trtna už uničila. Ko smo bili pred leti pri njem na obisku, smo se podali tudi tja, kjer je bil ta nasad, in Mahnič je ponavljal besede: Moramo dati ljudstvu zgled in pa pogum, da si zopet opomore. Njegovo delovanje mej Hrvati je bilo vsestransko. Mahnič je romal okrog in povsod bodril in spravljal jugoslovensko katoliško politiko na pravo pot. Z njimi se je še-le začela prirska zveza

in vzajemnost mej Slovenci in Hrvati. Moral pa je tudi veliko trpeti od strani vlade, ki bi bila rada videla, da bi bil Mahnič zanetil prepir mej Hrvati. Pregarjanje od strani vlade ga ni nikdar odmaknilo od smotra. Šel je do upravnega sodišča na Dunaju, kjer je tržaško vladu premagal. Ustanovil je v Pazinu Dijaški Dom, kojemu je blagoslovil temeljni kamen. L. 1900 je praznoval škof Mahnič v svoji škofiji cerkveno sinodo, ki je od pamtveka ni bilo v nobeni škofiji naše metropolije. Na tej sinodi se je natančno določila zakonitost glagolske božje službe v celi škofiji. Ker je te določbe potrdila sv. Stolica, je to delo stalno za vse čase. Kakor imenujemo sv. Cirila in Metoda, ki sta širila mej Slovenci sv. vero in staroslovenske obrede, s častjo, prav tako se bo tudi ime Mahničovo izgovarjalo vse čase z veliko častjo. Mahnič je pravi učenec sv. Cirila in Metoda. Kakor sta ta dva trpela vsled svojega delovanja veliko preganjanja, prav tako tudi Mahnič, kakor sta

Spomenik škofu Antonu Mahnič v Štanjelu

ta dva morala hoditi vedno v Rim zagovarjat se, ker so ju sovražniki neprestano tožarili, prav tako je bil Mahnič dobro poznan v Rimu, ker je moral večkrat zagovarjati svoje delo na najvišjem mestu. Mahnič se ni ustrašil nobenega truda, nobenega zaničevanja, nobenega trpljenja, nobene sramote — bil je mučenik za sveto stvar! L. 1919 so ga s se silo odvedli v pregnanstvo v Italijo. Živel je blizu Rima v nekem samostanu oo. kamaldulenzov. Prestal je tudi to. Pokazal je s tem, da se za pravično

stvar ne boji ne katakomb ne ječe in ne smrti! Prav ta internacija kaže škofa Mahniča v nebeški veličini. Primerjati ga smemo sv. Atanziju, ki se za pravice ljudstva in cerkve ni ustrašil pregnanstva. Vrnil se je sicer domov s častjo, a telesno zelo slab. Ves oslabljen se je podal v Zagreb, kjer je upal dobiti za svoje bolezni dobrih zdravnikov, a bilo je vse prepozno. Prenašal je trpljenje z veliko udanostjo in potrpežljivostjo. Na smrtni postelji in ob zadnji uri je ponavljal besede sv. Pavla: 'Mi se moramo ponašati s križem Gospoda našega Jezusa Kr.' To so bile njegove zadnje besede, pa tudi vodilne besede celega življenja in vsega njegovega delovanja. Umril je udano v voljo Božjo v tuji hiši kot siromak dne 14. dec. 1920 ob 7 1/2 jutraj. Dr. Mahnič je bil pravi učenec Gospodov in zato mučenik. Mučeniku pa pritiče mučeniška krona. Zato smo trdno prepričani, da je njegova duša že med izveličanimi duhovi pred obličjem božjim."

Podrobneje o preganjanju škofa Antona Mahniča
Pregarjanju škofa Antona Mahniča tedanji pisci niso posvečali podrobnejših podatkov, ker so bili obče znani in tudi ker bi vzbudili ostre nastope italijanskih oblasti. Vendar je že iz zgornjih vrstic mogoče razbrati, da so bili spori vezani na narodnostno vprašanje v cerkvi. Mons. Giuseppe Velci je v članku v Koledarju GMD 1963 zapisal, da je mnogokrat premišljeval o tem, da je bila škofija, ki je štela komaj 50.000 duš, veliko preozka za njegovo gorečnost, nenavadno nadarjenost in raznovrstno dejavnost, ki je našla obširno polje za vplivanje na Hrvaškem in v Sloveniji. Iz teh spominov se tudi jasno kaže slika, da je bil Mahnič človek, ki je znal in hotel misliti s svojo glavo in se ni dal vplivati od nikogar. Prav zato so ga oblasti tudi pod Avstrijo imele v nemilosti, saj se ni hotel ukloniti. V mestu Krk in drugih večjih središčih škofije je bilo prebivalstvo etnično mešano in pod pritiskom italijanskih iredentističnih krogov je tržaški cesarjev namestnik, baron Rinaldini, ob Mahničevi umestitvi vprašal novega škofa, ali misli odpraviti obrede v cerkvenoslovanščini. Dr. Anton Kacin je v zvezi s tem dogodkom v svoji tehtni študiji o škofu Mahnič, ki jo je v počastitev stoletnice Mahničevega rojstva objavil leta 1951 v knjigi GMD Zgodovina goriške nadškofije 1751-1951, zapisal, da je škof namestniku odgovoril,

da vprašanja ni še dovolj dobro preučil in dobesedno dodal: "obljubljam pa, da bom vprašanje glagolice temeljito pregledal. Če bom dognal, da je raba glagolice zakonita, je ne bom ukinil, ampak jo bom z vsjo dušo branil." To se je zgodilo, ko je ugotovil, da je raba glagolice in cerkvenoslovanškega jezika, po buli papeža Inocenca IV. z dne 29. marca 1248, dovoljena v določenih jadranskih škofijah in da se je ta raba ohranila vsa stoletja, je ukrepal, kot je napovedal. Po škofijski sinodi je leta 1901 glagolsko obredje predpisal v župnijah na deželi, v katerih so prebivali izključno Hrvati. V mestih Krk, Cres, Osor, Rab in Lošinj, kjer so prebivali večinoma Italijani, pa je kot liturgični jezik ostala latinščina. Italijanski časopisi so ga takrat napadli kot krivoverca in razkolnika. Zatožili so ga pri papežu Piju X. in Mahnič je moral v Rim, kjer pa je zlahka utemeljil rabo glagolice. Kot je obljubil, se je za cerkvenoslovanščino odločno zavzel. Leta 1902 je ustanovil Staroslovensko akademijo. Iz Prage je poklical prof. Josipa Vajsa, enega največjih strokovnjakov za starocerkvenoslovanščino. Ustanovil je tiskarno in navkljub finančnim težavam začel izdajati vse potrebne liturgične knjige, dele stare zaveze, peto sveto mašo, abecednik in cerkvenoslovensko slovnico. V latinskem črkopisu pa cerkvenoslovenski misal, vesperal in obrednik. Akademija je izdajala tudi svoj Vestnik. V tej tiskarni so tiskali tudi druge liste. Ob škofijskem listu Acta Curiae Vegliensis še list Sv. Euharistija, leta 1903 pa je začela izhajati Hrvaška straža, ki je v dobi svojega

izhajanja, kot ugotavlja Anton Kacin, opravila podobno vlogo med Hrvati, kot je Rimski katolik med Slovenci. Mahnič je odločno posegel tudi na področje šolstva, ko so avstrijske oblasti odredile, naj bi bil v ljudskih šolah pouk v italijanskem jeziku. Pri tem niso dovoljevali niti verouka v hrvaškem jeziku. Navkljub prepovedi so duhovniki poučevali nauk v hrvaščini, saj večina otrok na deželi sploh ni poznala italijanščine. Prišlo je do ostrih konfrontacij, ki so trajale štiri leta, vse do leta 1908, ko so krivično odredbo preklicali tudi po Mahničevi zaslugi. Zato ni slučaj, da so ga dalmatinski italijanski listi označevali za velikega slovenskega narodnjaka, celo nacionalista. Za takega so ga imele tudi avstrijske oblasti, ki so mu še septembra 1918 grozile, da ga bodo zdrobile, a vojna se je končala in Avstro-Ogrski je nasledila kraljevina Italija, ki je takoj po svojem prihodu začela represijo vsega, kar je bilo hrvaškega. Mahnič se je uprl in že konec decembra 1918 poslal na mirovno konferenco v Pariz obširno spomenico, v kateri se je zavzemal za narodnostne pravice svojih vernikov. Poleg tega je na vojaškega guverneja naslavljaj pozive in prošnje glede reševanja najrazličnejših prekrškov in krivic, ki so jih izvajale oblasti. Tako se je odločno uprl admiralu Cagniju, ki mu je ukazal, naj iz cerkva odpravi cerkvenoslovenski obred. V tem težkem času je zbolel za rakom na prostati in zasedbena oblast je to izkoristila. Kot piše Lavo Čermelj, so se poslužili zvijače. Dne 4. aprila 1919 so ga pod pretvezo, da ga peljejo na zdravljenje v Senj

v spremstvu njegovega osebnega zdravnika spravili na torpedovko 'Espero' italijanske vojne mornarice in namesto v Senj zapluli proti Anconi, od koder so ga potem prepeljali v Rim v izgnanstvo. Tu je več mesecev preživel v samostanu Camaldoli na Albanskih gričih. Nekaj časa pa je preživel v samostanu Tre Fontane v Rimu. Kljub boleznim je skrbel za svoje vernike. Sestavil je spomenico, v kateri se je zavzemal za 'neločljivo združenje' Slovencev, Hrvatov in Srbov. Po številnih posegih papeža Benedikta XV. je italijanska vlada, po skoraj enoletnem izgnanstvu, bolnemu Mahnič dovolila, da se je vrnil v svojo škofijo. Na Krk je došel 10. marca 1920. Kljub temu da je bil zaradi raka telesno popolnoma izčrpan, je bil poln novih idej in zagona. Obiskal je tudi Gorico in se srečal z nadškofom Sedejem in drugimi sodelavci. Poleti se je bolezen poslabšala in odšel je na zdravljenje najprej v Varaždinske toplice, nato pa v Zagreb, kjer je živel v škofijski palači, gost nadškofa Antona Bauerja. Tu je umrl 14. 12. 1920. Pokopali so ga na zagrebškem osrednjem pokopališču Mirogoju, leta 2002 pa so njegove posmrtno ostanke iz zagrebške cerkve sv. Frančiška Ksaverija, kamor so ga bili prekopali, prenesli v stolnico Marijinega vnebovzvetja na otoku Krku. O Mahnič govorimo kot božjem služabniku. Hrvati so namreč leta 2013, ob 93-letnici njegove smrti, s slovesno mašo začeli postopek za njegovo prištetje k blaženim in svetim. Versko slavlje je ob tej priložnosti vodil tedanji krški škof Valter Župan. Ob reškem in poreško-puljskem škofu se je slovesnosti udeležil tudi koprski škof Jurij Bizjak. Postulator postopka Saša Ilijčić je tedaj povedal, da so s tem postopkom želeli poudariti Mahničovo cerkveno in pastoralno usmerjenost, temelječo na konkretni zavzetosti za človeka, narod in Cerkev in še posebej glede dela za mlade, za hrvaško katoliško gibanje in njegovo skrb za duhovnike. V teh dneh se torej spominjamo 100-letnice smrti tega velikega Kraševca, bil je velik duh in neutrujen sejalec dobrega semena, ki še danes, vsaj med Hrvati, rodi bogate sadove. Zato se tudi mi z zaupanjem obračamo nanj, naj nam bo v nebesih priprošnjik.

Marko Tavčar

POGOVOR Luisa Gergolet, direktorica NŠK in Feiglove knjižnice

Novo goriško kulturno osrčje!

V 90. letih prejšnjega stoletja je v Križni ulici v Gorici zaživela Feiglova knjižnica. Pred 15 leti se je preselila v mestno središče, v KB Center. V teh dneh pa se piše pomembna stran zgodovine goriških Slovencev, saj se seli v obnovljene in lepo opremljene prostore Trgovskega doma na Verdijevem korzu. O tem in marsičem drugem smo se pogovorili z direktorico Narodne in študijske knjižnice (NŠK) Luiso Gergolet, po duši knjižničarko, ki uteleša zgodbo zadnjih treh desetletij goriške knjižnice.

Od kdaj si zaposlena v Feiglovi knjižnici?

V NŠK sem zaposlena od leta 1987. Prvi dve leti sem bila v Trstu, nato so me namenili odprtju Feiglove knjižnice v Gorici, ki je stopila pod upravljanje NŠK. Knjižnica je tedaj imela sedež v Križni ulici. Prosil so me, da bi jo uredila in postavila na noge. Te naloge bi ne mogla opraviti, ko bi mi ne pomagal nekdanji ravnatelj novogoriške knjižnice Franceta Bevka Boris Jukić. Prav tako sem hvaležna knjižničarki Zdenki Smole, ki je prišla iz Ljubljane in je v knjižnici dva tedna živela in tudi spala: ni hotela, da bi jo gostila doma pri sebi; nosila sem ji kosilo, ki ga je zanjo pripravljala moja mama. Cel dan je spravljal, katalogiziral in me učila. Preurejeno knjižnico smo uradno odprli leta 1989.

Ko so ti jo zaupali, si torej bila še zelo mlada...

V mladih letih sem za svojo prihodnost želela nekaj, kar bi bilo povezano s kulturo. Študije sem sicer opravila na zavodu Cankar: to je bilo še v časih, ko so uvozno-izvozna podjetja in banke iskali maturante in jim ponujali službo. Ponudb sem prejela veliko, a niso odgovarjale mojim pričakovanjem. Na univerzi sem začela študirati jezike, a zaradi dela v knjižnici sem se preusmerila v knjižničarstvo v Ljubljani, kjer sem tudi opravila strokovni izpit in licenco.

Kako si doživljala nadaljnja leta svoje službene poti?

Knjižnica v Križni ulici je bila prej odprta le nekaj ur na teden. Ljudi sem morala začeti vzgajati, da sploh obstaja. Začela sem z vrtci in šolami. Vabila sem na otroške urice, prirejala srečanja z otroškimi in mladinskimi avtorji. Imam lepe spomine na vse goste, nekoč je pripovedovala pravljico in brala svoje pesmi otrokom tudi Ljubka Šorli. Tako se je ustvarila vez z otroki, učiteljicami in starši. V knjižnici sem bila sama, ravnatelj mi je pustil proste roke, lahko sem si zamislila karkoli. Knjižnica je počasi postala prepoznavna. Na prehodu od leta 2005 na 2006 smo se preselili v KB Center.

Malo prej sem si ustvarila družino, zato sem dobila kolegico. Nekaj časa sem delala tudi s skrajšanim urnikom, da sem lahko sledila otrokoma; to je vedno bil moj življenjski cilj. Na otroških uricah sem začela tudi sama pripovedovati, opravila sem več gledaliških tečajev in vzljubila gledališče, ki mi je pomagalo nastopati v javnosti. Otroška publika je posebna, pred njo se moraš tudi maskirati, "postati moraš živalica". V mestnem središču smo te dejavnosti še okrepili. Ker sem začela z otroki, sem to pot nadaljevala in okrepila predvsem mladinski oddelk; usmerila sem se v mlade, da bi jim branje pomagalo na le v šoli, ampak v življenju. Da bi postali del njih ne le beseda, jezik in knjiga, ampak tudi kraj, kjer se srečujejo, kjer se čutijo sproščene, varne, doma. Mladim skušam biti v pomoč, jih ne ovirati s pretiranimi pravili. Pri nas se poznamo skoraj vsi, to je tudi naša prednost.

Kako si postala direktorica?

Povezava z NŠK je bila vedno živa. Redno hodim v Trst, s tržaškimi kolegicami sem zrasla. Kljub razlikam je ustanova ena. Tudi danes. Ko je bil Milan Pahor na tem, da se upokoji, je upravni odbor iskal nekoga, ki bi knjižnico dobro poznal in prevzel vodstvo. Ko so vprašali mene, sem najprej odklonila. Ni dovolj biti knjižničarka, potrebno je poznati tudi upravne zadeve, imeti opravka s politiko in javnimi upravami. Ker so me še prepričevali, sem pač pomislila, da bi to lahko bil nov izziv. V začetku sem bila samo koordinator. Do prehoda je prišlo postopno. Še vedno sem upala, da najdejo koga drugega. Do tega, da postaneš knjižničarka s strokovnim izpitom in licenco, vodi namreč dolga izobraževalna pot. Ko prideš do konca študija, pa te dajo za direktorja. Zato je v dogovoru s Slorijem eno leto vodil knjižnico skupni ravnatelj Devan Jagodica. Ker se ni izšel poskus, da bi isti direktor vodil dve tako veliki in raznoliki primarni ustanovi, kot sta NŠK in Slori, so spet potrkali na moja vrata. Sprejela sem pod pogojem, da bi ne bila ravnatelj, ampak direktor, tisti, ki rešuje praktične probleme. To je bilo leta 2016. Pogoj je bil tudi ta, da sem zaposlila dve osebi, eno s polnim in drugo s polovničnim urnikom.

Koliko zaposlenih je danes?

NŠK ima deset zaposlenih: jaz sem direktorica, knjigovodkinja dela osem ur tedensko, imamo zgodovinarja na ločenem oddelku, Odseku za zgodovino in etnografijo, in sedem zaposlenih, od katerih je šest knjižničark; kar pet nas je opravilo celotno izobraževalno pot knjižničarstva, dve sta tik pred strokovnim izpitom

oz. licenco. Naš kader je visoko izobražen, ne glede na funkcijo, saj se moramo ukvarjati z vsemi platmi knjižnice in biti popolnoma samostojne.

Kaj je zate NŠK?

NŠK je primarna ustanova, članica obeh krovnih

rešitev, so stekli razpisi. Dela so se začela maja 2019 in redno potekala do marca 2020, ko so se ustavila zaradi zdravstvene krize. Nato so zboleli še dalavci, prišlo je do zamud, a bližamo se koncu. V tem tednu nas čakajo glavna selitvena dela in čiščenje, v januarju pa bomo

organizacij, in ni politično opredeljena. Vedno, ko občutim, da jo kdo "vleče" na eno ali drugo stran, me jezi. To sem že očitala marsikomu. V kulturi in športu ne sme biti političnih opredelitev! Knjižnica je za vse, zato pričakujem podporo vseh.

Kje imate sedeže?

Poleg Gorice imamo v Trstu sedež v ul. Sv. Frančiška, Oddelek za mlade bralce v Narodnem domu in Odsek za zgodovino in etnografijo v ul. Montecchi, ki pa naj bi se odselil v Narodni dom pri Sv. Ivanu. Pomembno je, da je knjižnica citirana v zaščitenem zakonu 38/2001: v teh dneh končno vstopamo v Trgovski dom. Kar se tiče Narodnega doma, kjer že imamo nekaj prostorov, pa je to dolgoročna zgodba, saj bo v tamkajšnjem drugem nadstropju prej ali slej celotna knjižnica.

Selitev v Trgovski dom že dolgo pričakujete. Katere so bile glavne faze te pomembne selitve?

Po zakonu je predvideno, da knjižnica najde sedež v njem. Ko je Dežela obnovila dvorano in bližnje prostore, jih je Feiglova knjižnica v začetku leta 2015 prevzela in dajala na razpolago za predavanja in srečanja. Leto kasneje so se sprostili pritlični prostori na vogalu in polkletni prostori: z Deželno smo podpisali pogodbo še zanje. Upravni odbor je začel razmišljati o obnovi. Potekalo je veliko pogovorov z odborništvu na Deželi, pri katerih je bil zraven Livio Semolič kot koordinator, tako smo za obnovitvena dela prejeli milijon sto štirinajst tisoč evrov. Več časa smo izgubili zaradi prestroгих birokratskih postopkov, ki jih NŠK in druge naše ustanove, kot društva, dobitnice prispevka, nismo mogli izpolnjevati; ko se je našla

postavljali knjige na čiste police.

Kaj pa potem?

Svoj načrt sem predstavila krovniima organizacijama že pred letom dni. Ker je knjižnica last vseh, od krovnih prek zvez do najmanjših in najmlajših društev, kot je npr. DM+, ki ga imam še posebno rada, je tu prostor za vse. V Trgovskem domu bomo zelo vidni, zato lahko tu vsi promovirajo svoje dejavnosti. Kdor želi, lahko priredi tečaj klekljarstva, bonsaja, ustvarjalnega pisanja, tečaj vzgoje otrok, karkoli! Sodobne evropske knjižnice niso samo kraj visoke kulture, ampak so koristne ljudem. Vse je izobrazba!

Knjižnica je odprta od 10. do 18. ure, v njej sta zaposleni dve osebi. Zato sem zaprosila za reden prispevek, da zaposlim vsaj z omejenim urnikom kulturnega managerja, ki bi usklajeval dejavnost, in bi lahko podaljšali umik odprtja. Vesela bi bila, da bi delovanje bilo živo, bogato, pisano. Bistveno je delati z mladimi, sprožati njihovo ustvarjalnost. Otroci, ki so hodili v Križno ulico, so danes starši, imajo otroke. Takrat sem bila še mlado dekle, danes sta moja sinova višješolci in univerzitetni študent in oba rada študirata tudi v teh prostorih.

Vsem, otrokom in odraslim, moramo kaj ponuditi. To je slovenska knjižnica, moja naloga pa je, da slovenski jezik predstavim tudi tistemu, ki ga ne pozna ali ga slabo pozna. Ko se mu približa, ga vzljubi, te ne vidi več kot tujca, temveč kot človeka, ki ima svojo posebnost. Mi nosimo dva kovčka, slovenskega in italijanskega: iskati moramo ravnovesje, tu moramo živeti v sožitju. Najpomembnejše je, da ohranjamo svojo narodno zavest; če smo v miru s svojim

izvorom, lahko gremo živeti kamorkoli, vedno bomo ostali to, kar smo, in to bomo posredovali drugim.

Imaš še kakšen poseben cilj?

Moj naslednji cilj bo odprtje knjižnice v Špetru: na razpolago so prostori v dvojezični šoli, oprema ni problem, knjige tudi ne, potrebujem samo redna sredstva za osebo, ki bi tam povezovala okolje, šolo in ljudi. Pa še to: lepo bi bilo, ko bi kje v Trgovskem domu našli prostor za Bratuževo sobo oz. za sobo s pohištvom, ki predstavlja goriško meščanstvo. Vsi štirje Bratuži imajo svojo težo in moč; zato je treba ovrednotiti zapuščino Lojzeta Bratuža, Ljubke Šorli, Lojzke in Andreja. Za knjižnico zapuščino bo poskrbljeno, lepo pa bi bilo imeti tudi spominsko sobo, kakršno imajo pomembne knjižnice v Sloveniji, po kateri bi vodili naše obiskovalce, slovenske knjižničarje in slaviste, pa tudi študente iz Nove Gorice, da bi spoznali, kdo smo Slovenci v Gorici, kaj vsega premoremo: kulturne centre, društva, šole, knjigarno, časopise.

Ljubosumno hranimo rokopise Bratuževih skladb, radi bi jih razstavili. Obiskovalci knjižnice bi preko vodnega obiska spoznali Bratuževo zgodbo in si ogledali spominsko sobo, kjer bi stali Bratužev klavir, kavč in pisalna miza. Vse to pa bi povezali z bolečo zgodovino Gorice in Trgovskega doma. To in drugo je v mojem programu. Stvari rada delam s srcem. Ko sanjam, najdem tudi ovire, ljudi, ki jim stvari morda ne pomenijo toliko kot meni. Po razočaranju pa začnem vedno znova. Če že živim eno samo življenje, želim živeti polno in s strastjo. Srečna sem, da imam res dobre kolege, ki mi sledijo in so hkrati tudi zelo ustvarjalne in delavne.

Koliko prostorov boste imeli v Trgovskem domu?

V pritličju in polkleti bomo imeli približno 850 kv. metrov površine. Na starem sedežu smo jih imeli okrog 450, čeprav smo tam imeli kompaktnost. V Trgovskem domu bo odprt prostor s knjigami na policah; to bo torej knjižnica "na prost pristop". Za študij bodo na razpolago časopisni oddelk, dve čitalnici na podestu, dvorana in prostor ob njej.

Katere usluge nudite uporabnikom vašega spletnega portala? Tudi katalog in časnik?

Med epidemiološko krizo smo dali vse naše spletne usluge na portal www.knjiznica.it, ki ga ravno obnavlja kolegica iz Trsta na osnovi šablone, ki jo koristijo različne knjižnice v Sloveniji. Tam so vse informacije in seveda vzajemni katalog. Uporabniki lahko naročijo knjige tudi z aplikacijo mCobiss. To

velja za vse knjižnice v Cobissu, to tudi učimo dijake, ko pridejo na obisk z razredom. Na razpolago niso le knjige, ampak tudi članki iz najrazličnejših časopisov, zlasti naših, krajevnih. Za marsikaj ni treba niti hoditi v knjižnico, gradivo skeniramo in pošiljamo po mailu.

Bo notranja oprema knjižnice vsa nova?

Oprema bo vsa nova. Tako pritlične prostore s podestom kot opremo je zasnoval arhitekt Dimitri Waltritsch. Stare police in opremo smo dali v Sokolsko telovadnico, ki leži pod dvorano Petrarca.

Koliko knjig boste prenesli iz starih prostorov v nove?

Imamo okrog 60 tisoč knjig in časopisov. V zadnjem letu smo delno že opravili inventar. Knjige smo hoteli prenesti iz starega sedeža v novega prek "žive verige", z goriškimi in novogoriškimi županom na dveh koncih: to bi bila veriga, ki bi povezala obe Gorici in pomenila nov začetek. Covid nam je prekrizal marsikateri načrt.

Delate vse sami ali vam morda kdo pomaga?

Pomagata mi sodelavca z Odseka za zgodovino Gabrijela Caharija in Štefan Čok. Ker pa mora knjižnica v Trstu redno delovati, ne morem računati na pomoč ostalih kolegic. Pa tudi zaradi covida si nisem mogla privoščiti, da bi tu imeli več oseb, prostovoljcev. Upala sem v pomoč goriških višješolcev, ki so se letos izučili knjižničarstva z Martino Humar in s katerimi smo postavili na noge knjižnico v Šolskem centru v Ul. Puccini, a žal ni mogoče.

Koliko uslužbenk sploh je v Gorici?

V Gorici sta zaposleni Breda Bertalanjič in Martina Humar. Obe sta dosegli licenco za upravljanje vzajemnega kataloga. Breda je še največ ur na izposoji, v stiku z ljudmi, Martina pa se bolj ukvarja s katalogizacijo in arhivom. Sicer se njuno delo prepleta. Jaz sem v glavnem v Gorici, po potrebi "letim" do Trsta, po sestankih.

Od 7. decembra je Feiglova knjižnica zaprta. Odprtje novega sedeža sredi januarja boste obeležili s kakšnim dogodkom?

Idej imam veliko; kaj bomo uresničili, pa bomo videli. Mislim, da bomo imeli več slavnostnih odprtij: uradno, za otroke, kasneje tudi kakšne pomembne dogodke. Marsikdo se je že najavil, ker bi rad videl novi sedež. Upam, da bomo februarja oz. marca lahko odprli vrata več ljudem. Se bomo pač prilagodili. Zadovoljna bi bila, ko bi v skupno Prešernovo proslavo vključili tudi naš novi sedež kot novo kulturno osrčje mesta.

POGOVOR Irena Raseni, učiteljica v vrtcu

Teško je otrokom dopovedati, da se moramo izogibati objemov

Učiteljica Irena Raseni je doma iz Gročane blizu Trsta. Od leta 2000 živi v Štandrežu, že veliko let pa poučuje v otroškem vrtcu Čira Čara v Sovodnjah ob Soči. Irena je ljubeče skrbela tudi za moja malččka, ki sta zdaj že osnovnošolčka, prejšnji teden pa je z veseljem pristala na pogovor.

Koliko let že poučujete?
Poučujem že več kot trideset let. Najprej sem imela na Tržaškem krajše supplence, predvsem v vrtcih, kjer sem poučevala tudi versko vzgojo. Ko sem se poročila in se preselila na Goriško, sem še nekaj let imela supplence, približno dvanajst let pa sem v staležu in poučujem v sovodenskem vrtcu.

Kako se je bistveno spremenilo poučevanje od vaših prvih let poklicne poti pa do današnjih dni?

Nekoč je bilo poučevanje v vrtcih bolj splošno, danes pa se pri načrtovanju letnih dejavnosti z večjo pozornostjo posvečamo otrokom, njihovim zanimanjem, temu, kar jim je pri srcu. Otroci so popolnoma v središču našega dela, danes skušamo vzgojitelji globlje spoznati njihove osebnosti in se poglabiti v njihova čustva.

Kakšne značilnosti mora imeti dobra vzgojiteljica, ki se ukvarja s tako majhnimi otroki?

Ljubiti mora svoje delo in otroke. Na delovno mesto mora prihajati zadovoljna, kajti otroci nam dajejo ogromno. Bistvena je ljubezen, sledita ji strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje – izkazovanje srčnosti otrokom mora biti na prvem mestu. Od nekdanj sem se želela ukvarjati z otroki, še preden sem postala mama, materinstvo pa mi je verjetno omogočilo lažje dožemanje otrokovih potreb.

Ko bi se vrnili nazaj, bi spet izbrali ta poklic?

Nedvomno! V otroških letih sem sanjala, da bi postala policistka, a kmalu sem spoznala, da me delo z otroki najbolj veseli. Svojega poklica bi ne zamenjala z nobenim drugim in mlade nagovarjam, naj postanejo vzgojitelji, ker je naše delo zahtevno, a čudovito! Najbolj mi je všeč odnos, ki ga ustvarjam z otroki, njihova vedoželjnost, odkritosrčnost in pristnost. Povedo mi tisoč stvari in me o vsem sprašujejo, so spontani in radovedni. Rada bi, da bi vzgojitelji imeli možnost se ukvarjati z manjšimi skupinami otrok, tako bi se vsakemu otroku lažje posebej posvetili. Naši vrtci so heterogeni, imamo malčke, stare dve leti in pol, in večje otroke, ki imajo tudi več kot šest let – tudi le nekaj mesecev razlike pri otrocih pomeni

veliko in v večjih skupinah je zato delo oteženo.

Katere varnostne ukrepe upoštevate, da preprečujete širjenje okužbe s koronavirusom?

Naš vrtec spada pod ravnateljstvo večstopenjske šole Doberdob in je najbolj številni vrtec – imamo 27 otrok. Da bi preprečevali širjenje okužbe, smo otroke

Od 7.30 do 8.30 prihajajo otroci v vrtec, postrežniki jih sprejmejo pri vratih, ker starši letos ne smejo vstopiti v prostore vrtca. Otroci se najprej prosto igrajo in vzgojiteljice se posvečamo posameznikom in njihovim "šibkim točkam", nato si zapojemo "pesmico za pospravljanje" in učilnico pripravimo za nadaljnje delo. Zapojemo si tudi "pesmico

Sledita umivanje rok in kosilo – v Sovodnjah imamo veliko srečo, ker nam naša kuharica Cristina vsak dan pripravlja okusno kosilo. Po njem gre veliko otrok domov, z ostalimi pa najprej beremo pravljice, nato imamo še druge dejavnosti. Če je lepo vreme, smo veliko na dvorišču, drugi odhod je med 15. in 15.30. Dan gre hitro mimo!

Negativno vedenje pri otrocih skušamo najprej razumeti, vsakokrat poiščemo razloge zanj. Z otroki, ki se neprimerno ali nasilno obnašajo, se veliko pogovarjamo, skušamo se jim čim bolj približati in razumeti, kaj jih moti, zakaj se slabo počutijo. V kot ne pošiljamo nikogar! V priimeru, da postane kakšna situacija neznosna, pospremimo otroka na stol pri mizi – tam se umiri in se z njim lahko pogovorimo. Tudi pri otrocih, ki se včasih negativno vedejo, moramo poiskati pozitivne lastnosti in jih ovrednotiti. Otroke moramo pohvaliti, ko naredijo kaj dobrega, in jih motivirati. Ni vedno lahko zadeti v bistvo problema, s pogovorom pa veliko dosežemo.

Kako se ukvarjate z otroki, ki imajo vedenjske ali kognitivne težave?

Idealnih skupin v vrtcu nimamo. Vsako leto je kakšen otrok bolj živahen ali tudi s kognitivnimi težavami. Vsem se skušamo približati in razumeti njihove težave, nudimo jim različne možnosti izražanja čustev, različne didaktične igre za premostitev težav, v hujših primerih pa svetujemo staršem, naj se obrnejo na strokovnjaka, zdravnika ali logopeda. V vrtcu

s črko "rrrrr" vozimo avto po vsej učilnici! Strategij je veliko, vzgojiteljice pa se vsako leto izpopolnjujemo, obiskujemo strokovne tečaje (letos po spletu) tudi v sodelovanju s strokovnjaki iz Slovenije. Prisotnost na nekaterih tečajih je obvezna, druge pa si same izbiramo glede na lastna zanimanja in potrebe otrok.

Kako pa pomagata otrokom, ki prihajajo iz mešanih zakonov ali iz popolnoma italijanskega okolja?

Ko pridejo v naš vrtec otroci, ki slovenščine sploh ne poznajo, jim splošne podatke in navodila obrazložimo najprej v slovenščini, nato v italijanščini in spet v slovenščini. Veliko stvari jim razložimo tudi z gibi in mimiko ter skušamo vedno bolj opuščati italijanščino. Otroci počasi razumejo in se kmalu začnejo sporazumevati v našem jeziku. Pri vodenih dejavnostih lažje vplivamo na njihovo izražanje; zadeva postane težja, ko se otroci sami prosto igrajo: v teh trenutkih žal tudi slovenski otroci uporabljajo italijanščino, še posebno, če je v skupini otrok, ki slovenščine ne obvlada. Otroci, ki italijanščine ne poznajo, se prej sprijaznijo s tem jezikom kot pa otroci iz popolnoma italijanskega okolja s slovenščino.

Nove tehnologije nedvomno vplivajo tudi na način poučevanja, ki se spreminja. Se jih poslužujete tudi v sovodenskem vrtcu?

V vrtcu se poslužujemo spleta, že tri leta smo vključeni v projekt Pomahajmo v svet. To je mednarodni projekt, v katerem bi se lahko povezali z vrtci po vsem svetu; da bi slišali lepo slovensko besedo, pa smo izbrali vrtce v Sloveniji. Letos bi se vsak naš "mehurček" lahko enkrat mesečno povezal s "svojim" slovenskim vrtcem, zaradi zaprtja vrtcev v Sloveniji pa je tudi to odpadlo. Ta projekt sloni na petih "prstih", ki so: To sem jaz, Jaz in moja družina, Jaz in moj vrtec, Jaz in moje mesto in Jaz in moja država. Vsako temo v vrtcu razvijamo in izkušnje delimo s slovenskimi vrstniki. Lani smo jim predstavili tradicionalno italijansko jed in smo s pomočjo kuharice spekli pizzo. Otroci iz Slovenije so občudovali naše delo, preko spleta so vsi lepo interagirali. To je gotovo obogatitev za naš vrtec, prednost uporabe tehnologije. Naj dodam, da z otroki zadnjega letnika vrtca redno sodelujemo tudi s kulturnimi in športnimi društvi ter s sovodensko osnovno šolo – organiziramo obojestranske obiske, prikaze učne ure in skupno prireditve.

/str. 9
Katja Ferletič

razdelili v dve skupini; vsaki se posvečata po dve vzgojiteljici. Tudi prostore vrtca smo morali preurediti v dva "mehurčka": jedilnico smo za dve ločeni skupini otrok pripravili v igralnici, na njenem mestu pa je letos še ena učilnica. V vsakem "mehurčku" je približno trinajst otrok, ki sledijo istemu učnemu načrtu, so pa ločeni od otrok druge skupine, s katerimi se ne srečujejo. S kolegicami opažam, da delo na ta način dobro poteka in se lahko posvečamo vsem otrokom, tistim, ki dobro obvladajo različne spretnosti, in tistim, ki imajo težave, tako dosegamo boljše rezultate. Vzgojiteljice in neučno osebje vedno nosimo maske in vizirje, ko smo otrokom zelo blizu. Otroci mask ne nosijo, skrbimo pa, da si ob prihodu v vrtec razkužijo roke z razkuževalnimi sredstvi in si jih tudi med dnevom večkrat umijejo z milom. Otroci vsak dan nosijo domov haljico, brisačo in slinček in jih naslednji dan prinesejo v vrtec čiste. Vsakemu smo pripravile osebno škatlo, v kateri hrani potrebščine in razne manipulativne predmete za razvijanje fine motorike. Na začetku šolskega leta smo odstranili vse igrače in blazine ter vse razkužili. Otrokom smo v začetku pustili le nekaj igrač, ki smo jih po vsaki uporabi razkužili, zdaj pa imamo na razpolago stroj za razkuževanje – delo postrežnikov je tako lažje in otrokom lahko nudimo več igrač in predmetov, s katerimi razvijajo svoje spretnosti.

Kako otrok preživlja dan v vašem vrtcu?

za dobro jutro", pozdravimo nov dan in pred malico se v skupinicah odpravimo v kopalnico, kjer se posvetimo osebni higieni. Po malici v vsakem "mehurčku" naredimo "jutranji krog",

določimo reditelja, pogledamo, kakšno je vreme, govorimo o dnevih v tednu, mesecih in letnih časih. Vrata med učilnicama tedaj odpremo, tako da postane to skupni trenutek, čeprav je med skupinama razdalja. Ta trenutek je zelo pomemben, ker spregovorimo tudi o svojih čustvih, o dobrem ali slabem počutju, v malčkih spodbujamo sočutje, gojimo prijateljske vezi in spoštovanje. Vrata se potem zaprejo in v vsakem "mehurčku" začnemo jutranjo dejavnost. Mali ustvarjajo, z večjimi pa se ukvarjamo tudi s "pregrafizmom" in pripravo na šolo. Letos veliko telovadimo po NTC metodi, z igro razvijamo otrokove sposobnosti, in večkrat zahajamo v naravo, tako da otroci že poznajo vsak sovodenski kotiček, predvsem na poti od vrtca do reke Soče. Postali so zelo pridni in radi gredo na sprehod v naravo.

Predstavljam si, da je težko skrbeti za to, da otroci spoštujejo varnostna pravila... Katere so najhujše težave pri vsakodnevem delu?

Otroke smo že ob začetku šolskega leta pripravile na

novosti. Naučile smo jih kašljati in kihati v komolec ter si pogosto umivati ročice. Razložile smo jim pravila, ki so potrebna za dobro počutje vseh. Otroci so instinktivno nagnjeni k objemom, poljubom, fizičnemu izkazovanju čustev, vzgojiteljice pa se trudimo, da se takega obnašanja čim bolj izogibajo in si ne delijo potrebščin ter igrač. Teško je jih opozarjati, da si ne smejo izposojati potrebščin in igrač, ker smo jih do lani učile, da si jih morajo deliti, da je v vrtcu "vse od vseh". Nekateri so pravila hitro sprejeli, za druge je še težko. K sreči nismo še imeli nobenega primera okužbe. Naši otroci so vsi zdravi in prisotni pri pouku, prav tako učno in neučno osebje.

Kako se odzivata na negativno vedenje otrok? Katere metode uporabljate za ohranjanje discipline?

skušamo težave premostiti, da se ne bi prenašale v osnovno šolo.

Ste mogoče razvili kakšen drugačen ali edinstven način pomoči pri učenju in razvoju različnih spretnosti?

Uporabljamo razne didaktične igre, ki spodbujajo otrokovo pozornost in koncentracijo. Za urjenje fine in drobne motorike smo se v prejšnjih letih posluževale tudi riža in moke, letos smo poskusile s koruzo. Iskreno smo hvaležni Paulu Pernarcichu iz Medje vasi in Lovrencu Persogliu iz Štavnava za koruzo, ki so nam jo darovali. Otroci so se zelo zabavali ob ličkanju. Dejavnostim za urjenje fine motorike in pincetnega prijema sta sledili likovno ustvarjanje s koruzo in štetje. Nastale so različne kompozicije in tudi sveti Miklavž. Za razvoj govorne spretnosti se veliko posvečamo posameznim črkam in njihovi izgovorjavi:

POGOVOR Rozina Ferfoglia, spretna izdelovalka ročnih del

Svojo ustvarjalno strast zna prenesti na vsakogar

Gospa Rozina Ferfoglia se že veliko let ukvarja z ročnim ustvarjanjem raznih predmetov iz različnih materialov. Obiskala sem jo na domu v Osimski ulici

pa najraje uporablja belo, rdečo in sivo. Potek izdelovanja predmeta traja od poldruga meseca do dveh mesecev, saj je treba izdelek dati trikrat v posebno peč, v kateri se

k otrokom v vrtec v Romljan; z njimi izoblikuje figure za jaslice iz raznih materialov in nato sestavi jaslice. Uči jih razvijati ročne spretnosti in kreativnosti. V doberdobskem

strešniku, preoblikovane v majhne hiške, in stare ponve, spremenjene v stenske ure, ter lesene križe iz ščipalk, ogledala in okvire. Povsem iznajdljiv je tudi njen leseni poštni

v Doberdolu in se z njo pogovorila o njeni kreativni strasti. Gospa mi je pokazala svoje nove izdelke, razne materiale in vse, kar potrebuje pri svojem delu. Pogovorili sva se o tehnikah, ki jih uporablja, o njenem navdihu in ustvarjalnosti, o raznih delavnicah ter jaslicah, ki jih vsako leto razstavlja na Sveti Gori.

Leta 1982 je Rozina, poznana tudi kot Rozina Čuočeva, prvič izdelala 'alternativne' jaslice iz lesa. Od takrat dalje je začela svojo iznajdljivost vedno bolj razvijati. Jaslice je v naslednjih letih začela izdelovati iz vate, pistacije, školjk, koruznih listov in semen, želodov, lepenke, jute, sukanca, penaste gume, ščipalk, strešnikov, glin in še bi lahko naštevala. Pred okoli 15 oz. 20 leti se je začela ukvarjati tudi z izdelovanjem keramike, ki pa zahteva več časa in več orodja ter obsežnejšo tehniko. Zanimivo je, da je glina lahko različne barve, gospa Rozina

enakomerno peče tudi do dva dni. Zdaj se gospa Rozina poslužuje primerne peči v Gradišču. Predmet je treba tudi trikrat pobarvati s posebnimi barvami in paziti na vse detailje, kajti nedvomno, več kot jih je, bogatejši bo njegov končni videz. Večkrat se lahko tudi zgodi, da med procesom izdelek počni ali se poškoduje, takrat pa ni poti nazaj, zato pa je z glino treba delati pazljivo. Pomembni so tudi pravi pripomočki, brez katerih bi težko izdelala zaželene oz. zamišljene oblike, detailje in efekte.

Gospa Rozini gre vse prav glede materialov in motivov. Zanj je pomembno le, da sama kaj ročno izoblikuje na najustvarjalnejši način, z uporabo tudi najbolj nepredvidljivih pripomočkov. Večkrat dobi navdih v naravi, ki jo obdaja, in uvidi potencial kateregakoli predmeta; lahko je to veja ali želod ali preprosta škatla, steklenica ali strešnik. Gospa Rozina že veliko let hodi

vrvcu pa je otrokom že večkrat pomagala pripraviti izvirne pustne maske. Kakor že omenjeno, vsako leto so Rozinine jaslice postavljene na ogled na razstavi na Sveti Gori. Letos, po skoraj štirideseti nepretrgani udeležbi, zaradi protikoronskih ukrepov, tega ne bo mogla narediti. Letošnje jaslice je sestavila iz preprostih vaz za rože. Okrasila jih je z različnimi tkaninami in detailji, ki celotni kompoziciji dajejo pravo magično vzdušje. Rozinina ustvarjalnost je res obširna, njena spretnost pa neverjetna. Pokazala mi je keramične rože, v celoti prostoročno izoblikovane, keramične ure, krožnike, pladnje ter namizne in stenske okraske. Naj omenim tudi

nabiralnik, za katerega je sama izdelala načrt, prav zaradi tega že na prvi pogled odraža njeno kreativno in edinstveno osebnost. Gospa Rozina mi je še razkrila, da bi rada svoje izdelke razstavila, tako da bi si jih prav vsi lahko ogledali. Pripravljena je tudi druge naučiti ročnih spretnosti in obdelave raznolikih materialov, od glin do sukanca. Od gospa Rozine sem se poslovlila bogatejša; zaradi tega se moram zahvaliti njeni dobročnosti in kreativnosti. Njena umetniška žilica lahko navdihuje prav vsakogar, ki jo obišče in se z njo pogovori, saj zlahka zna prenesti svojo strast na druge.

Katarina Visintin

Obvestila

Krožek Anton Gregorčič in Kulturni center Lojze Bratuž vabita v četrtek, 17. decembra, ob 20. uri na večer v sklopu **Srečanj pod lipami**, ki bo posvečen letošnjemu Božiču. Božično razmišljanje bo podal Martin Golob, župnik v Grosupljah. Duhovnik Martin Golob je zelo priljubljen med mladimi, pri svojem duhovniškem poklicu veliko uporablja socialna omrežja, kjer ima velik uspeh. Nekateri njegovi vlogi imajo več kot 120 tisoč ogledov. Vljudno vabljeni!

17. priznanje Kazimir Humar. Predloge je treba oddati do 31. decembra 2020 na naslov Zveza slovenske katoliške prosvete - 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra 85, s pripisom na ovojnico: "Predlog za priznanje".

Na Jazbinah pri Števerjanu prodajam orehe sorte lara. Zainteresirani lahko pokličete na tel. št. 0481 390238.

Sožalje

Zaradi selitve z Verdijevega korza 51 v prostore Trgovskega doma na istem korzu bo **Feiglova knjižnica** zaprta od 7. decembra 2020 do polovice januarja 2021.

KC Lojze Bratuž, ZCPZ Gorica in ZSKP razpisujejo

Ob odhodu na nebeške poljane **drage mame Vide** sočustvujemo z Majdo Zavadlav in ji izrekamo iskreno sožalje vsi njeni goriški prijatelji in zvesti obiskovalci gledaliških predstav dramskega odseka PD Štandrež.

RADIO SPAZIO

vrata proti vzhodu

(od 18. decembra do 24. decembra 2020)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00.

Spored:

Petek, 18. decembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 19. decembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja

v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilljskem narečju.

Nedelja, 20. decembra ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 21. decembra (v studiu Ilaria Bergnach, Miha Kovic in Jakob Leopoli): Radio Ve'rite'.

Torek, 22. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem **Sreda, 23. decembra** (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Božič naznanja nov svet. - Izbor melodij.

Četrtek, 24. decembra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti obvestila in humor.

Gostilna «FRANC» Pri Francetu
Domača kuhinja
Zaprto ob nedeljah in ponedeljkih
SOVODNJE OB SOCI (GO)
Prvomajska 86, tel. 0481 882038

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO GORICA
Ob božičnih in novoletnih praznikih voščimo veliko sreče, zdravja in osebne zadovoljstva ter varen korak v gorah!

Lokanda Devetak
"Deveta" 1870
Lokanda Devetak želi vsem strankam in prijateljem vesele božične praznike
Vrh Sv. Mihaela
Tel. 0481 882488
info@devetak.com
www.devetak.com

Gostilna Al Ponte del Calvario
Ul. Vallone delle Acque 2
Grojna - Gorica
tel. 0481 534428
Kmetija
Graunar David
Ščedno 26 - Števerjan
tel./faks 0481 884115

PRODAJA IN POPRAVILA KOLES
E. ČUK
GORICA - Trg Cavour 9
Tel. 0481 535019

PROIZVODNJA IN INŠTALACIJA KLEPARSTVA
MARIO MUCCI
Kleparstvo Mario Mucci & c.
Ul. Anton Gregorčič 20/2 - Gorica
Tel. 0481.21818 - faks 0481.524657
info@muccilattonerie.com
www.muccilattonerie.com

STUDIO ASSOCIATO DI CONSULENZA DEL LAVORO POKLICNO ZDRUŽENJE SVETOVALCEV ZA DELO PERIC DRUFOVKA SIMEONI
Želimo Vam vesel Božič in naj bo leto 2021 polno veselja, zdravja, uspehov in nadaljnega uresničevanja Vaših želja!
consulenzelavoro.it

Zlatarna Šuligoj
Gorica - ulica Carducci, 49
tel. 0039.0481.535657
www.suligoj.com
Zlatarna Šuligoj vošči vesele praznike
Platina: najbolj redka, večna in čista plemenita kovina

Koršič
osteria + gostilna
vošči vesel božični čas in polno dobrega v novem letu!
Sovenca 7, Števerjan
tel. 0481 884248

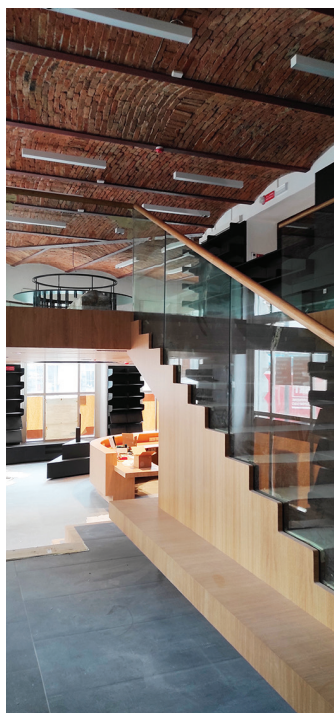
S 6. STRANI Luisa Gergolet Novo goriško ...

Sodobna in privlačna slovenska knjižnica bo torej odslej "vidna" v izloži v samem mestnem središču.

Kaj vam to pomeni?

Točno še ne vem, kaj bo to pomenilo navzven, koliko bo vplivalo na ljudi, pa tudi, kako bo "cesta" vplivala na nas. Vse to bomo ugotavljali sprti in se prilagajali. Dan nam je oder, ki ga zdaj moramo obvladati, ne smemo stati za kulisami. Kar damo na oder, mora biti privlačno in koristno. Ugotoviti moramo, kaj si ljudje želijo, kaj jim lahko ponudimo. Pomembno je, da smo koristni. Izziv je, kako naj to, kar imamo, razvijemo, spremenimo v boljše in lepše. V bližini imamo ljudski vrt, sladoleadarno, kavarno, skozi okna bomo videvali tržnico, Andrejev sejem, Obmejne okuse, zgodovinski festival eStoria itd. Vse, kar se dogaja, se mora prepletati tudi z nami. Trgovski dom je bil pred stoletjem sedež tudi gospodarskih dejavnosti: zakaj ne bi bili tudi danes bolj podjetniški? V njem bi lahko promovirali ne le knjige, temveč tudi naše druge proizvode, sploh čezmejni

prostor. Če bo Gorica postala Evropska prestolnica kulture, bo privabila veliko turistov. Kaj lahko ponudimo njim? Gorica lahko postane večje, boljše in bolj živo mesto. V njej lahko z bogatimi in

raznovrstnimi vsebinami igra pomembno vlogo tudi naš novi sedež, ki je velik, viden, eleganten in privlačen.

S 7. STRANI Irena Raseni Teško je otrokom ...

Kako so starši vključeni v izobraževalni in vzgojni proces? Kako poteka sodelovanje z njimi?

Že marca smo začeli sestanke na daljavo. Zahvaliti se moram staršem, predvsem predstavnicam staršev, ki so nam v tistih težkih trenutkih veliko pomagale. Še preden smo imeli na razpolago spletne učilnice, smo z njimi komunicirale po Whatsappu: pošiljale smo jim navodila za domače delo, vaje in pesmice. Na ramena staršev je padlo veliko breme, a priznati moram, da smo vzgojiteljice z njimi vedno zelo lepo sodelovale. Starši veliko prispevajo k delovanju vrtca tudi s finančnega vidika. Sami skrbijo za nabavo sestavin, s katerimi kuharica pripravlja kosila. Ob praznovanju vaškega zavetnika sv. Martina vsako leto spečejo piškote in jih prodajajo domačinom, z izkupičkom pa vzgojiteljice nabavimo didaktične pripomočke in druge potrebne stvari. Tudi letos smo z njimi povezane na spletu in tako potekajo tudi individualni razgovori. Na začetku šolskega leta smo jim na spletu predstavile letni program dejavnosti. Pripravile smo tudi krajši predstavitevni videoposnetek za starše, ki nameravajo vpisati svoje otroke v naš vrtec.

Letos gotovo ne boste priredili božične predstave. Kako se pripravljate na

Božič?

Prireditve in druženje so prepovedani. Ne hodimo več v knjižnico, ne hodimo v gledališče, žal so naše dejavnosti omejene, zato tudi tradicionalne božične prireditve ne bo. Odločile smo se, da bomo otroke v vrtcu snemale ter sestavile kratek video, ki ga bomo naložile v spletno učilnico, "classroom", našega vrtca. Otroke redno snemamo in posnetke petja, sprehodov, praznovanj rojstnih dnevo enkrat mesečno objavljamo v "classroomu". Starši lahko vidijo, kaj se v vrtcu dogaja, in ker letos ne smejo v vrtec, smo jaslice pripravile v zunanosti. Kljub koronavirusu je pri nas veliko božičnega vzdušja, otroci nam pripovedujejo, kako doma pripravljajo jaslice in kako posebno je bilo letošnje pričakovanje sv. Miklavža.

Vam je sv. Miklavž kaj prinesel v vrtec?

Miklavž ni prišel osebno na obisk, kot je počenjal prejšnja leta, vsakemu otroku pa je v vrtcu pustil darilo: nekaj didaktičnih pripomočkov in seveda čokolado.

To pomeni, da so malčki in vzgojiteljice v sovojenjskem vrtcu zelo pridni ...

Vse nas je obdaril, tudi tiste, ki niso bili zelo pridni - rekel je, da se bodo pa v prihodnje bolj potrudili. Miklavž je dober svetnik!

Hvala za pogovor, draga učiteljica!

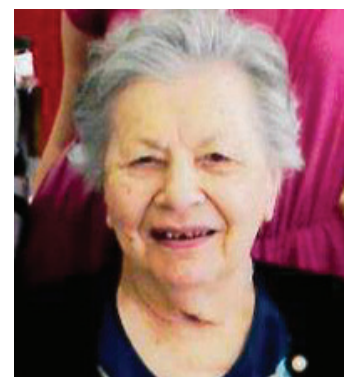
In memoriam Vida Gaberšček vdova Zavadlav

Deset let po smrti moža Emila Zavadlava nas je v 93. letu zapustila Vida Gaberšček, ki se je po poroki preselila v Štandrež. Rojena je bila v Volčah pri Tolminu v skromni in zavedni kmečki družini. Šolska leta je začela, ko je fašizem ukinil slovenske šole in je moral pouk potekati v italijanskem jeziku. Sama, kot tudi drugi iz te tolminske vasi, ni znala niti besedice italijansčine. Imela je srečo, kot je večkrat pripovedovala, da so imeli starejšo učiteljico, ki je v takratnih pogojih razumela težave otrok in ni z njimi slabo ravnala, tudi ko so spregovorili kaj po domače. Že kot otrok je morala pomagati mami pri kmečkem delu, da so lahko pridelali nekaj krompirja in druge zelenjave ter sadja za domačo prehrano.

Ko se je Mussolini leta 1938 peljal po soški dolini do Kobarida, se je ustavil tudi v Volčah, kjer je odprl pipo novega vodovoda, ki je pitno vodo popeljal do vseh gospodinjstev. Ker je bila Vida kot 11-letna deklica prijateljica z županovo hčerko, sta mu izročili šopek poljskega cvetja. S tem se v poznejših letih ni posebno ponašala. Tolminsko in druge kraje, ki so spadali po Rapalski pogodbi pod Italijo, in ko je le-ta septembra 1943 propadla, so zasedle nemške čete. Dekleta so mobilizirali v posebne delovne enote, ki so kopale razne utrdbe in protitankovske jarke. Tudi Vida je bila prisiljena opravljati to težko delo za okupatorja. Med vojno in po njej so se družine znašle v zagonetnih situacijah, saj so na domove hodili tako partizani kot domobranci in vedno kaj odnesli z obljubo, da bodo vse pošteno povrnili. Do tega pa seveda ni prišlo. Da bi kaj zaslužil za družino,

je njen oče odplul v Ameriko, kjer pa ni našel prave zaposlitve, in ko se je po nekaj letih vrnil domov, je kmalu umrl.

Po vojni je Vida spoznala

mladega šoferja, Emila Zavadlava iz Štandreža, ki je prevažal za tolminsko podjetje razno blago. Leta 1949 se je z njim poročila in rodila se jima je hčerka Majda. Vida je z nekajtedensko hčerko prišla v Štandrež k moževi družini, kjer seveda ni poznala nikogar. Ker možu niso dovolili, da bi prišel na svoj dom v Štandrež, se je znašla sama z otrokom med nepoznanimi domačini in sosedi. Ker je bila vajena dela, se je kmalu prilagodila novi situaciji in pomagala tudi sosedom in drugim sorodnikom. V vasi so jo kmalu spoznali kot prijazno in vljudno osebo in jo spoštovali. Vključila se je v štandreško življenje in po prihodu moža je polno zaživela družinsko življenje. Dokler so ji moči dopuščale, je redno obiskovala cerkvene obrede. Hčerko je vzpodbujala, da se je aktivno vključila v otroške in mladinske cerkvene skupine, kasneje pa v kulturno dejavnost. Naj ji bo Vsemogočni bogat plačnik in naj v miru počiva v domači zemlji na štandreškem pokopališču. Zapušča hčer Majdo, zeta Damjana, vnuka Petra s Saro, pravnuke Niko, Erika, Aleša in druge sorodnike.

SCGV EMIL KOMEL
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
vljudno vabita na

SPLETNI BOŽIČNI KONCERT

NAŠE BOŽIČNO VOŠČILO

Koncert bomo neposredno predvajali preko uradnih spletnih kanalov SCGV Emil Komel in Kulturnega centra Lojze Bratuž

V SREDO, 23. DECEMBRA 2020, OB 19. URI

Nastopajo gojenci in profesorji SCGV Emil Komel in društva ArsAtelier ter člani skupine O'Klapa

www.emilkomel.eu
www.centerbratuž.org

JESTVINE PETER POVŠIČ

Maxi FAMILY

tel. 0481 21193
Ulica Trieste, 261 - Gorica

OFFICIAL CASHBACK MERCHANT

Gostilna PODVERŠIČ

Od leta 1953

Ul. Brigata Pavia, 61
Tel. 0481 530518

RONKO BIENIC

TABAJ snc
Tabaj Barbara & C.

kovinsko tesarstvo

Štandrež — Gorica
Ul. A. Gregorič, 24
tel. 0481 21514
tabajsnc@outlook.it

RESTAVRACIJA IN PRENOČIŠČE

Vogrič

Vošči vesele božične praznike
ŠTEVERJAN - Klanec 23
T. 0481.884095

GOSTILNA 1971 GOSTILNA
V. PRIMOŽIČ
DOMAČA KUHNJA

GORICA
Drevored
XX. septembra, 134

Tel. 0481.82117
Faks 0481.548864

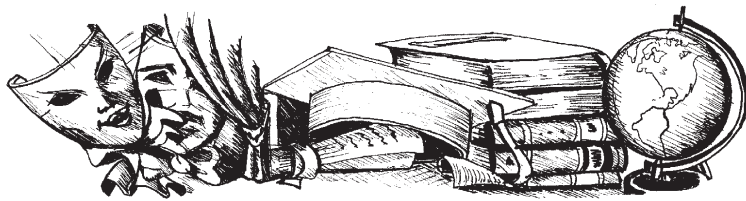
grafica goriziana
tiskarna

Ulica Gregorčič, 18 • Gorica • tel. 0481 22116 • fax 0481 22079
E-mail: info@graficagoriziana.com • www.graficagoriziana.com

TISKARNA
hudin
GORICA
Tel. 0481 786084

85. let

Vesel Božič

Na Goriškem in Tržaškem

Božične maše v letu 2020

Prvi Božič v koronskem času bo gotovo drugačen kot doslej, predvsem zaradi policijske ure in drugih ukrepov, ki jih je potrebno spoštovati tudi v cerkvah.

GORIŠKA NADŠKOFIJA

V Pastoralni enoti Soča/Vipava si prizadevajo za to, da bi se vsi, ki želijo, imeli priložnost udeležiti vsaj ene božične maše. Zato vernike pozivajo, naj med 14. in 22. decembrom kličejo na tel. št. 0481 21849 (med 8.30 in 12.30 ter med 15. in 17. uro), da javijo, katero sv. mašo so izbrali. To je edini način, da najdejo ljudje v cerkvi prostor! Če zmanjkajo sedeži v cerkvah ene občine, verniki lahko izberejo drugo občino.

V četrtek, 24. decembra, bodo maše: ob 18. uri v Štandrežu in Sovodnjah, ob 20. uri v Štandrežu in Gabrjah.

V petek, 25. decembra, bodo maše: ob 9. uri v Gabrjah, ob 9.45 v Štandrežu, ob 10.30 v Sovodnjah, ob 11.15 v Štandrežu, ob 18. uri v Štandrežu.

V soboto, 26. decembra, bodo maše: ob 9.45 uri v Štandrežu, ob 10.30 v Gabrjah, ob 11.15 v Štandrežu.

V nedeljo, 27. decembra, bodo maše: ob 9. uri v Gabrjah, ob 9.45 v Štandrežu, ob 10.30 v Sovodnjah, ob 11.15 v Štandrežu.

V četrtek, 31. decembra, bodo

maše: ob 18. uri v Sovodnjah, ob 19. uri v Štandrežu.

V petek, 1. januarja 2021, bodo maše: ob 9.45 v Štandrežu, ob 10.30 v Sovodnjah, ob 11.15 v Štandrežu, ob 18. uri v Štandrežu.

V torek, 5. januarja 2021, bo maša ob 18. uri v Gabrjah.

V sredo, 6. januarja 2021, bo blagoslov otrok: ob 9. uri v Gabrjah, ob 9.45 v Štandrežu, ob 10.30 v Sovodnjah, ob 11.15 v Štandrežu, ob 18. uri v Štandrežu.

V Pastoralni enoti Gorica/Brda pa bo takole:

V četrtek, 24. decembra, bodo maše: ob 16. uri na Subidi, ob 17.30 v Pevmi, ob 19. uri pri sv. Ivanu v Gorici, ob 20.30 v Števerjanu (če bo lepo vreme, bo maša zunaj; v drugačnem primeru pa v cerkvi s prenosom v Sedejevem domu).

V petek, 25. decembra, bodo maše: ob 9. uri v Štandrežu, ob 10. uri pri sv. Ivanu, ob 11.15 na Jazbinah.

V soboto, 26. decembra, bodo maše: ob 9. uri v Pevmi, ob 10. uri pri sv. Ivanu v Gorici, ob 11.15 v Števerjanu.

V nedeljo, 27. decembra, bodo maše enako kot 26. decembra.

V četrtek, 31. decembra, bodo maše: ob 17. uri v Števerjanu, ob 18. uri pri sv. Ivanu, ob 19. uri v Pevmi.

V petek, 1. januarja 2021, bodo maše: ob 9. uri v

Štavrju, ob 10. uri pri sv. Ivanu, ob 11.15 v Števerjanu.

Tudi za **župnije Nabrežina, Šempolaj in Zgonik** velja podobno kot za PE Soča/Vipava: verniki naj do 22. decembra kličejo na tel. št. 0481 21849 (8.30-12.30, 15.-17.) in javijo, katero sv. mašo so izbrali.

V četrtek, 24. decembra, bodo maše: ob 18. uri v Nabrežini (it), v Slivnem in Zgoniku, ob 20. uri v Nabrežini (slo).

V petek, 25. decembra, bodo maše: ob 9. uri v Nabrežini (slo) in Šempolaju, ob 10.15 v Zgoniku, ob 11.30 v Nabrežini (it).

V soboto, 26. decembra, bodo maše: ob 9. uri v Nabrežini (slo) in Slivnem, ob 11. uri v Nabrežini (it), ob 19. uri v Zgoniku.

V nedeljo, 27. decembra, bodo maše: ob 9. uri v Nabrežini (slo) in Šempolaju, ob 11. uri v Nabrežini (it).

V četrtek, 31. decembra, bodo maše: ob 17.30 v Nabrežini (slo/it), ob 19. uri v Zgoniku.

V petek, 1. januarja 2021, bodo maše: ob 9. uri v Nabrežini (slo), ob 10. uri v Slivnem, ob 11. uri v Nabrežini (it).

Blagoslov otrok bo 5. januarja ob 9. uri v Šempolaju in Nabrežini (slo), ob 11. uri v Nabrežini (it).

V Podgori bodo svete maše:

24. decembra ob 20. uri, 25. decembra ob 9. uri, 26. decembra ob 9. uri, 31. decembra bo zahvalna maša ob 18. uri, 1. in 6. januarja pa ob 9. uri.

V Doberdodu: na sveti večer, 24. decembra, ob 18. uri v Jamljah, ob 20. uri v Doberdodu.

Za Božič, sv. Štefan in novo leto ob 9. uri v Jamljah, ob 10. uri v Doberdodu.

TRŽAŠKA ŠKOFIJA

V četrtek, 24. decembra, bodo maše: ob 17. uri pri Sv. Ivanu; ob 18. uri v Mačkoljah (za mlajše in družine), na Katinari, Proseku in Repentabru; ob 18.30 v Ricmanjih; ob 19. uri v Škednju; ob 19.30 v Boljuncu; ob 20. uri v Križu, Trebčah in na Opčinah, pri Sv. Antonu; ob 20.30 v Dolini in Bazovici.

V petek, 25. decembra, bodo maše: ob 7.45 pri Sv. Vincenciju; ob 8. uri pri Sv. Antonu; ob 9. uri v Rojanu, Mačkoljah (za starejše) in na Repentabru; ob 9.15 pri Sv. Jakobu, na Kontovelu in Katinari; ob 9.30 v Trebčah in pri Sv. Ani; ob 10. uri pri Sv. Ivanu, na Pesku in v Dolini; ob 10.30 na Proseku, v Križu in Škednju; ob 11. uri v Barkovljah, Boljuncu, Bazovici in na Repentabru.

V četrtek, 31. decembra, bodo maše: ob 17. uri v Trebčah in pri Sv. Jakobu; ob 18. uri

na Proseku, pri Sv. Ivanu, v Mačkoljah in Bazovici; ob 18.30 v Ricmanjih; ob 19. uri na Opčinah; ob 19.30 v Boljuncu.

V petek, 1. januarja, bodo maše: ob 7.45 pri Sv. Vincenciju; ob 8. uri pri Sv. Antonu; ob 8.30 v Ricmanjih; ob 9. uri v Rojanu

in Mačkoljah; ob 9.15 pri Sv. Jakobu, na Kontovelu in Katinari; ob 9.30 na Opčinah, v Trebčah in pri Sv. Ani; ob 10. uri pri Sv. Ivanu, v Dolini, na Repentabru in Pesku; ob 10.30 v Križu, Škednju in na Proseku; ob 11. uri v Barkovljah, Boljuncu in Bazovici.

Tradicionalna božičnica ne bo odpadla

Božični nastop učencev SCGV Emil Komel

Letošnje nenavadno leto, ki ga je žal zaznamovala epidemija koronavirusa, se počasi izteka. Življenje vseh nas je bilo v teh mesecih močno omejeno in spremenjeno, morali smo se prilagoditi različnim predpisom, prepovedim, pravilom. Na delovnem mestu se je moral vsakdo prilagoditi, reorganizirati delo, najti nove načine poslovanja in delovanja. Tudi na SCGV Komel smo se morali krepko prilagoditi situaciji. Veliko aktivnosti, bodisi didaktičnih - predvsem skupinskih - bodisi tudi koncertnih, namenjenih javnosti, je bilo treba v naglici prekiniti. Načrtovanje dejavnosti še vedno ni lahko, saj je negotovost še velika in ne omogoča dolgoročnega izdelovanja načrtov. Ne glede na številne težave pa smo vseeno zmogli izvesti nekaj razrednih nastopov: v mesecu decembru smo učence posamezno posneli in virtualni nastop predvajali staršem, ki so svojim otrokom z velikim mavdušenjem in radovednostjo prisluhli. Čeprav je do nadaljnjega celotna koncertna dejavnost v živo zamrzjena, smo trdno prepričani, da se ne moremo odpovedati že tradicionalnemu božičnemu koncertu šole, ki ga vsako leto oblikujejo učenci. Zato smo si koncert zamislili tako, da bomo posamezne točke posneli, "sestavili" koncert in ga predvajali širši publiki preko spleta. Koncert bomo predvajali preko kanala šole na spletni strani Youtube **v soboto, 26. decembra, ob 19. uri**. Stran šole lahko najdete tako, da v Youtubov iskalnik vtipate ime SCGV EMIL KOMEL. Povezavo na koncert boste našli tudi na spletni strani www.emilkomel.eu.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (139)

Dimitri Tabaj

OSMI DEL

Nemci so grofa Marina Paceja imenovali za goriškega prefekta in ga večkrat poslali na pogajanja za premirje s partizansko stranjo, točneje z obveščevalci OZNE in predstavniki narodnoosvobodilnih odborov, med temi naj omenim Joška Štruklja, Zdenka Zavadlava, Mira Perca - Maksa, Jožefa Slugo - Lenarta, Staneta Kersnika - Jelovčana, Jožeta Čučnika - Maria. Pogajanja so bila v Topoljanu, Biljah in Renčah (vir: Miroslava Cencič - Primorska sredina v priručju bratomorne vojne). Šlo je za zelo nevarno posel, v katerem sta obe strani sumili, da grof dela za nasprotno stran. Na zadnjem od teh pogovorov, ki so nekaj časa bili precej uspešni (predvsem za preskrbo s hrano), je grof Marino Pace bil aretiran in odpeljan v Ljubljano, a mu je uspelo zbežati. Takoj po vojni mu je uspelo zbežati represalijam, a so ga takrat Italijani aretirali in prav tako obtožili sodelovanja z Nemci. Bil je oproščen tudi zahvaljujoč se posredovanju jugoslovanskih in italijanskih partizanskih predstavnikov, ki so poudarili njegovo podtalno delovanje v korist partizanskega gibanja v Posočju in na Vipavskem (Vir: SPBL).

Pacejeva glavna rezidenca že več stoletij stoji v Topoljanu. Kot smo videli, je bil ta krasni dvorec eno najljubših domovanj mnogih predstavnikov te rodbine, na primer ravno grofa Marina. Dvorec je zgradil Karel Marija Pace (1635 - 1701) na ostankih neke starejše palače. Bil je sin istoimenskega očeta (rojenega leta 1611), slavnega jurista v Vidmu, ki je leta 1675 prejel od cesarja Leopolda I. naslov barona s predikatom Friedensberg,

medtem ko je rodbini beneška republika podelila grofovski naslov že leta 1661 ali 1664. Karel Marija mlajši je bil zelo pomemben vojskovodja, feldmaršal cesarja Leopolda I., poveljnik konjeniške enote v regimentu Rabatta v boju proti Turkom in komornik zlatega ključa. Izkazal se je leta 1683 v drugem obleganju Dunaja, pod poveljstvom poljskega kralja Jana III. Sobieskega, leta 1686 v bitki pri Budimpešti pod poveljstvom lorenskega vojvode Karla V., leta 1697 pa v bitki pri Senti v Vojvodini, pod poveljstvom princa Evgena Savojskega, čigar nečak Tomaž Emanuel Savojski je bil poročen z Marijo Terezijo kneginjo Lichtensteinsko, katere osebni zdravnik je bil Solkanec dr. Marko Anton pl. Plenčič, predhodnik sodobne mikrobiologije: ravno njemu je uspelo jo nagovoriti, da je darovala veliko vsoto denarja za izgradnjo dobrega dela goriškega nadškofijskega semenišča in za štipendiranje 14 brezplačnih mest za semeniščnike. Karel Marija Pace je bil zadnji predstavnik goriške veje (po njem se je rodbina nadaljevala z videmsko vejo, ki je leta 1737 pridobila goriški patriciat v osehah istoimenskega Karla Marije, 1724 - 1804, in njegovih bratov Franca in Jožefa). Prav ta Karel Marija, komornik, prapraded Antona Paceja in prapraded Marina Paceja, je leta 1766 postal vitez reda sv. Štefana toskanskega in je bil priznan agronom in pesnik. Leta 1747 se je poročil z Julijano Edling, dvorno damo cesarice Marije Terezije. Verjetno ravno ob svoji poroki je v slogu rokokoja obnovil in predelal dvorec, ki ga je dal zgraditi njegov istoimenski prednik. Dela naj bi se končala leta 1751. Po mnenju nekaterih gre za najlepšo tovrstno palačo v Furlaniji.

Lorenski vojvoda Karel V. (1643-1690)

Karel Marija Pace (1635 - 1701) je bil zelo pomemben vojskovodja, feldmaršal cesarja Leopolda I., poveljnik konjeniške enote v regimentu Rabatta v boju proti Turkom in komornik zlatega ključa. Izkazal se je leta 1683 v drugem obleganju Dunaja, pod poveljstvom poljskega kralja Jana III. Sobieskega, 1629 - 1696 (na sliki poljskega slikarja Jana Matejka, 1838 - 1893, poljski kralj Jan III. Sobieski pošilja papežu sporočilo o uspešni bitki proti Turkom).

Karel Marija Pace (1635 - 1701) je leta 1697 sodeloval tudi v bitki pri Senti v Vojvodini, pod poveljstvom princa Evgena Savojskega.

Karel Marija Pace (1635 - 1701) je bil zadnji predstavnik goriške veje (po njem se je rodbina nadaljevala z videmsko vejo, ki je leta 1737 pridobila goriški patriciat v osehah istoimenskega Karla Marije (na sliki, 1724 - 1804, vir: geni.com) in njegovih bratov Franca in Jožefa). Prav ta Karel Marija, komornik, prapraded Antona Paceja in prapraded Marina Paceja, je leta 1766 postal vitez reda sv. Štefana toskanskega in je bil priznan agronom in pesnik. Leta 1747 se je poročil z Julijano Edling, dvorno damo cesarice Marije Terezije. Verjetno ravno ob svoji poroki je v slogu rokokoja obnovil in predelal dvorec, ki ga je dal zgraditi njegov istoimenski prednik v Topoljanu.

Princ Evgen Savojski (1663-1736)

Četrta številka otroške revije Pastirček v 75. letniku Bliza se skrivnostna sveta noč ...

Decembrski dnevi in z njimi adventni čas, poln pričakovanja Božjega prihoda na Zemljo, tiho drsijo med našimi tisočercerimi vsakodnevnimi opravki. Zadnjega meseca v letu, ki mu po slovensko pravimo gruden, se še zlasti veselijo otroci, saj prinaša s seboj čarobne praznične dni. Njihov predokus je obisk sv. Miklavža, ki razdeljuje darila otrokom in vsem, ki ohranjajo otroško srce. Njemu sledi praznik Brezmadežne, naše dobre nebeške Matere, h kateri se vsi zaupno zatekamo. Marijan Markežič, urednik Pastirčka, v decembrski številki, po vsebini raznolike in privlačne otroške revije, ki jo izdaja Zadruška Goriška Mohorjeva, Marijo imenuje "prinašalka upanja". Prav upanje nam v tem času najbolj pomaga pri premagovanju stisk in strahov, ki jih neusmiljeno seje koronavirusna pandemija. A kljub covidu-19 so naše oči uprte v ta milostni mesec, katerega čudežni dogodki izpred več kot dva tisoč let so navdihnili Pastirčkove sodelavce in njihovi zapisi o božični skrivnosti obžarjajo strani četrte številke. December

toplo zaživi v istoimenski štirivrstični pesmici Berte Golob, ki prisrčno poje "mi pa smo jasli, v srce izrezljane, / za malega Jezusa mehko postlane". Jezusček se namreč mora predvsem roditi v naših srcih! Deklico, ki ob jaslicah zre v zasneženo pokrajino, je upodobila ilustratorka Danila Komjanc. Kakšne simbole nosi v sebi adventni venec, sklenjen krog iz zelenja, na katerem vsako adventno nedeljo zažari svečka več, razkriva zapis na 17. strani Pastirčka, ki prinaša tudi pomenljive stihe o štirih adventnih svečah. Kakšen pa naj bi bil sveti večer v krščanski družini, lepo ponazarja dopolnjevanje Marije Perdih Metkin božični večer, ki nas tudi popelje v čase, ko smo bili bolj skromni, a verjetno srečnejši. Kako sta Tinka in Matej napisala Jezusčku pismo in v njem vroče prosila le to, naj jima pripelje očka nazaj domov, piše Mariza Perat v zgodbi Najlepši sveti večer. V njej je avtorica zaobjela bistvo prazničnih dni: najlepše božično darilo je ob jaslicah ljubeče zbrana vsa družina. Marijo in Jožefa, ki povprašujeta po prenočišču, je s svojim mehkim čopičem v

toplih barvah nežno ilustrirala Paola Bertolini Grudina. Dodala je še pastirja, ki mu bodo otroci priskočili na pomoč, da bo ubral pravo pot do Jezusčka v jaslih. O dolgi poti Jožefa in Marije do Betlehema in o tem, kako sta utrujena našla zatočišče le v revnem hlevčku, v katerem se jima je v zvezdnati noči rodil Jezusček, piše

v svoji rubriki Zgodbe iz Svetega pisma Walter Grudina. Prav Božjemu Detetu bodo pridni pevci lahko zapeli Božično uspavanko, ki jo je rahločutno izvezla Ljubka Šorli. Kaj je vesela novica, ki nas osreči, in kako je Jezusovo rojstvo najlepše in za verujoče odresujoče sporočilo, v razpoznavnem slogu v besedi in podobi prikazuje že omenjena ilustratorka

Paola Bertolini Grudina, ki bralca spomni tudi na to, da nas Bog neskončno ljubi in da brez njega ne zmoremo prav nič! Ona, ki že eno leto počiva v Božjem naročju, je Pastirčkovim bralcem v svoji obširni likovni dediščini zapustila tudi rubriko Čas za igro!!! V njej zajček Timi nagovarja otroke, naj v Miklavževi

črkovni vreči poiščejo 15 skritih daril, pa tudi rešijo posebno "božično križanko" in ljubke jaslice odenejo v najlepše barve. K barvanju in izpolnjevanju križanke Bertolinijeva vabi učence tudi v rubriki Spoznavajmo Sveto pismo, v kateri sta protagonist starozavezni osebi. Najmlajše bralce Danila Komjanc z želvo Mici usmerja k njim namenjenima dvema stranema. Tam bodo otroci pobavali božično drevesce in se z želvico napotili po labirintu do daril. Tudi

prikupno okroglolična Medo in Zajček sta božično razpoložena. Medo urejuje lučke na smrečici, Zajček pa ponosno razkazuje božične voščilnice in svetilke, ki jih bodo iz papirja in steklenih vazic, po navodilih, ki jih domiselno daje likovna umetnica Vesna Benedetič, lahko sami ustvarili in jim dali osebni pečat. Tudi v tem času elektronskih sporočil nas klasična voščilnica gotovo bolj osreči kot mrzel, brezoblični mail. Božični motivi krasijo tudi stran, ki jo za vse male "anglofile" pripravlja Marinka Černic. Pod sličice bodo morali vpisati ustrezne besede. Kdor ima rad naravo in njene prebivalce, bo z veseljem poiskal sledi v snegu in jih povezal z živalico, ki jih je pustila. Malim Pastirčkom je namenjena tudi risba, ki ji bodo dodali manjkajoči del in vse odeli v pisanost barv. Pod njo pa bodo v kratki zgodbi sprostili svojo domišljijo. Marljivi šolarji, ki jim slovenščina ne dela težav, bodo brez oklevanja popravili Packovo spakedranščino. Tokrat navihani fantič Walterja Grudine zelo pametno prosi Milavža, naj ljudem, ki ne znajo več misliti s svojo glavo, prinese malo

zdrave pameti in močan antivirus ... Zelo učinkovito cepivo proti malodušju, ki nas v tem času večkrat obiskuje, so pisane risbice, ki so jih mali prijatelji radodarno poslali Pastirčku in zdaj bogatijo njegovo pošto. Med krasnimi likovnimi izdelki so tudi pisemci. Učenci in učence 4. in 5. r. OŠ A. Gradnik s Cola poročajo o svojem izletu na Kras. O svojem uspešnem sodelovanju na državnem računalniškem natečaju Čarovnik podnebnja pišejo učenca 5. r. OŠ O. Župančič iz Gorice, ki so priložili tudi sliko, na kateri se vzhičeno veselijo zmage. Poredna luna, "rumena buča", ki jo "noč čez nebo zaluča" in je lahko balonček ali lampijonček, je protagonistka dolge pesmice V. Tihomirja Arharja, Vse o Luni. Spremlja jo prikupna ilustracija Monice Quaggiato. Na hrbtni strani Pastirčka je nepogrešljivi razvedrilni koticček za bistenje malih glav. Tudi tokrat je na svoje strani Pastirček nasul kopico vzgojnih biserčkov in vpletel vanje vrednote, ki naj jih otroci nesluteno vsrkajo vase in čim prej spoznajo njihovo dragocenost.

Iva Koršič

Po Nebeški poti - Peš od Ogleja do Svetih Višarij (20)

Pri Alexu, prijatelju medvedov

Pozornost mi je najprej pritegnil velik poster s portretom indijanca ob vhodnih vratih v gostilno, pod katerim je bil tisti pomenljiv in vse bolj aktualen rek: „Ko bomo ujeli zadnjo ribo, posekali zadnje drevo ... bomo spoznali, da denarja ni mogoče jesti.“ Že s tem sem dobil sporočilo, da je Alex iz pravega testa. Še bolj pa me je presenetil pano na drugi strani vhodnih vrat z izrezanimi časopisnimi članki o pojavih medveda na tem območju. Protagonist nekaterih je bil prav Alex (Alessandro) Dosmo. V članku, ki je poročal o tem, da mu je medved raztrgal osla, je, v kontekstu biodiverzitete in obivanja, povedal, da smo vsi del narave, in da ni zato nič jezen na medveda. Med čakanjem nanj sem prebral vse tiste „medvedje“ članke na oglasni deski in bil po eni strani zadovoljen, da sem pretežni del dneva hodil po asfaltu, malo pa me je zaskrbelo, kako bo naslednji dan in prihodnje dni, ki so bili še pred mano. Pred gostilno sta bili postavljeni tudi iz lesa narejeni skulpturi medvedke in mladiča, kar sem razumel kot dobrodošlico na območju medveda. Vreme se je nekoliko izboljšalo, in ker sem bil še kar naprej sam, sem se malo sprehodil okrog gostilne, kjer je bilo marsikaj – od lesenih klopi, igral za otroke, kipov, od sprešanih kvadrov sena za živino pod streho, pod nadstreškom v nekakšni polodprtji garaža-delavnici pa cel kup najrazličnejšega orodja in opreme. In potem se je pripeljal stari razmajani pegueot partner. Iz njega so stopili Alex, njegova žena in štirinajst-ali petnajstletni sin. Sledil sem jim v notranjost gostilne, kjer je začel mulo zanje pripravljati kosilo, Alex pa mi je med kratkim spoznavnim klepetom pripravil kapučin in mi ponudil kos domače slivove torte, saj sem vabilo, da se jim pridruživ pri kosilu, zavnil, ker se mi je v tistem momentu zdelo prav tako, da je to njihova, družinska stvar, pa tudi res še nisem bil lačen za topele obroke. Ko so pojedli, mi je šla žena v zgornje nadstropje pripraviti posteljo v eni od sob, z Alexom pa sem malo pokramljal o medvedih. Povedal mi je, da gre za enega, največ dva, ki le občasno prideta iz Slovenije, kjer se zadržujeta večino časa, ker je pri nas več samic. Ker sem kot novinar spisal tudi nekaj

člankov o medvedih, prav o teh, ki prehajajo mejo, na primer o Madiju, ki so ga videli tudi pri nakupovalnem centru ob avtocesti pri Vilešu (Villesse), pa še o enem drugem, ki je bil tudi opremljen s telemetrično ovratnico, pa so ga naši lovci vseeno potolkli ... , Alex pa je te zgodbe poznal, sva bila hitro pa podobni valovni dolžini.

„Tupo“ je bil mojih let in zelo me je spominjal na resda še malo bolj bradatega in bolj dolgolasega prijatelja iz Goriških Brd, prav tako velikega ljubitelja živali in narave. Ker se je izkazalo, da imava podobne poglede na svet, da sva nekoliko sorodni duši, mi je ponudil, da lahko prespim tudi v majhni hiški s stekleno streho na njihovi parceli dva kilometra naprej, kjer ustvarjajo nekakšen eko kmečki turizem. Medtem mi je žena, za katero se mi je takoj zdelo, da ni Italijanka, a nisem

drezal v to, že uredila sobo, zato sva se dogovorila, da grem tam pod tuš in se zrihtam po prehojeni etapi, potem pa vidimo sproti, magari grem pogledat in se odločim, v vsakem primeru pa mi pride ob sedmih zvečer nekaj skuhat. Super. Ko jih je odneslo naprej po dnevnih opravkih, sem ostal v gostilni sam. Veliko posloplje je bilo to in ne

Nace Novak

času, odkar sem prišel in so vključili bojler, ni uspela ogreti. Kasneje mi je Alex povedal, da sob ne oddajajo, ampak so na voljo le pohodnikom na Nebeški poti, če se kdo odloči za alternativno varianto in ne za vzpon na Gran Monte. Mobilnega signala v gostilni, ujeti v ozki dolini med gorami, ni bilo. S stacionarca, za katerega mi je še pred odhodom rekel, da ga lahko uporabim, če hočem, sem poklical v Ravanco (Prato di Resia) in si zagotovil nočitev za naslednji dan, potem pa sem se posvetil zapisovanju vtisov pravkar prehojene etape, kar pa je kmalu prekinila Alexova žena, ki se je vrnila. Rekla je, da pelje sina v Ter, nazaj grede pa me lahko že čez nekaj minut pobere, če bi rad videl, kje živijo in da me Alex že potem zvečer pripelje nazaj, ko mi bo skuhal večerjo. Seveda sem bil za. Ko je odšla, sem šel v sobo po nekaj toplejših rokavov, saj je začela s soncem padati tudi temperatura, na noge sem si spet obul gozdarje in se vrnil v pritičje. Res je bila kmalu nazaj in odpeljala me je dobra dva kilometra po cesti naprej. Med vožnjo sva klepetala in izvedel sem, da je iz Argentine, z Alexom pa sta se spoznala v Mehiki, kjer je takrat delala kot prostovoljka v pokrajini Chiapas. „Leta 2002 sem prišla v Italijo, a mi v Benetkah, kjer je Alex delal kot kuhar in kjer smo na začetku živeli, ni bilo všeč. Iskala sva nekaj bolj divjega, naravnega, odmaknjene in našla tu v Terski dolini svoj dom. Alex je nekaj časa še hodil na delo v Benetke, potem pa smo pred devetimi leti vzeli v najem to gostilno,“ je pojasnila. Po kratki vožnji je zavila s ceste na kolovoz, že po nekaj metrih parkirala in naprej sva morala peš. Po petih minutah hoje, ne več, se mi je odprl pogled na mali paradiz, pravi raj na zemlji, na čistino sredi gozda, kjer je Alex sam postavil hišo, zraven pa je, kot sem izvedel nekoliko kasneje, gradil še mini restavracijo, računajoč na obiskovalce, take „ta prave, ne turiste, ampak ljudi, ki bi si želeli nekaj dni preživeti v tistem res idiličnem okolju, ceniti mir in tišino in prvinost in askezo.

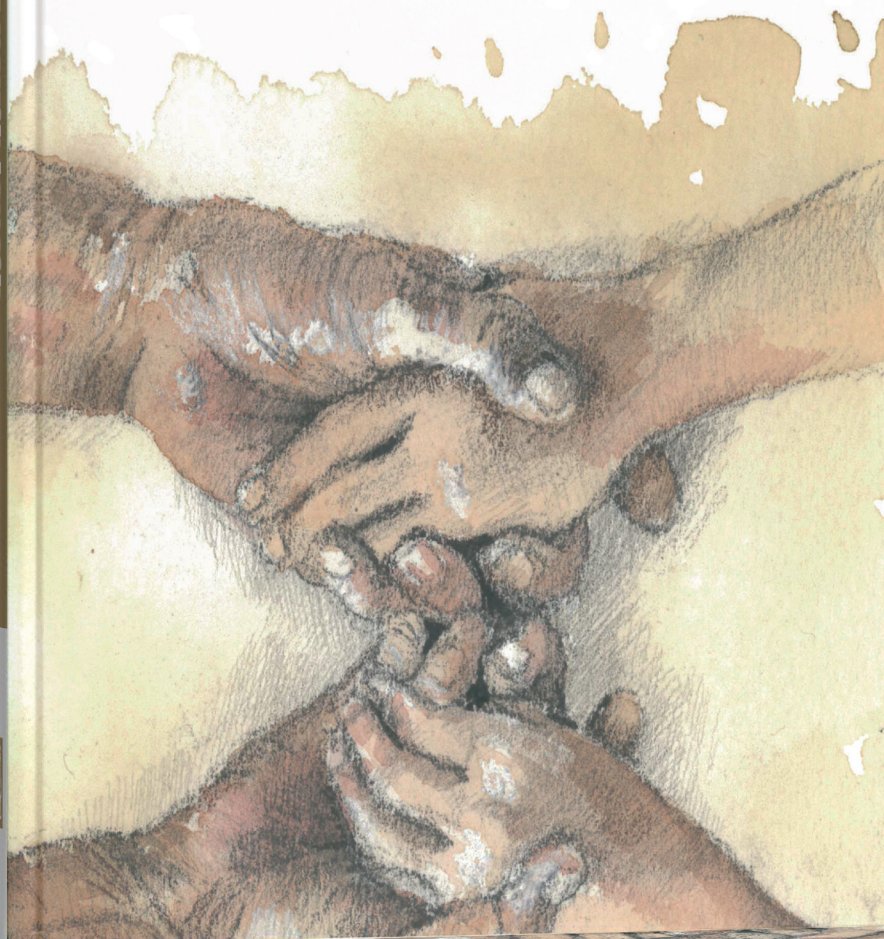
v najboljšem stanju. Teža časa, vlage in mraza ga je že pošteno načela. Že takoj ob prvem vstopu v notranjost sem opazil, da so povsod, kamorkoli sem pogledal, knjige. Na mizah, policah, na točilnem pultu ... Malo bolj podrobno sem pregledal njihove naslove in čtivo je bilo zelo raznoliko, kar je pričalo o odprtosti in širini ljudi, ki so imeli prostor v najemu, kot sem izvedel kasneje. Stuširal sem se z mrzlo vodo, ker se v tistem kratkem

Letos si privoščiči
enkratno darilo!

KATJA FERLETIČ

Stare jedi v novih loncih

Stare jedi v novih loncih KATJA FERLETIČ

Stare jedi v novih loncih KATJA FERLETIČ

Stare jedi v novih loncih KATJA FERLETIČ

Kupi ali daruj prvo knjižno izdajo Novega glasa!
Naročniki Novega glasa imajo pravico do popusta.
Novi naročniki jo prejmejo v dar.

NOVI
GLAS

Branje za praznične dni

Predbožični pastel

Vidim te, kako pozorno poslušáš. Nepremično, z glavo malce nagnjeno naprej, da ti svileni lasje božajo levo lice. Ne utegnem te pogledati. Paziti moram na svoje besede, da ga

tudi ideje da ima. Takrat je pisala predvsem poezijo, tako vso zverženo, da jaz nisem razumela nič. Mi ni bila všeč, a ji nisem povedala. Si nisem upala, da se ne bi zdela nazaj s kartami. Nazadnjaška, po

Marta sta se dvignila, nerodnež in Taja tudi. Ona je sicer knjigo že imela. Da bi jo vsaj oni moški kupil! Marta je toliko vlagala v pisanje, tako se je bala drevisnjega nastopa pred publiko.

ne polomim. Ti si skoraj vedno prisotna. Le kako zmoreš? Družina, pa trije otroci, služba. Nekaj te žene, da prihajaš. Praviš, da si zaljubljena v besedo prav tako, kot si zaljubljena v glasbo. Ko te obiščem, me vedno sprejmejo preludiji na klavirju. Rada igraš Debussyja, tudi Beethovna. Kot rada bereš, bereš ruske in francoske romane. Dostojevski je velik, a težak, vendar ga ti zmoreš. Ne vem, kdaj utegneš toliko brati. Govoriš mi o Tolstoju, Hugoju, o njegovih Nesrečnikih, kako si obiskala Notredamsko katedralo pred strahotnim požigom, da bi si bolj živo predstavljala, kako je tam igral skrivalnice grbavi notredamski zvonar. Hvala, ker me bodriš, ker se pogovarjaš z mano. Nate lahko vedno računam, se zanesem, tudi danes. Danes je čuden dan. Dežja na pretek, topel veter v decembru jemlje sapo. Nekaj čudnega je v zraku. Kot neka obsedenost z darili. Veseli december je vzela vso moč nekdanjemu adventu. Nad mestom leži težak plašč predpraznične norosti. Vse hiti, teka sem ter tja, na koncerte, božičnice, proslave, zaključne večerje, sindikalna srečanja. Potem pa najdi čas za umiritev. Saj bom znorela od vsega tega beganja. Včeraj božični sejem na šoli, danes prižiganje lučk na vaškem trgu z recitacijo najmlajših. Saj sem tudi zraven, pripravila sem jih. Žal mi je, da bom malo zamudila, ne morem biti povsod. Vendar nisem mogla ne priti na Martino predstavitev. Kaj že govori predstavnik založbe? Da je njen roman eden najbolj zanimivih prvencev zadnjih časov. Bo že tako, naj mu verjamem? Marta piše že dolgo, a je vse ostajalo v predalu. Spomnim se, kako jo je na višji šoli hvalil profesor slovenščine. Da je edina, ki obvlada jezik, kot je treba, to je brezhibno, pa

starem. Takrat je bila v modi pesniška avantgarda, poezija nihilizma. Delala sem se, da jo razumem, da je poezija lepa, čeprav posebna, samosvoja. "Kot sem že poudaril, si pri naši založbi štejemo v čast, da nam je avtorica, ki že dolgo piše in objavlja v osrednjih literarnih revijah, zaupala romaneskni prvenec. Ko smo ga prebrali, smo si bili vsi – Maruša, Damjan in jaz – edini, da mora iziti. Bilo bi škoda, da bi se tako izjemen rokopis prašil v kakem predalu. Pravzaprav – da bi ostajal v računalniškem pomnilniku. Pri nas doslej še ni izšlo nič podobnega, besedilo vnaša v naš literarni prostor svežino, pravzaprav izjemno precizno narativno strukturo. Roman je strukturiran ciklično, tam kjer se začne, se tudi konča. Z istim stavkom: Bil je siv, dolgočasen, nezanimiv ponedeljek. Nič ni kazalo, da se bo tako zapletlo. Glavni junak Fjodor (pri poimenovanjih je čutiti vpliv ruskega romana!) se nekega jutra zbudi in ugotovi, da je ležišče zraven njega nedotaknjeno. Kje je njegova Anastazija? Praznina postelje ga povleče v blodnjak norosti. Ne bom razkrival fabule in predstavljal motivno-tematskih značilnosti dela, da bralcev ne prikrajšam za bralni užitek. Skratka, ne bom dolgozvil ... Saj nas je danes komaj za prste ene roke, je pa zato bolj intimno, doživeto. Knjigo danes lahko kupite z desetodstotnim popustom." Zakašljalo je, nato je zašuštel papirček, iz katerega je poslušalec nasproti možakarja, ki je na vse pretege hvalil roman, odvil bonbon. A nerodi, kot je bil, se je izmuznil, se zakotalil na tla in se zdrobil na koščke. Kot da se je še en sladki trenutek razblinil, izničil! Predstavnik založbe in

Bala se je, kako bo publika sprejela njen prvenec. Zdaj pa ta praznina, ta gluha loza! Strah je bil odveč, za tista dva udeleženca, za prijateljico Tajo in nerodneža! Marta je razočarano stopila pred pult, na katerem so bili razpostavljeni izvodi njenega prvenca. Kako, da se na vabila in oglaševanje medijev ni odzval skoraj nihče? Saj jo poznajo, dolgo že piše tudi za dnevnik. Niso prišli, polomija! Ko jih je nagovorila in povabila na ulici, se je ta izgovarjal tako, drugi drugače. Da imajo pevske vaje pred božičnimi koncerti, da morajo na šolsko božičnico, da morajo po vnuke v vrtec, nato na pravljico urico ... Žal, a ne utegnejo, vsekakor čestitajo za literarni podvig. Toda drugi, ki jih vidiš običajno na predstavitvah, kam so se zariili? Zakaj se niso odzvali? Saj so vabili preko medijev, v dnevniku, po radiu. Poparjena se je Marta obrnila k Taji in izstrelila nekaj stavkov: "Že res, da je danes ponedeljek, neobičajen dan za predstavitev ... A ponedeljek ni izgovor ... Veš kaj, če bi pisala v italijanščini, bi bilo danes tu morje ljudi. In bi kupovali knjigo kot božično darilo za prijatelje, ali pa kaj več, morda celo zase ..." Taja je objela prijateljico. *Jož, koliko je ura, preveč zamujam, je pomislila, se opravičila in odvihrla do avtomobila na bližnjem parkirišču. Okrašeno smreko sredi živahno obljudenega vaškega trga so že krasile svetlikajoče se božične lučke. Otroški zborček je že dopadljivo odpel Sveto noč, zdaj so bili na vrsti malčki z recitacijo, Taje pa od nikoder. Kdo ve, je morda obtičala v prometnem zamašku?*

Majda Artač Sturman

Majda Artač Sturman

BOŽIČNA USPAVANKA

Otrok, še nisi zaspan?
Kot da bi se zvezdice zasukale
z nebeškega svoda
v smeri sveta,
se ujele v bleščočih
obokih nad vasjo,
zanihale v lučeh,
nad zibelko razprostrle
svojo toplo dlan ...
Otrok, še nisi zaspan?

"Spavaj, Dete, sladkó,
spavaj, Dete, sladkó ..."

Spančkaj mirno,
sanjaj mirno, dete moje,
sanjaj sladkó!

PASTIRCI IN PASTIRICE

Kot jaslice,
izrezane iz papirja.
Opečnata streha cerkve,
za kuliso rožnati
hrbet Nanosa.
Raztreseni
pastirci in pastirice
hodimo po cestah
v iskanju Deteta.
Če bi si le vzeli čas ...
Čudovit okvir za jaslice
je moja vas.

KULTURNI CENTER
LOJZE BRATUŽ

GALERIJA ARS
Gorica, Travnik 25

UMETNIKI ZA KARITAS

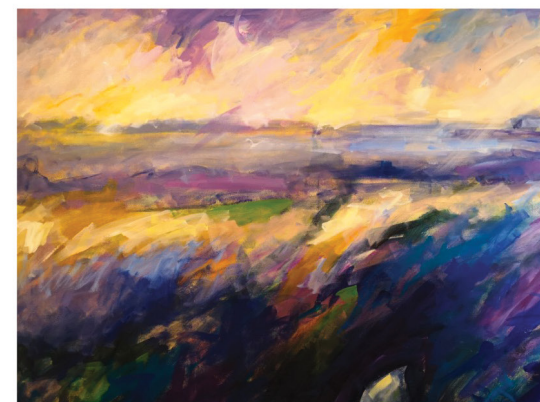
**RAZSTAVLJENE SLIKE V GALERIJ
ARS SO NASTALE NA
26. MEDNARODNI LIKOVNI KOLONIJ
NA SINJEM VRHU AVGUSTA 2020**

Udeleženci:

Skender Bajrovič, Silva Copič,
Barbara Demšar, Milan Erič,
Draga Davitkova, Erna Ferjanič,
Matej Metlikovič, Janko Orač,
Viktor Šest in Breda Šurm.
Častni gost: Veljko Toman

Katalog in slike so objavljeni na
spletni in Facebook strani
Škofijske karitas Koper.

Ogled razstave v Galeriji Ars v
Gorici je možen po predčasni
najavi na telefonski številki
+39 0481 531407
med obratovalnim urnikom
Katoliške knjigarne.

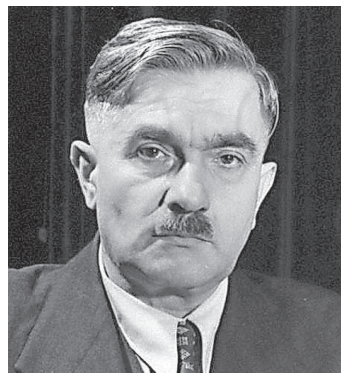
V spomin na 100-letnico Mladike in Franceta Bevka

Obletnice, ki se iztekajo

Bil je april leta 1920 in v Gorici je začela izhajati družinska revija Mladika. Svoje uredništvo je imela na Gosposki ulici 2, tam, "kjer je knjigarna", so zapisali. Pri KTD so se namreč zavedali pomena pisane besede in v uvodniku prve številke, pod naslovom *Jaz sem trta, vi mladike* (Jan 15. 5.), uredništvo zapiše:

"Održani od svojih sobratov v Jugoslaviji — smo ločeni tudi od kulturnih virov, iz katerih smo bili vajeni črpati potrebnega življenskega soka. Imamo sicer na razpolago slovenski dnevnik "Edinost" in tednik "Goriško stražo" ter "Pučkega prijatelja", ki se bavijo z narodno-političnimi vprašanji. A živo čutimo potrebo, da udeležujemo tudi svoj krščansko-kulturni program. Časovne razmere nas k temu naravnost silijo. Nova nevarnost grozi krščanskemu naziranjju in se razliva kakor povodenj po naši lepi domovini. Ljubezen do naroda nam zato narekuje dolžnost, naj ga obvarujemo pred strupom novodobnih ruvarjev, da bi si ohranil čista katoliška načela. Vspodbuje in pouka je treba ljudstvu zlasti v teh viharnih dneh. Le pošteno ljudstvo, ki ga ne razjedajo grde strasti, sme upati na boljšo bodočnost." V tistem prvem letu izhajanja, pred sto leti, je izšlo 9 števil, zadnja je bila božično uglasena; France Bevka, čigar 130-letnico rojstva in

50-letnico smrti smo obhajali prav letos, je v njej objavil Božično bajko, podpisal jo je s psevdonimom Ivan Seljan. V poklon pisatelju, ki je nedvomno odigral zelo pomembno vlogo v primorskem kulturnem življenju tedanjega časa, in vsem daljnovidnim

duhovnikom in kulturnikom, ki so pred sto leti, ko je bilo jasno, da bo komaj začetna rapalska meja prerezala narodno tkivo, poskrbeli za izdajanje listov in knjig, naj objavimo to Bevkovo legendo:

Božična bajka

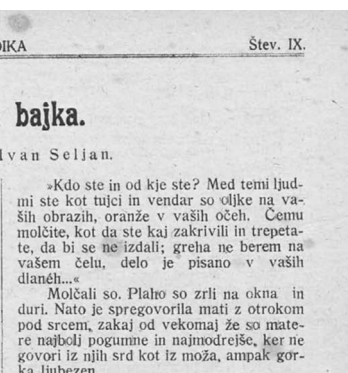
Marija je zagledala svoje mesto med oljkami in trtami, med cipresami in rožnimi vrtovi, mesto, ki je vpilo v razvalinah, v bedi in v ponižanju. Na ulicah je bilo veliko ljudi; hiteli so vse križem, ljudje, ki so prišli od bogvekod, čudni in neznani, zakaj povelje se je tako glasilo in povelje je bilo sveto od

nekdaj, bolj sveto kot Bog in njegova postava. Marija je šla od hiše do hiše; vrata so ji zapirali in govorili: "Hiša je polna tujcev, pisano in podpisano povelje imajo, ne moremo in nočemo se braniti." Marija je bila žalostna, naslonila se je na podboje vrat

in je dejala: "Bila sem vaša in čula sem dan in noč, in sem vam vračala zdravje, mir srca in ljubezen. Ali so bile vaše zahvale gola hinavščina? Kdo mi je razdril hišo, v kateri sem prebivala?" Tak je človek, da ne poslušaj rad svoje obsodbe in tudi te ni poslušal do konca. — Marija je šla dalje, njena noga je drsala po razdrti cesti, kot bi iskala ljubezni na tleh. Vse hiše so bile zaprte, luč je sijala iz njih, pesem je donela na ulice, taka pesem, ki ni spodobna ob takim trenutku. Marija je prišla do male hiše, iz silo zbite, ubožne in temne, iz

nje je gledal plamenček blede luči in tiho je bilo v nji. Žena je prišla odpirat: "Kdo je?" "Marija sem, begunka, Jezusa bi rada položila in ga uspavala, s pesmijo bi ga ogrela in s pogledom varovala." Žena je dejala: "Hudo je! Ubogo in mrzlo je naše ognjišče, naša

beseda je tiho. Toda — blagor tistemu, ki najde zadovoljstvo v našem ubožstvu in radi ga sprejmemo." Marija je položila dete in se sklonila nad njim. Strop in stene so se sklonile, mrak se je nagnil iz kotov in gledal v Jezusa kot z velikimi temnimi očmi. Vse je bilo tiho. Marija je dvignila pogled. Njene oči so bile globoke kot zarja, ki se odpira z vrha gore v nedogledne globine. Spregovorila je z glasom, podobnim psalmu. "Kdo ste in od kje ste? Med temi ljudmi ste kot tujci in vendar so Oljke na vaših

obrazih, oranže v vaših očeh. Čemu molčite, kot da ste kaj zakrivali in trepetate, da bi se ne izdali; greha ne berem na vašem čelu, delo je pisano v vaših dlaneh..."

Molčali so. Plaho so zrla na okna in duri. Nato je spregovorila mati z otrokom pod srcem, zakaj od vekomaj že so matere najbolj pogumne in najmodrejše, ker ne govori iz njih srd kot iz moža, ampak gorka ljubezen.

"Nismo tujci. Živeli smo tu, naša hiša je bila opletena z božjim bogastvom, naša usta so pela v jeziku, ki sta ga dala mati in Bog. Treščilo je sovraštvo nad nas in nas je razgnalo po svetu. Kod nas je vodilo, to ve sam Bog in komaj mi, ki nam je ležala tujina na duši kot breme gnusobe in smrti. Vse dolge noči smo jokali po soncu in po trti, tako dolgo, da smo se vrnili. In ...

prišli smo v množico, ki nas je zrla kot tujce, le stene, vse gole in uboge, so nas pozdravile ... Moj Bog in ta hip sedimo tu, ki smo dali vso kri za to zemljo in čakamo božje pravice, zakaj človeška nam ni dodeljena. Ne upamo si peti, zakaj pesem bi bila tožba, ne upamo si govoriti, zakaj govorica bi bila protest. Gradimo kot Izraelci vprašanja z raznih področij. Pri normiranju terminologije prevajalke ohranjajo značilnosti našega prostora in hkrati odpravljajo zamejske

skovanke v prepričanju, da razlike ne smejo prevladati nad čezmejnimi povezovanjem s slovenskim prostorom. Centralni urad si prizadeva za razširitev uporabe priročnikov, ki nastajajo ob njegovem delovanju.

skovanke v prepričanju, da razlike ne smejo prevladati nad čezmejnimi povezovanjem s slovenskim prostorom. Centralni urad si prizadeva za razširitev uporabe priročnikov, ki nastajajo ob njegovem delovanju.

Strokovno srečanje v organizaciji Slovenskega raziskovalnega inštituta

Slovenski pravniki gradijo mostove

Utrjevanje poklicnih vezi, izmenjava izkušenj in vključevanje visoko kvalificiranih kadrov, ki delujejo drugje, v družbeni sistem naše narodne skupnosti. Te cilje si je zastavil Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI) v okviru programa *Banka znanja*, v sklopu katerega je v četrtek, 3. decembra, potekalo tretje strokovno srečanje slovenskih pravnikov v Italiji. To je bilo preko spletne povezave namenjeno predstavitvi članov mlajše generacije: odvetnikov Tereze Pertot in Ivana Jevnikarja. Kot sta na srečanju izpostavila direktor SLORI Devan Jagodic in odvetnik Mitja Ozbič, ki je razpravo povezoval, si organizatorji s pobudo prizadevajo, da bi drugje delujoči "prispevali k razvoju svoje izvirne skupnosti".

Pertotova je kot raziskovalka civilnega prava na tržaški, veronski in nemški univerzi spregovorila o Evropskem potrdilu o dedovanju (EPD), ki je državljanom v pomoč v primeru dedovanja s čezmejnimi posledicami. Pravne ureditve držav EU so

pri obravnavi dokazovanja statusa dediča zelo različne. Nekatere države vpisujejo nepremičnine v zemljiško knjigo na podlagi EPD, druge preko nacionalnega potrdila o dedovanju. Ker velja kriterij zadnjega prebivališča umrlega pri določanju pristojnega

Zadeva se, denimo, tiče prebivalcev severnoevropskih držav, ki izberejo, da bodo jesen svojega življenja preživeli v toplih deželah na jugu Evrope ali drugje. Jevnikar, ki ima za sabo bogate v tujini in doma pridobljene študijske ter delovne

na pristojni jurisdikciji in veljavni zakonodaji po evropskem pravu. Za določanje pristojnega sodišča za vložitev odškodninskega zahtevka v zvezi s škodnim dogodkom, ki je nastal v drugi državi, pravo uporablja pojem kraja nastanka škode (locus commissi delicti), ki se deli v podkategoriji kraj dogodka (locus actus) in kraj škode (locus damni). Zadeva je pomenljiva, saj so ponekod razlike v odškodnini velike. V Italiji, denimo, so precej višje kot v Sloveniji.

Sporod srečanja sta s svojim predavanjem sklenili tolmački in prevajalki pri deželnem Centralnem uradu za slovenski jezik, Laura Sgubin in Fedra Pačlich. Predstavili sta naloge, lektoriranje, usklajevanje terminologije in poslanstvo tega urada. Pravniki in drugi so tako spoznali dragoceno gradivo, orodja in pripomočke za ustrezno rabo slovenskega jezika na področju upravnega prava. Iz potrebe po jezikovni standardizaciji je bila ustanovljena Mreža za slovenski jezik v javni upravi. Ob pregledovanju in

prečiščevanju besedil delujejo v sklopu urada delovne skupine, ki jemljejo v pretres zahtevnejša terminološka vprašanja z raznih področij. Pri normiranju terminologije prevajalke ohranjajo značilnosti našega prostora in hkrati odpravljajo zamejske

skovanke v prepričanju, da razlike ne smejo prevladati nad čezmejnimi povezovanjem s slovenskim prostorom. Centralni urad si prizadeva za razširitev uporabe priročnikov, ki nastajajo ob njegovem delovanju.

Mch

sodišča za postopek dedovanja, se nekateri (pred smrtjo) odločajo za izbiro prava države, iz katere izhajajo.

izkušnje, je spregovoril o odškodnini za škodna dejanja na čezmejnem področju, s posebnim poudarkom

Teater na konfini: premiera krstne spletne uprizoritve

Čar hudega

Od srede, 16. decembra, do sobote 19. decembra, vsak dan ob 20. uri, bo na spletni strani ter Youtube kanalu in na Facebook profilu SNG Nova Gorica, Teatra na konfini in Mesta knjige premiera krstne štiridelne spletne uprizoritve kolektivnega gledališča Čar hudega (Charms of Harms) po motivih ruskega avantgardnega avtorja Danila Harmsa (1906–1942), čigar psevdonim je bil, med več drugimi, tudi Charms.

Spletno uprizoritev, ki je nastala v produkciji Teatra na konfini in sodelovanju SNG Nova Gorica in Mesta knjige, je režiral Sakerdon Mihajlovič, ki je tudi idejni vodja celotnega projekta. Spletne uprizoritve v štirih nadaljevanjih, ki se bodo zvrstili v štirih zaporednih večerih in so zasnovani kot kontinuum, je v celoti nastala kot gledališče na spletu. Spoprijema se z novim načinom gledališkega uprizorjanja ter je posneta deloma kot dokumentarno (oziroma mockumentarno) gledališče, deloma kot fikcija. Igrajo Klintz, Vrana, Težki mož postave, Keltoukouk, Robotka, Grapa, Tarakanka, Lavuška

Projekt financirajo MONG, European Theatre Convention, GO EPK 2025

Ogled spletnih dogodkov je brezplačen.

S 3. STRANI Pogovor: Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu, dr. Helena Jaklitsch “Cenim tiste, ki delajo in se trudijo v okolju, kjer živijo ...”

Ko opazujemo dogajanje v Sloveniji od zunaj, nam je po eni strani zelo žal, da vidimo, kako celo papež Francišek Slovence poziva k večji edinosti v nagovoru, ki ga je poslal koncertu Karitas, kot nam je tudi žal, da vidimo, kako uničujejo je za vse skupaj nenehno udrihanje sedanje slovenske opozicije po Janševi vladi, ki v danih razmerah dela več kot samo dobro, in seveda zato udrihajo tudi po Vašem delu. Kako Vi to osebno prenašate in zakaj je po Vašem še vedno tako?

Se moram kar strinjati z vami. Verjetno je res, da ta hip ni vlade na svetu, ki bi delala v tako težkih razmerah. Ne le zaradi epidemije, ki že sama po sebi zahteva maksimalno angažiranost ministrov, temveč predvsem zaradi dela opozicije, ki od prvega dne napada delo te vlade. Čeprav je ta vlada nastala, ker je njihova razpadla sama od sebe, ko je odstopil Šarec. Tu so osrednji mediji, ki so pozabili na profesionalne standarde novinarstva, med katere se zapisuje tudi korektno, nepristransko poročanje. Pa seveda t. i. nevladne organizacije s svojimi obsojanja vrednimi akcijami. Ni zaman akademik prof. dr. Kajetan Gantar vlekel vzporednic z akcijami nacistov. V zadnjem času strokovnjake, ki se borijo proti epidemiji, označujejo za morilce, na

imena ekipe kulturnega ministra zlivajo rdečo barvo, mažejo pročelja stavb itd. Sama nimam nič proti demonstracijam, če so te v mejah normale. Je pa vseeno zanimivo, da so njihovi glavni organizatorji financirani predvsem iz javnih sredstev. Človek dobi občutek, da se bojuje, da bi jih izgubili. Ampak strah je res odveč, če so prepričani, da sredstva prejema upravičeno. Se opravičujem, malo me je zaneslo, ampak ko gledam, kako kolegi ministri, vsa vlada in strokovne službe že mesece garajo in se trudijo, da bi Slovenija čim bolj prestala to svetovno krizo, mi pač ni vseeno. Na trenutke se počutim popolnoma nemočno, toda vseeno poskušam na svoj način pomagati pri tem. Tudi s prijazno besedo kolegom ministrom. Seveda se ob vsem tem pojavi tudi kaka napaka, kar je pač človeško, ampak kdor ni ideološko zaslepljen, lahko vidi, da vlada dela dobro.

Kot ministrica za Slovence po svetu in v našem, obmejnem prostoru, ste od samega začetka skrbeli, da ste nas nagovarjali vse. To Vam morajo priznati tudi tisti, ki so idejno in ideološko na čisto drugem bregu. Če so pošteno, seveda. Od kod Vam ta vera v človeka in vztrajanje na povezovalnih stališčih, na bistvenih točkah, ki nas vse Slovence povezujejo?
Me veseli, da se to opazi.

Nikoli nisem merila človeka po njegovem svetovnem nazoru, političnem prepričanju ali njegovem pogledu na zgodovino, temveč po tem ali dela dobro in za skupni blagor

človeku, ki je pred mano, mar za naš narod in za slovenstvo. Cenim tiste, ki delajo in se trudijo v okolju, kjer živijo, ohranjati narodno zavest, slovensko identiteto. Spoštujem in

in ljubezen. To je tista osnova, tista podstat, na kateri se moremo in se lahko res vsi povežemo in delamo. In na tej podlagi resnično lahko naredimo veliko dobrega za vse Slovence, doma, v zamejstvu in po svetu. In samo to šteje! Razdvojenost nič ne pomaga, kar prav pri vas, v zamejstvu, najbolj veste in občutite. Kadar manjšina nastopa enotno, je mnogo bolj uspešna kot takrat, kadar je razklana ali ne najde skupnega jezika.

Letos je drugačen advent, drugačen Božič bo, a vedno Božič, dan, ko se kristjani veselimo Kristusovega rojstva, vsi ljudje dobre volje pa ga praznujemo kot družinski praznik, tudi tisti, ki ne hodijo v cerkev, a se zavedajo pomena krščanske tradicije naše družbe.

Veseli smo, ker vas poznamo že dolgo, predvsem pa zato, ker niste svoje krščanske naravnosti in vere nikdar skrivali v javnosti in bi Vas zato povabili, da nam ob bližnjem Božiču poveste, zakaj ste sami navezani na ta praznik, kot nam tudi voščite. Seveda Vam tudi mi iskreno voščimo, kot Vam tudi želimo uspešno delo še naprej!

Božič je zame resnično eden najlepših praznikov. Ko sem bila še doma, smo na sveti večer, po norišnici pospravljali stanovanja in pomivanja oken, začeli

krasiti božično drevesce in postavljati jaslice. Nato je sledila praznična večerja, po njej pa smo se otroci zapodili k jaslicam, saj nas je tam čakalo darilce, ki ga je pustil 'Kriskind'. Ta navada je prišla k nam po očetovi strani, ki je Kočever. Nato smo pokadili in blagoslovili naš dom ter zmolili del rožnega venca. Po koncu tega dela smo se usedli na kavč in peli božične pesmi. Najbrž ni vedno zvenelo najbolj ubrano, še posebej takrat, ko smo se hoteli spomniti besedila tretje, četrte kitice, toda bilo nam je preprosto lepo. Ko smo bili otroci dovolj veliki, smo šli seveda še k polnočnici. Tudi danes, ko nisem več doma, v svojem stanovanju vedno postavim božično smrečico in jaslice. Prijatelji se vedno smeji mojemu navdušenju nad lučkami. Nikoli jih ni dovolj! Letos jih bo tako na mojem drevesčku več kot tisoč! Toda to seveda ne spremeni dejstva, da bo letos Božič res drugačen. Skoraj gotovo bo odpadel obisk polnočnice, ob družinski mizi se ne bo mogla zbrati vsa družina, marsikdo bo zato še bolj osamljen. Toda vseeno – tudi v to samoto letošnjega leta se znova rojeva malo Detece, ki prinaša upanje, mir in veselje vsemu svetu. In tega miru, veselja in upanja želim vašim bralcem! Naj na sveti večer, verni in neverni, vsi začutimo, da nismo sami!

Ministrca Helena Jaklitsch s slovensko senatorko Tatjano Rojč

našega naroda ter ali misli pošteno. To velja tudi zdaj, ko sem ministrca za Slovence v zamejstvu in po svetu. Za vse Slovence. In kot ministrici mi je pomembno le, ali je

občudujem tiste, ki se razdajajo v slovenskih skupnostih za to, da bi na tak ali drugačen način ostali Slovenci. To je težko delo, ki zahteva vztrajnost, odrekanje, pa tudi zvestobo

Pismo našemu župniku

Skrivnostna tabletk: svetost življenja

Povod za pisanje in vprašanje Vam mi je dal članek v enem od naših časopisov, ki je prinesel novico, da se tableta za splav v prvih dneh po oploditvi lahko dobi v vsaki lekarni brez recepta. Gotovo bodo to ugodnost (če je to ugodnost, ne vem!) izkoristile največ najstnice in seveda vse tiste ženske, ki pač ne želijo zanositi. Vsi vemo, da so se in se bodo delali splavi, pa vendar. O tem smo se ženske pogovarjale med seboj, ker imamo pomisleke glede tega, da se kar tako “na lahko” odpravi spočeto bitje, ki se samo ne more braniti. Gospod župnik, kaj pravite Vi na to ali kaj meni Cerkev o tej zadevi. Vse lepo in hvala za odgovor!
Vesna in somišljenice

Spoštovane gospe!
Tudi sam sem bral o omenjeni vladni odločbi, da vsaka ženska ne glede na starost lahko svobodno dobi tabletko za odpravo ploda v prvem času nosečnosti. To

je državna odredba, o kateri se navadno ne razpravlja, bo pa verjetno prinesla nekaj odzivov ne samo s cerkvene strani, pač pa tudi od staršev in vseh, ki jim je življenje še nerojenih otrok sveto. O sami državni odredbi ne bi razpravljali. Raje bi se dotaknil neke druge teme, ki mi velikokrat vzbuja skrb, pa najbrž tudi še komu drugemu. Uporabnice teh tabletk bodo verjetno v večini mladoletnice, pa tudi mlajše ženske, tako sklepam. Pred nas vse, starše, vzgojitelje in seveda tudi duhovnike, se postavlja vprašanje: ali vzgajamo naš mladi rod k odgovornosti? Tu ne gre samo za odgovornost do dela, učenja, do ljudi, ki z nami živijo, ampak tudi za osebno odgovornost za svoja dejanja. V našem življenju so namreč tudi meje, takšne in drugačne. Brez njih ne more dobro in mirno teči naprej. To velja tako za

medsebojne odnose med fantom in dekletom, med možem in ženo in v družbi nasploh. Če se te meje ne upoštevajo, se nam zruši moralni red in tako padamo

ali če vsaj govorimo o njej, potem vidimo tudi tu meje in pomen odgovornosti in se ob tem zavedamo, kaj pomeni svetost življenja. Cerkev ima tu jasno stališče in uči,

stališča in je to nedopustno ali grešno dejanje. Koliko posamezne osebe, še zlasti verni, to upoštevajo, pa ostaja stvar njihove vesti. Poleg verske nedopustnosti

To trpljenje pa lahko pripelje tudi do določenih obolenj, ki so velikokrat prav težka. Zato bi bilo zelo prav, da bi se vsaj kdaj spomnili tudi vseh tistih žensk, ki so v stiski, pa bi jim z molitvijo pomagali, da bi lažje zaživele normalno življenje.

P. S.

Za premislek pa ob rob še tale resnična dogodivščina izpred že davnih let. K zdravniku je prišla žena, ki je hotela narediti splav. Zdravnik pa je bil velik zagovornik življenja (kar je normalno za njegov poklic!) in jo je vprašal: “Ali resno mislite vzeti življenje temu bitju?” “Koliko otrok pa že imate?” “Tri,” je odgovorila žena, zdravnik pa: “No, potem pa pripeljite enega od teh treh, pa ga bova ubila. Tale še nerojeni ima namreč enako pravico do življenja kot oni, ki že živi.” Vse dobro!

Vaš A. K.

v takšne ali drugačne zagate. Sem spadajo tudi spolni odnosi. Vem, da se o tem danes zelo na široko razpravlja, vendar če smo vzgojeni v odgovornosti

da je že ob spočetju v plodu ne samo telesno življenje, ampak tudi duša, zato se splav ne odobrava ne samo zaradi cerkvenega učenja, ampak tudi z moralnega

gre pri splavu še za občutek krivde, ki se slej ko prej pojavi pri osebi, ki je naredila splav. Te osebe potem velikokrat zelo trpijo, četudi na zunaj tega ne pokažejo.

Vonj po mahu ...

Žar božičnega časa v odkruških spominov iz nekdanjih dni

Letošnji božični prazniki bodo po sili razmer drugačni kot tisti, ki so zakoreninjeni v navadah posameznikov. Nekateri so decembrske praznike vselej izkoristili za potovanja v bajne turistične kraje v deželah, kjer sonce siplje svoje tople žarke, tudi ko pri nas kljubovalno gospoduje starka zima. Zaradi koronavirusne pandemije so morali utišati željo po odhodu v južne kraje in preložiti zaželeni oddih na kasnejši čas. Zato bodo verjetno Božič v domačih krajih doživljali z utesjenostjo in zagrenjenostjo, ker ne bodo niti s prijatelji mogli preživeti božično vigilijo pred z vsemi dobrotami obloženo mizo in silvestrski večer v kakšni fini restavraciji v najnovejši večerni obleki kakšnega znanega modnega stilista. Pri tem pa bodo spet obšli bistvo Božiča, ki ga v polnosti doživimo le, če se v našem srcu zaiskri tiha sreča ob rojstvu malega Jezuščka, ki je k nam prišel, da bi nas odrešil, kakor pojejo mašni odpevi ali hrepenečega pričakovanja polne adventne pesmi, ki nas navdajajo z upanjem, da bo Odrdešenik vendarle prišel na to našo ubogo Zemljo. Nekoč je bilo povsem naravno, da smo božične praznike doživljali doma v krogu družine, v kateri so večkrat živeli tudi nonoti, ki so imeli več časa kot zaposleni starši za svoje drage vnuke in vnukinje. Tako je bilo tudi pri nas doma. Že v otroštvu so nam božični in novoletni prazniki pomenili dragoceno prilžnost za praznovanje v varnem naročju domačega ognjišča. Topli spomini, zdaj že prežeti

z otožnostjo na ta lepi čas, zaživijo v nas ob bližajočih se prazničnih dnevih, zato nas niti ne prešine misel, da bi Božič praznovali kje na tujem. Res je, da nam vladne

po njih. Iz kuhinje pa je omamno zadišalo po potici, naši najljubši slaščici, ki je kraljevala med sicer preprostimi, a pristno domačimi jedmi med vsemi

z okroglimi rdečimi plodovi, zelo nežno pritrjenimi na navidezne liste, tako da smo morale previdno ravnati z njimi, da niso odpadli. Tem smo dodajale prav tako

Žal so se iz mojih včasih nerodnih ročic izmuznili, padli na tla in se razbili. Takrat je seveda žalost prekrila veselje ... A starejša sestra Marilka me je znala vselej potolažiti. Na božičnem drevescu se je znašel tudi kak vabljiv čokoladni obesek, ki smo ga lahko pojedle le, ko smo ob koncu praznikov, okrog svečnice, pospravili drevček, iz katerega so se že začele osipati iglice. Nekoč smo si zaželele novo štalico za jaslice. Verena, ki je v sebi nosila umetniški čut in kazala ustvarjalno žilico že v ranem otroštvu, je narisala načrt zanjo z vsemi podrobnostmi: jaslami, lesenimi stopničkami, ki so vodile v zgornji prostor, kjer naj bi bilo seno ... Nono Silvester, pristen Solkanec in seveda zato po poklicu mizar (!), se je lotil dela in s svojimi spretnimi rokami na mizarški mizi, "banku" s predalom, polnim različnih mizarških orodij - vseh vrst dlet, svedrov, kladiv, obličev, "ta večjega" je seveda hranil drugje kot tudi ročne žage raznih velikosti - žvižgaje kakšno slovensko narodno, izdelal natanko tako, kot jo je začrtala vnukinja na papir. Iz tako trdega lesa jo je izoblikoval in jo tako trdno prekril s slamo - v tedanjih časih je na njivah Solkanskega polja bilo polno strnišč, na katerih so bili zmeraj ostanki omlatene pšenice, rži ali ovsa - , da še zdaj lahko sprejme v svoje varno zatočišče nad sedemdeset let stare kipce Svete Družine in pastirčke, narejene iz gipsa. Tudi ti so se včasih po nesreči polomili. A ko smo šle s solznimi očmi do nonota, je takoj v njih spet zasijalo sonce. Nono je znal

vse popraviti, tudi pastirčke; če ni šlo drugače, je vstavili v figurico leseno zagozdico. Zlati nono! Kolikokrat se je z mano potrpežljivo igral! Bil je zmeraj dobre volje, v vsaki stvari je vedno razbral dobro stran. In koliko zgodb je znal pripovedovati. Žal, sem bila premajhna, da bi takrat znala ceniti njihovo dragocenost in jih zapisati. V božični noči je bilo seveda najlepše doživetje polnočnica v cerkvi sv. Ivana, ki so jo verniki napolnili do zadnjega kotička. Tja smo se v mrazu, ki je nos in lica obarval v rožnato barvo, navadno odpravljali kar peš. Praznična maša, ki jo je vodil eden izmed tedanjih številnih goriških slovenskih duhovnikov, oster vonj po kačilu, ki se je dvigal v prezbiteriju in preplaval vso cerkveno ladjo, pa orgle, iz katerih je nežne, vsebinsko globoke božične melodije - med temi se je vedno oglašala tudi mila Sveta noč -, izvabljal pokojni organist Maks Debenjak (zmeraj je ponujal pevcem bonbončke iz mete, da bi se jih ne polotil kašel!), ubrano petje cerkvenih pevcev, med katerimi je bila naša mama s svojim čudovitim sopranom, vse je ustvarjalo neko nadzemsko ozračje. In ta "nebeška" razsežnost božičnega večera v tedanjih otroških očeh ohranja svoj neizbrisni žar še danes. Morda so otroške oči in srce res vse še bolj idealizirale, a spomin na ta nepozabna doživetja ogreva dušo še zdaj, ko vsi naši dragi že veliko let spijo na štandreški božji njivi, kjer počiva tudi Maks Debenjak, in čakajo vstajenja. Iva Koršič

Maksim Gaspari: Pričakovanje Božiča

omejitve zaradi zaježitve širjenja koronavirusa ne bodo dovolile se letos srečati z vsemi svojimi dragimi, a sodobna tehnologija nam bo priskočila na pomoč, da bomo lahko vseeno delili malce tiste tihe sreče, ki jo občutimo, ko se zazremo v domače jaslice. Takrat misli kar same splavajo nazaj v brezskrbni čas otroških dni, v tista 50. ali 60. leta prejšnjega stoletja, ko smo otroci, vsaj tisti iz delavskih družin, komaj čakali prihod sv. Miklavža, da nam je prinesel zaželeno igračko, rožiče, kakšen bonbonček, zemeljske oreške in pomaranče. Ti sočni južni sadeži so se namreč znašli na naši mizi le takrat. Kljub skromnosti nam je bilo toplo pri srcu, saj smo tri sestricice imele ob sebi ljube starše in nonote, ki so nas imeli srčno radi. Prazniki so nas še bolj združili. Mama je takrat skrbno pospravila vso hišo in položila podove, da smo se lahko kar "drsali"

božičnimi in novoletnimi prazniki. Zato mi ob mesenju testa za potico, ki žal ni nikdar tako okusna in slastna, kot je bila mamina, zmeraj spomin, osvobojen vsakdanjih skrbi, pristo odplava k njej in si srce zaželi srečanja z njo in očetom, ki je na božično vigilijo, tako kot je bilo v navadi nekoč na Slovenskem, čeprav je prišel truden z dela domov (tisti dan so trgovine imele podaljšan urnik!), postavljaj jaslice. Bile so preproste, a narejene z veliko ljubeznijo. Mah je bil že varno doma, saj smo ga prav z njim šli nabirati sredi decembra na bolj senčnat travnik nad soškim bregom, blizu starega vodnjaka, na nevarnost katerega nas je vedno opozarjal nono, ko smo se radovedno ustavljale pri njem. Joj, kako je zeblo v roke med nabiranjem mehkega mahu, ki smo ga previdno polagale v pleteno košarico, vmes pa nabrale še nekaj stebelc bodeče lobodike

bodeče dolge vejice divjih špargljev. Premraženost smo doma skušale pregnati ob ognju, ki je živahno prasketal v štedilniku, in s skodelico toplega lipovega čaja - opojno dišeče lipovo cvetje smo navadno v maju nabirali na košati lipi pri le nekaj korakov oddaljenih sosedih Fabjanovih, seveda z njihovim privoljenjem. Oče je na božično vigilijo prinesel domov tudi smrečico, ki jo je kupil v goriškem Ljudskem vrtu, kjer so tedaj prodajali smreke vseh sort in velikosti. V prvih letih jo je krasil s pravimi svečkami, pritrjenimi s ščipalkami (paziti je bilo treba, da bi plamenček ne ušel na hitro vnetljivo smrečje!), potem pa z električnimi lučkami. Če je kdaj kakšna pregorela, jo je znal takoj zamenjati. V štalici jih je zasenčil z rdečim papirjem, da so oddajale čarobno luč. Na drevešček je obešal tudi pisane okraskes, ki so bili takrat iz finega stekla.

Odslej počiva na goriškem pokopališču

Zadnje slovo od Dorice Makuc

Lepe zimski dan je bil v soboto, 12. decembra 2020, ko smo se v cerkvi sv. Ivana v Gorici in nato na goriškem pokopališču poslovili od znane in ugledne novinarko, avtorice mnogih dokumentarcev in raziskav zlasti primorske zgodovine, Dorice Makuc, ki je umrla v noči na 1. december v domu za starejše občane v Renčah. Zaradi predpisov koronavirusnega časa se pogreba niso mogli udeležiti vsi tisti ljudje, ki so Dorico Makuc poznali in cenili njeno delo in zvestobo goriškemu prostoru. Pogrebno mašo je, ob somaševanju vikarja za slovenske vernike Karla

Bolčine, daroval dekan g. Marijan Markežič, ki je, izhajajoč iz evangeljskega besedila, v homiliji med drugim poudaril, da se je Dorica Makuc v svojih raziskavah posvečala malim ljudem našega prostora in je dosledno, z veliko pozornostjo do oseb, ki jih je obravnavala, skrbela, da je prišel v javnost njihov pogled, njihova resnica. Med pogrebno mašo sta spremljanje liturgije s primernimi pesmimi poskrbela Franka Žgavec in Zdravko Klanjšček. Tudi na goriško pokopališče jo je ob nečaku Branku pospremlilo le nekaj ljudi.

Ko je g. Markežič opravil pogrebno molitve in blagoslovil grob, sta ji spregovorila Marko Tavčar za Goriško Mohorjevo družbo in Alenka Florenin v imenu slovenskega programskega oddelka RAI, saj je bila Dorica Makuc dolgoletna zvesta sodelavka našega radia in mnogi se spominjamo njenih nizov, ki so bili tesno povezani z našim primorskim prostorom. Prav to dejstvo sta izpostavila oba govornika. Tajnik GMD je obujal spomine na srečanja z Makučevo ob izidih njenih knjig: *In gnojili boste nemško zemljo,*

Aleksandrinke, Sardinici in Primorska dekleta v Nemčijo gredo. V vseh sta se kazali njena velika pozornost in empatija do malega človeka in njegove usode. Alenka Florenin je ugotavljala, da je s smrtjo Dorice Makuc "Gorica izgubila še en pomemben del svoje preteklosti, svoje zgodovine, ki smo jo Slovenci v 20. stoletju oblikovali suvereno, narodnozavedno, z dostojanstvom, intelektualnim in poklicnim delom, kot protagonisti in pričevalci". O dolgoletni radijski sodelavki je ugotavljala, da se je pri njej že zgodaj porodila potreba

po tem, da spregovori o usodi malega človeka, ki je bil prava žrtev velike zgodovine, tiste, ki je zapisana v zgodovinskih knjigah. Zahvalila pa se je tudi nečaku in sosedama Magdi in njeni hčerki Eleonori, ki so ji stali ob strani in ji pomagali tudi v starosti in bolezni. Svoj zadnji počitek je Dorica Makuc dobila v grobu svojih staršev, znanega orglarja Ivana Kacina in mame Marije Makuc. Gotovo bo s svojimi dokumentarci in knjigami mnogim ostala v dragem spominu. Naj ji bo lahka ljubljena goriška zemlja!

POGOVOR Anton Bedenčič, škofov vikar za Slovence v tržaški škofiji

“Z upanjem in veseljem lahko gledamo vsako temino”

Za nami je kočljivo leto, ki nas je prizadelo na vseh področjih, tudi na verskem. O tem in o prihajajočih praznikih smo se pogovorili s škofovim vikarjem za Slovence v tržaški škofiji g. Antonom Bedenčičem.

Kako je pandemija vplivala na naše osebno in versko življenje? Kako pa na posamezne župnije?

Pandemija koronavirusa je gotovo posegla v naše versko življenje. To je bil velik udarec na naši skupnostni ravni, saj je skupnost bistveni dejavnik krščanstva. Verniki ob nedeljah, praznikih, na splošno pri maši interagirajo med sabo, se pogovarjajo, srečajo duhovnika, poslušajo Jezusa preko evangelija in se povežejo z njim preko evharistije. Vse to potem vpliva na naše vsakdanje življenje in preide vanj, ko se srečamo z bližnjim, ko odpremo naša srca drug drugemu, skupnosti, svetu in se vedemo po krščanskih načelih. Prav to pomanjkanje je bilo občutiti na začetku tega posebnega leta, ko se je prvič pojavila pandemija, ko so se kar naenkrat morale prekiniti maše. Velja poudariti, da vrata cerkve niso bila nikoli zaprta. Duhovniki smo vedno maševali in ljudje so vedeli, da lahko pridejo do nas in molit v cerkev, čeprav ne kot običajno

k skupni maši. Vsekakor je tudi Cerkev, kot veliko drugih ustanov, pokazala, da drži korak z naprednimi časi, v katerih živimo. Ljudje so lahko spremljali maše po spletu, televiziji, res veliko župnikov se je odločilo, da predvaja preko socialnih omrežij nedeljske maše. Velja omeniti dragoceno mašo v Rojanu, ki jo oddaja Radio Trst A in je bila v veliko pomoč za našo narodno skupnost, saj so jo poslušali res v velikem številu. Ne smemo pozabiti, da sledijo maši večinoma starejši in ti nimajo vsi doma tehnoloških pripomočkov, kot so internet, pametni telefončki, tablice ipd. Zato je radio še vedno zelo dragocen. Mogoče so se nekateri zaradi te situacije poglobili tudi na osebnih ravni, saj so imeli več časa za razmislek. Gotovo pa sta srečanje vernikov v cerkvi in povezano druženje nenadomestljivi.

Poleti se je stanje nekoliko izboljšalo. Uspešne so bile predvsem maše na prostem, ki so jih verniki zelo dobro sprejeli. Ljudje so se proti koncu poletja lahko ponovno srečali v cerkvi z določenimi omejitvami glede števila, nošenja mask, razdalje itd. Ti začasni ukrepi se zdaj kar podaljšujejo in vplivajo ter pogojujejo tudi cerkveno življenje. Uvrščamo jih med težave, ki jih imajo posamezne

župnije v teh časih. Strah in varnostni ukrepi, ki sem jih omenil, delujejo negativno na posameznike, ki raje ne pridejo v cerkev in ostanejo doma na varnem. Vsi ti dejavniki so pripeljali do

jedro neke skupnosti preveč zmanjša, lahko odmrje, to velja tudi za župnije, predvsem tiste manjše. Jedro je bistvo skupnosti. Ne moremo niti mimo ekonomskega vidika, saj je vzdrževanje posameznih

in procesija. Naj omenim procesijo na Opčinah, ki je potekala nenavadno, hvaležnico pri Sv. Justu, pomemben dan za tržaške Slovence, ki je odpadla zaradi zaostritve ukrepov oz. zaprtja občinskih meja. Za Veliko noč se je slišala Božja beseda, a tistega občestva, ki sem ga prej omenjal žal ni bilo. Zdaj pa je pred vrati Božič. Če navedem svoj primer, je v Repentabru navadno 150 – 200 ljudi na vigilijo in polna cerkev tudi pri jutranji božični maši. Letos jih v našo cerkev lahko vstopi le 40! Iz tega se lahko razume, kje tiči težava.

V vsem tem imamo srečo, da ljudje lahko hodijo k maši in da jih lahko porazdelimo, kot bomo naredili za Božič, ko bomo imeli mašo na vigilijo in dvojno jutranjo božično mašo. V Sloveniji npr. po vsej verjetnosti tega se sploh ne bo dalo in ljudje bodo preživeli Božič tako kot Veliko noč. Skupnost se ob praznikih približa, to je letos veliko pomanjkanje. Skrbim me, kako bomo znova zaživel normalno naše versko in skupnostno življenje, ko bo vse to sproščeno. To bo velik izziv za vernike. Če nam to ne bo uspelo, bo res hud udarec za krščansko in narodno skupnost, ker bomo postali, kot sem prej rekel, neke vrste virtualna skupnost. Če zmanjkajo versko življenje,

tradicije, druženje, se lahko takoj izgubimo. Letos je naša naloga, da se dobro zavedamo, kaj se dogaja, da bolj globoko razumemo, zakaj smo kristjani. Moramo biti ponosni, da smo kristjani, in ohraniti v sebi občutek krščanskega življenja in krščanskih praznikov, tako ko bodo ti kočljivi časi mimo, bomo lahko spet zaživel to širino in bogastvo krščanskega življenja in skupnosti.

V upanju, da bo leto 2021 leto lepših trenutkov, bi vas na koncu prosil še za božično spodbudno misel za naše bralce ...

Božič je praznik upanja. Čeprav v adventnem času gremo proti luči, nas letos obdaja neka pandemijska tema, a mi moramo biti še toliko bolj kristjani, in torej nosilci upanja ter sreče. Božič nam to prinaša. Sredi najtemnejše noči je prišel Kristus na svet, tudi mi lahko z upanjem in veseljem gledamo vsako temino, ki obstaja. Vemo, da je Kristus med nami, in on je luč, ki razbija in uničuje notranjo temo, temo sveta, človeštva kot takega, ko ne najde izhoda posebno v odnosu do tistih vrednot, krščanskih vrednot, ki bi jih morali vsi imeti. S Kristusom ostaja luč, božje kraljestvo še vedno deluje in bo delovalo, tudi v težkih trenutkih. Prihodnost je Kristusova.

Matevž Čotar

foto DD

tega, da je prisotnost v naših cerkvah polovična, predvsem v tistih cerkvah, ki so manjše. Pozimi ni več mogoče reševati problema razdalj z zunanjimi prostori, ker je mraz. Upamo, da bo kriza kmalu mimo, saj podaljšanje izrednega stanja, v katerem živimo, bo lahko vedno bolj prizadelo versko življenje. Res, da smo lahko verni tudi od doma, tvegamo pa ustvarjati virtualnega Boga in virtualno skupnost. Če se

župnij, cerkev, župnijskih prostorov težavno v takih časih.

Letos smo Veliko noč praznovali na nenavaden način, prav tako bo tudi Božič potekal neobičajno. To je letošnji dodaten izziv za vernike, kajne?

Res je, oba praznika sta letos zelo okrnjena. Na praznične dni se toliko bolj občuti to nenavadno vzdušje. Letos je odpadel marsikateri praznik

Mačkolje

Sveti Miklavž med nami

V soboto, 5. decembra, na predvečer svojega goda, je sveti Miklavž obiskal tudi Mačkolje. Ob mraku je začel svoj sprehod po vasi. S pomočjo zvestih sodelavcev, z masko na obrazu, izza katere je molela dolga bela brada, in ob spoštovanju obvezne razdalje je obiskal otroke, ki so mu že prej poslali

ali zaigrali. Vseh je pristrčno nagovoril in jim poleg daril prinesel spodbudne misli in toplino. Med potjo po vasi je prijazno pozdravil tudi starejše vaščane in obiskal celo mizarско delavnico. Za otroke, po letih in po srcu, je bil Miklavžev obisk veliko presenečenje, za pobudnike tega posebnega

pisemca ali risbice. Veselo zvončkanje je naznanilo njegov prihod na dvorišče ali hišni prag. Razveselili so se ga mali in veliki. Sprejeli so ga z začudenjem in presenečenjem. Otroci, še posebej najmlajši, so s široko razprtimi očmi pozdravili dobrotnika. Nekateri pa so mu tudi zapeli

Miklavževanja (otroško pevsko skupino “z Ul’ce” in SPD Mačkolje) pa priložnost, da tudi v neprijaznih razmerah pandemije ohranijo ta priljubljeni in pomenljivi običaj. Nasvidenje prihodnje leto, dobri svetniki!

NT

In memoriam

Poslovil se je industrialec Guido Pizzul

V Nabrežini in na Tržaškem je pred nekaj dnevi odjeknila žalostna vest o smrti kamnarskega industrialca in trgovca Guida Pizzula. Dočakal je 91 let. S svojim delom je vsestransko razvil družinsko gospodarsko dejavnost in ponesel po vojni ime Nabrežine v svet. Bil je najstarejši predstavnik rodbine furlanskega rodu iz Moša, ki je bila od sredine 19. stoletja prisotna v Nabrežini, ko je ta postajala industrijski okoliš. Pizzulovi izkopavajo in obdelujejo kraški apnenec že več kot 140 let. Z delom in trudom so v dveh generacijah iz obrtnikov postali industrialci, ki so po vojni zaposlovali do 40 delavcev. Pokojnik, ki je bil po mami Križan, je obvladal slovensko narečje. Odraščal je v vasi in kaj kmalu sledil očetu pri delu. Med vojno so ga prišli iskat domov partizani z namenom, da bi se jim pridružil. Ker je bil star šele 15 let, mama ni dovolila, da bi sina odpeljali. Po vojni je dokončal šolo za geometra, v 60. letih

prejšnjega stoletja je od očeta prevzel vodstvo tovarne. Nabrežinski kamen so Pizzulovi prodajali v Italiji, v nemško govorečem prostoru

in severnoevropskih državah. Nekdanja Jugoslavija je zanje predstavljala naravno območje za prodajo marmorja in granita s celega sveta. Od 80. let prejšnjega stoletja dalje so Pizzulova podjetja stopila na pot pospešenega trgovanja. Med pomembnimi deli, na katera so pri Pizzulovih

ponosni, je dobava nabrežinskega kamna za gradnjo tretje linije milanske podzemne železnice in tlakovanje prestižnega trga na Dunaju. Svoje in druge materiale izvažajo na Kitajsko, v Indijo, Avstralijo, Japonsko, Južno Korejo, ZDA in druge države. Kdor ga je poznal, se ga spominja kot resnega podjetnika ter prijetnega sogovornika, ki je zelo dobro obvladal svoj poklic. Bil je premočrten in spreten

poslovnež. Kdor je z njim imel delovne stike, ve povedati, da je pri njem dana beseda veljala.

S Pizzulom je odšel protagonist širše uveljavljene industrijske dejavnosti; s svojim delom je prispeval k razvoju in blagostanju skupnosti. Malodane do zadnjega je ohranil mladostni zanos in je snoval nove razvojne načrte. Umrl je za posledicami covid-19 oz. možganske kapi.

Mch

ZAHVALA

HUMBERT MAMOLO

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste z nami sočustvovali in počastili spomin na našega dragega. Posebno zahvalo želimo izraziti msgr. Francu Vončini in gospodu župniku Francu Pohajaču za občutene besede pri darovanju sv. maše, gospe Zulejki Devetak za pevsko in orgelsko spremljavo med verskim obredom in rojanskemu cerkvenemu pevskemu zboru za izkazano bližino.

Družina

Trst, London, 17. decembra 2020

POGOVOR Nada Tavčar, absolventka študija medicine v Ljubljani

“Najlepše je, ko se ti pacient nasmehne ali zahvali”

Epidemija koronavirusa ne pojenja. V Sloveniji se razmere že dva meseca ne izboljšujejo, zato v bolnišnicah, v katerih so pripravili covid oddelke, potrebujejo pomoč zdravnikov in medicinskih sester z drugih oddelkov, študentov medicine in zdravstvene nege ter prostovoljcev. Med temi v drugem valu epidemije dela tudi Nada Tavčar, absolventka študija medicine v Ljubljani. Zaposlena je v bolnišnici Petra Držaja v Ljubljani, eni od tistih, ki se je v drugem valu spremenila v covid bolnišnico.

V bolnišnici ste začeli delati sredi novembra, ko se je že govorilo o tem, da je zdravstveni sistem na robu zmogljivosti. Kaj ste opazili, ko ste prišli na delovno mesto?

S fakultete so pošiljali elektronska pisma prostovoljcem, ki smo se dali na razpolago, s seznamom bolnišnic in domov za ostarele, kjer rabijo našo pomoč. Pri tem so poudarjali, da je največji problem v domovih za starejše občane. V domovih pa delo poteka tako, da organizirajo odprave ljudi, ki so tam vsaj 10 dni, za te pa poskrbijo začasno bivališče in vse potrebno. Jaz sem takrat še mislila, da bom šla 1. decembra na izpit interne medicine. Težko sem si predstavljala, da bi mi uspelo združiti študij s tovrstnim delom, zato sem izrazila pripravljenost, da delam kaj v Ljubljani, ne pa za domove. Tako sem začela delati najprej na covid negovalnem oddelku na Vrazovem trgu. Ko sem prišla tja, sem delala kot gospodinja. Čistila sem čevlje, vizirje ipd. Dejala sem jim, da se dajem na razpolago, da grem tudi k pacientom, vendar so mi odgovorili, da imajo trenutno dovolj sester in za to izobraženega osebja in da zaradi tega za zdaj ne bi po nepotrebnem izpostavljali še drugih oseb nevarnosti okužbe. To me je nekoliko zmotilo, ker so nas toliko spodbujali, da rabijo našo pomoč, v resnici pa sem tam dobila občutek, da me niso toliko potrebovali, saj bi lahko to, kar sem jaz tam opravljala, delal tudi kdo, ki nima sploh medicinske izobrazbe in ki je morda zaradi trenutne situacije izgubil delo in bi nujno potreboval zaposlitev. Medtem je sošolec začel delati v bolnišnici Petra Držaja, kjer sta že delala dva medicince, in mi je rekel, da gredo tam tudi v rdečo cono, pomagajo pri negi pacienta in so nasploh v večjem stiku s pacienti. Glavna medicinska sestra mu je dejala, da bi bila zadovoljna, če bi se jim pridružila še jaz. Tako sem jo kontaktirala, vse skupaj je

trajalo približno deset dni, da sem prišla na ta oddelek. Iskreno mislim, da bi tudi tukaj zmogli brez nas, je pa res, da malce razbremenimo umrke. Skoraj na vseh oddelkih so namreč trenutno zmanjšali obseg dela le na nujnosti, zato so vsi nekaj srednjih in nekaj diplomiranih sester poslali na covid delovišča. Tako je nastala tudi naša ekipa, ki dejansko ni stalna, ampak so ljudje od vsepovsod.

Kakšno je vzdušje v delovni ekipi?

Zelo lepo, imamo dobro energijo, tudi glavna sestra je zelo angažirana, pozitivna, taka, ki zna graditi na skupini. Če povem anekdoto, vedno, ko se predstavimo, te kolegi vprašajo “Od kod si?” in jaz sem vedno odgovarjala, da sem iz Devina, Italije, pa so me vedno gledali čudno. Potem sem razumela, da sprašujejo, s katerega oddelka sem, ker so ljudje tukaj z ginekologije, s pediatrije, nevrologije ... Mi smo tu oblečeni v modre divize, torej kot sestre, zato ne vedo, da smo medicinci. Ko sem trikrat zgrešila, sem se potem naučila, da moram odgovoriti, da sem študentka medicine. Vsi so zelo prijazni. Zelo jim je všeč ideja, da mi medicinci delamo z njimi, da skupaj preoblačimo, umivamo, pomagamo dvigovati težke paciente ... Včasih nam rečejo: “Zdaj ste tukaj, potem pa nas boste gledali zviška ...” Potem pa si odgovorijo, da si bomo morda prav zato, ker zdaj vidimo, kakšno je njihovo delo in delamo na isti ravni skupaj z njimi, zapomnili, koliko so tudi oni pomembni pri zdravljenju človeka, in da bomo torej ohranili neko spoštovanje. Vsi pa so vedno pripravljeni razložiti stvari, ker smo mi res nerodni, saj teh stvari ne delamo nikoli.

Se pri študiju niste tega nič učili?

Sploh ne. V Nemčiji imajo, recimo, tak sistem, da morajo bodoči zdravniki v prvem letniku poleti delati nekaj tednov kot medicinske sestre, kar je po mojem mnenju pametno. Res pa je, da potem tega znanja, na primer negovanja pacientov, ne bom potrebovala. Vseeno pa je drugačen občutek. Vidim, da oni točno vedo, kako naj prinesejo pacienta, kako naj ga premaknejo, katere pozicije so mu bolj udobne. Zdaj sem se naučila, kako dajati kakšno zdravilo, kako zamenjati infuzijo in druge stvari, ki jih drugače ne znaš.

So vas s fakultete stalno pozivali, da pojdite delat ali so vas direktno kontaktirali iz bolnišnic?

Zveza študentov medicine Slovenije se je angažirala

in delila vsem študentom obrazec, ki naj ga izpolni, kdorkoli bi bil pripravljen pomagati. Ko si izpolnil ta obrazec, so te dali na mailing listo. Vsi, ki so potrebovali pomoč, so pisali njim svoje potrebe in zahteve, mi pa smo potem direktno kontaktirali odgovorne osebe, ki so bile na tabeli. Ta še vedno kroži in dejansko je seznam ustanov, potrebnih pomoči, še vedno precej dolg, trenutno je vanj vpisanih 50 ustanov. Poznam

nekaj ljudi, ki so šli že v prvem valu delat v domove starejših občanov, in nekaj, ki jih je šlo zdaj, poleg tega je tudi veliko študentov, ki dela na raznih klicnih centrih in točkah za odzvam brisov, tako da bi rekla, da smo se vseeno precej odzvali prošnji za pomoč. Pohvalila bi tudi Zvezo študentov, saj poleg tega da koordinira vse te prošnje po pomoči, organizira tudi razna izobraževalna srečanja, zato da se lahko ob tem tudi dodatno izobražujemo na področjih, ki jih pri takem delu potrebujemo.

Zakaj ste se odločili, da se boste tudi sami odzvali tej prošnji?

Že v prvem valu se mi je zdelo, da bi lahko kaj dala oz. pripomogla. Takrat je bil problem, da sem bila v Italiji in je bilo s tega vidika težje. S čustvi prvega vala sem si rekla, da če je priložnost, se bom tokrat odzvala in služila družbi, nekako družbeno socialno, v skavtskem duhu. Ampak tudi z medicinskega vidika se mi zdi, da lahko dobim neko znanje in izkušnje, ki mi bodo prišle prav v življenju. Poleg tega sem se letos odločila, da si vzamem dodatno leto študija, imela sem določene načrte, ki so se mi zaradi te situacije popolnoma spremenili, zato se mi je zdelo, da ne bi bilo slabo investirati čas v to.

Kako se vam je spremenilo življenje v tem obdobju?

Imate manj stikov z ljudmi?
V resnici imam več stikov, ker sem v bolnišnici s sodelavci in s pacienti. Prej sem bila v Ljubljani dva tedna čisto sama. Že dejstvo, da si del ekipe, ti

da dober občutek. Prvič sem začela delati po turnusih, kot jih imajo medicinske sestre, ki se vseeno nekoliko razlikujejo od turnusov zdravnikov. Med tednom imamo tri izmene: od 6.30 do 14. ure in od 13.30 do 21. ure. Pol ure sta dve izmeni naenkrat, ko imamo predajo dela. Potem je še nočna, ki je med tednom od 20.30 do 7. ure, medtem ko so ob koncu tedna 12-urne izmene. Na začetku mi ni bilo lahko vstajati tako zgodaj, imela

sem prve tri nočne izmene in tudi te so precej naporne. Ko imaš nočne, jih imaš v paketu, torej ali štiri med tednom (od ponedeljka do četrtega) ali pa tri za vikend. Sicer je super, ker ti dan prej in dan kasneje dajo prosto, vendar se ti vseeno nekoliko zameša cel bioritem. Drugače pa se mi življenje ni zelo spremenilo. Tudi ko smo imeli vaje na fakulteti, je bilo isto, šli smo v bolnišnico in bili tam več ur. Je pa res, da nisem

bila navajena na take turnuse.

Kako deluje vaš oddelek?

Ko prideš v naše nadstropje, je dolg hodnik s sobami, ki gledajo na ta hodnik. Razdelili so ga s steklenimi vrati na dva oddelka, na desni je rdeči, na levi pa modri. Za vrata se začne rdeča cona oziroma nečista cona. Pred steklenimi vrati imamo sobo, v kateri se preoblečemo v t. i. OVO (osebno varovalno opremo). Ko si oblečen, greš v nečisti del. Zjutraj gredo po navadi noter tri srednje sestre ali tehnik in dve diplomirani. Srednje sestre se ukvarjajo z nego, diplomirane pa jemljejo kri,

dajejo terapijo ... Zdravstveni delavci v rdeči coni ne morejo kar tako iz nje. Vzeto kri prebršijo z alkoholnimi robčki in jih skozi vrata podajo drugi sestri v čisti coni, ki z rokavicami prevzame kri, jo še enkrat očisti z alkoholnimi robčki in šele nato nalepi gor prave nalepke in pošlje naprej do laboratorija. Podobno se dogaja z EKG papirji, preden jih preda zdravnikom. Razen tega in smeti/perila, ki je dobro zapakirano v vrečah za smeti, pa nič drugega ne prehaja po teh vratih. Za vse druge informacije uporabljajo listke, ki jih potem nalepijo na steklena vrata. Recimo, zjutraj pacientom izmerijo vitalne funkcije, te napišejo na listke, na drugi strani v čistem prostoru pa sestre podatke prepisejo na temperaturne liste. Isto se potem naredi za merjenje sladkorja, dajanje razne terapije in za vse druge podatke o hranjenju in počutju pacientov. Tudi terapije in kosila pripravijo vnaprej v čisti coni in jih potem podamo skozi vrata na drugo stran v rdečo cono.

Se izmenjujete med čisto in nečisto cono?

Ja, tako je. Pri pacientih smo maksimalno po tri ure, dela nas namreč dovolj, da se lahko izmenjujemo. Poleg nas študentov sta tu tudi dva prostovoljca Rdečega križa, ki ostaneta večinoma na čisti strani, samo na začetku, ko je bila res nujna, sta tudi onadva pomagala pri pacientih.

Kako poteka delovni dan?

Najprej se v kleti preoblečemo, potem poteka predaja, da nam prejšnja ekipa pove, kako so pacienti, na kaj moramo biti pozoren. Ena ekipa gre hitro noter, da zamenja tiste s prejšnjega turnusa in začne nego. Nato pridejo diplomirane sestre, odzamejo kri, če je potrebno kakšne kužnine, in jim dajo intravensko terapijo. Dan poteka nekako tako: zjutraj nega in terapija, nato razdelimo zajtrk, pomagamo pri hranjenju, potem je vizita zdravnikov, pridejo fizioterapevti, za nas je takrat nekoliko bolj mrimo, nato jim izmerimo sladkor, potem je kosilo, nega, terapija, potem jim spet izmerimo sladkor, nato še večerja, nega in noč. Vmes pa se vedno kaj zgodi, vnos sprejem, odpust, koga je treba peljati na kakšno preiskavo ...

Je težko delati v varovalni opremi?

Včasih, ko si v rdeči coni, postane zelo vroče. Predvsem ko delaš nego s kakšnimi težjimi pacienti, si tam ves ovit v plastiko, vse se cedi s tebe ... Obstajajo različne možnosti, kako lahko vstopiš v rdečo cono: lahko si daš spodaj

masko in očala, kot je tista za smučanje, ali pa si daš masko in vizir, za kar pa nimam nikoli občutka, da me zares zavaruje. Meni je najbolj udobna gas maska. Na začetku je nisem imela, ker je zmanjkalo filtrov, zato je bil prvi teden zelo težek. Nosila sem masko in si povrh dala očala, ki pa so me zelo zažulila in me je vse zelo bolelo. Ko si enkrat notri, si ne moreš več pomagati, če si si kaj postavil slabo, te bo vse bolelo. Tako se naučiš, da vedno vse preveriš, da si vse prav oblekel. Tisti, ki nosijo očala, ne morejo imeti gas maske, ampak rabijo “smučarska” očala, kar pa je veliko manj udobno. Vsak pa se kmalu nauči, kakšne oblike je njegov obraz in katera zaščita mu je najljubša.

Kaj je najlepše pri vašem delu?

Ko se ti pacient nasmehne ali zahvali. Včasih prav stisnejo roko in vidiš, da pogrešajo telesni stik. To me zares osreči. Ali ko se mi zdi, da sem bila uporabna. Ali ko starim, ki stalno ležijo, zamenjaš plenico in jih potem še malo pomasiraš po hrbtu in so zelo zadovoljni. Včasih se ti kdo tudi odpre in pove kakšen drobec svojega življenja, kakšne skrbi, bremena in imaš občutek, da ga je že dejstvo, da mu je nekdo prisluhnil, vsaj malo olajšalo. Taki trenutki so najlepši.

V kakšnem stanju so pacienti pri vas, kaj potrebujejo?

Večinoma so “respiratorno insuficientni”, imajo slabo saturacijo in potrebujejo kisik. Poleg tega niso v tako dobrem stanju, da bi jim lahko dali kisik domov, ampak imajo še kakšne pridružene bolezni, in torej potrebujejo večjo nego. Dosti jih je starejših, precej jih je tudi iz domov starejših občanov. Nekaj je tudi pacientov srednjih let, ki imajo kakšne pridružene bolezni in imajo posledično težjo obliko bolezni. Potem pa so tudi tisti, ki so dejansko blizu smrti. Zdaj se je to bolj umirilo, na začetku, ko mene še ni bilo, pa je skoraj vsak dan kdo umrl, odkar delam tam, je bilo smrti manj, med mojimi izmenami so umrle štiri osebe. To je bilo prvič, da sem se tako neposredno srečala s smrtjo. Doslej nisem nikoli nikogar videla umreti v bolnišnici, medtem ko sem zdaj videla dva starostnika. Tudi to je bila močna izkušnja. Dejansko se navežeš na paciente in opažam, da imajo sestre v primerjavi z zdravniki veliko več stika z njimi, ker jih vidijo stalno: zjutraj, popoldne, jih hraniš, si z njimi, poklepešaš ... Izpostavi se odnos, ki ga z zdravnikom ni oziroma je drugačen.

“Kakovost krajine je ključna za uspeh gospodarskih in socialnih pobud”

Spletna debatna srečanja na pobudo agencije LAS Kras

Analiza stanja, prikaz uspehov primarnega sektorja, izboljšanje odnosa človek-narava oz. mesto-podeželje. S temi kompleksnimi aktualnimi vprašanji se zadnje čase prizadevno ukvarjajo pri agenciji za razvoj ozemlja LAS Kras. Debatna srečanja, katerim lahko prisostvujemo preko spletne povezave, prirejajo dvakrat tedensko. V tržaški kavarni S. Marco potekajo namreč pogovori z avtorji in kmetovalci/kami, ki s svojim delom soustvarjajo podobo našega prostora. Posnetki zanimivih debat so na voljo na Facebook strani LAS Kras v programskem sklopu Farmer & Artist.

Na enem prvih srečanj se je antropolog Enrico Maria Milic pogovarjal z Andreo Pincinom, avtorjem knjige *La città rurale. Paesaggi in un continuo divenire*, agronomom Alešem Parnarčičem, ovčerejem Andrejem Štoko in (na daljavo) z županom občine Srednje v Benečiji Lucom Postregno. **Izguba ravnovesja med človekom in naravo** Pincin v svojem delu govori o negativnih posledicah opuščanja kmetovanja in nenehnega izseljevanja iz goratih in gričevnatih območij. Čeprav nekateri obravnavajo opuščanje dejavnosti in posledično širitev gozda v hribih kot nekaj pozitivnega, to dejansko predstavlja izgubo ravnovesja med človekom in naravo, ki se je vzpostavilo in ohranilo v tisočletjih. Posledice okoljskega, hidrogeološkega, socialnega, ekonomskega in kulturnega tipa so na dlani. Človek je s kmetijskim delom oblikoval krajino. Nekatere občine v naši deželi (isto velja za druga hribovita območja) so v minulih 50 letih izgubile do 80 % prebivalstva. Dokler lahko, v hribih ostajajo stari ljudje, ki so navezani na svoj rojstni kraj. Na nekdanjih pašnikih, za katere nihče več ne skrbi, okrog zapuščenih ali zelo malo obljudenih hribovskih vasi se razprostira gost gozd. V primeru požarov

(ti so dokaj pogosti v Zahodnih Alpah) nastanejo težave in visoki stroški: po rastlinju se plameni hitro razširijo in ogrožajo redke prebivalce hiš; gašenje s helikopterji in letali predstavlja velik izdatek. Če ljudje ne živijo (ne obdelujejo, žagajo in čistijo rastlinja, postavljajo podpornih zidov

itd.) na hribovitih območjih, ob neurjih voda dere po pobočjih in uničuje bregove hudournikov in rek, kar povečuje nevarnost plazov s posledično rastjo stroškov za obnovo cest, električnih, vodovodnih in drugih infrastruktur. Kaj je privedlo do tega? Pincin navaja več razlogov in izpostavlja, da so mesta še predvsem po vojni postala ekonomska in družbena središča, v katera so se stekali ljudje s podeželja. Do 2. svetovne vojne je bila večina evropskega prebivalstva zaposlena v kmetijstvu. Urbana središča se še vedno povečujejo. Večina ljudi v državah Evropske unije živi danes v mestih, kar vpliva na makroekonomske in politične izbire, ki jih (tudi) glede podeželja sprejemajo v urbanih središčih. Te izbire so odraz navedenih demografskih premikov. **Dobre prakse** Kot je obrazložil župan Postregno, so se pred leti v občini Srednje v Nediških dolinah odločili za zasuk težnje. Tamkajšnja uprava si je v sodelovanju z občani zavihala rokave in izpeljala načrt čiščenja gozdnih površin blizu zaselkov (dež. zakon št.

10 iz leta 2010). Na območju, na katerem je uspeval gozd, so doslej obnovili 26 hektarjev pašnikov, prihodnje leto jih bodo še 12 ha. Na njih se po novem pasejo ovce. Gričevnata območja so tako vsaj malo ekonomsko zaživelja. Prebivalstvo je zadovoljno in upravitelji razmišljajo

o povezavi s turistično-kolesarskimi stezami, ki so speljane v nižini. Drug primer vzorne obnove pašnikov, tokrat kraške gmajne, so s svojim delom opravili na kmetiji Antonič v Cerovljah, ki se ukvarja z ovčerejo. Še pred vojno so Antoniči imeli do 2 tisoč ovac, s katerimi so hodili na pašo vse do Nanosa, Istre in Gradeža. Preživljali so se s prodajo sira in volne. Po drugi vojni je večji del pašnikov in ovc ostalo za novo državno mejo. Štokov tast si je pred desetletji spet zaželel in nabavil ovce, za katere danes skrbi mladi rod. Trajalo je kar nekaj časa, da so se ovce privadile na mladega pastirja. Pri opravljanju svojega poklica se je Štoka moral potrpežljivo prilagoditi čredi, naravi in njenemu ritmu. Drugače pravzaprav ne gre. Antoniči pasejo drobnico na 150 hektarjih površine. Za “en dober začetek” obnove gmajne na tržaškem Krasu bi po oceni Parnarčiča potrebovali okrog 10 ovčerej Antoničeve velikosti. Ti upravljajo tudi didaktično kmetijo, ki privablja veliko družin z otroki. Ti se preizkusijo v delu na vrtu, kopljejo krompir, hodijo v kurnik po jajca, pomagajo

pripraviti sir, itd. Obiskov iz mestnih šol je veliko. Če je nekoč veljalo, da so v mestu na podeželje gledali izključno zviška, zanimanje za Antoničevo didaktično kmetijo dokazuje, da se miselnost spreminja: mestne družine z otroki cenijo značilnosti podeželja in njegove pridelke. Tudi pri LAS Kras se ukvarjajo z urejanjem ozemlja. Prihodnje leto naj bi dokončali razpis za komasacijo (zložitev in ponovna razdelitev) kmetijskih zemljišč na 6 hektarjih. K sodelovanju so privabili tudi številne partnerje, s katerimi nameravajo ohraniti oz. obnoviti 70 hektarjev kraške gmajne. Ob koristni medsebojni izmenjavi delovnih izkušenj si LAS Kras prizadeva tudi za dogovarjanje med kmetovalci in tistimi, ki pišejo zakone. Z željo, da bi ti bili bolj razumljivi in ne bi postavljali birokratskih ovir, ki onemogočajo razvoj. **Rešitve za novo ravnotežje** Na srečanju je glede možnih rešitev za izboljšanje navedenih razmer Pincin izpostavil pomen vzorov. Severno od Alp (Bavarska, Danska, Nizozemska) se družbe ukvarjajo tudi z iskanjem novih oblik sobivanja med človekom in naravo. Na obronkih Amsterdama, denimo, se v neposredni bližini rezidenčnih naselij pasejo krave. Investitorji so razumeli, da pašniška dejavnost ovrednoti območje. Hiše s pogledom na kravice, ki mulijo travo, imajo visoko ceno. Po avtorjevem mnenju bi tudi v Italiji morali razvijati tovrstno politiko in hkrati vzgajati ter usposabljeni (kot to počenjata Nemčija in Francija) mlade strokovnjake. Le tako bi lahko zaustavili negativno težnjo stalnega zmanjševanja števila kmetijskih podjetij (v državah EU je v minulih 10 letih število le-teh padlo za 32 % v primerjavi z desetletjem prej). Kmetje s svojim delom namreč lepšajo in negujejo krajino. S knjigo avtor izpostavlja pomen “ruralnega mesta”,

takega, ki temelji na vzpostavitvi novega odnosa med človekom in naravo. Mladi agronom pravi, da bo šel razvoj primarnega sektorja, tudi zaradi dolgotrajnih posledic aktualne pandemije, v smer večje gospodarske in drugačne interakcije med podeželjem in mestom. Pri ovrednotenju družbenih vezi (med ostarelimi in otroki) in oblikovanju novega odnosa z zemljo, ki ga mestno prebivalstvo nima oz. ga je izgubilo, lahko odigrajo pomembno vlogo tudi urbani vrtovi. Urejen pas le-teh na obronkih mesta je koristen tudi iz varnostnih razlogov, saj ne dopušča, da se morebitni požar iz gozda razširi do stanovanjskih hiš. Potrebne so vsekakor pogumne dolgoročne politike, ki jih določa specifična evropska konvencija. Ta pravi, **da če bodo ljudje okrepili svoj odnos z okoljem, v katerem živijo, bodo utrdili tudi svojo istovetnost in se uresničili z osebnega, kulturnega in družbenega vidika.** Gre za osnovo trajnostnega razvoja, saj kakovost krajine

predstavlja ključni pogoj za uspeh gospodarskih in socialnih pobud. Pri določanju ciljev razvoja določenega ozemlja je nujno večje soočenje med politikom, pridelovalci in tehniko. Na srečanju so tudi ocenili, da se za vzpostavitev enakopravnega odnosa med podeželjem in mestom le-to ne sme čutiti večvredno. Glede tega je že vidna določena sprememba: še pred 20 leti bi tako srečanje verjetno ne potekalo v kavarni, ki je bila izvorno leglo iredentistov in je simbol meščanske kulture: v prestižni kavarni so danes na prodaj pridelki kraških kmetovalcev in Pincinijeva knjiga o “ruralnem mestu”.

Matej Caharija

Vsem Slovenkam in Slovincem vesel Božič, zdravlja in zadovoljstva v novem letu 2021 želi IGOR ŠVAB, podpredsednik tržaškega občinskega sveta

MOPZ FANTJE IZPOD GRMADE, OPZ LADJICA IN DEVINSKI MLADINSKI KROŽEK voščijo vesel Božič in srečno 2021!

SLOVENSKA VINCENCIJEVA KONFERENCA želi vsem rojakom, prijateljem in dobrotnikom, svojim tržaškimi in goriškimi članom, lepe božične praznike in mnogo dobrega v novem letu 2021!

Vesel Božič in srečno novo leto!
Malalan
OTTICA OPTIKA
ul. Vrb 1 - Opčine
tel. 040 213957 - faks 040 213595

Draguljarna Skerlavai
ulica Battisti 2 - 34125 Trst
tel. 040 7606012

ŽELEZNINA TERČON SNC
ŽELI VESEL BOŽIČ IN SREČNO 2021
ODPRTO OD PONEDELJKA DO SOBOTE ZIJUTRAJ
Nabrežina 124, tel. - faks 040 200122

Z 18. STRANI Pogovor: Nada Tavčar

“Najlepše je, ko se ti pacient ...”

Ali pokličete družinske člane, ko vidite, da se pacient poslavlja, da je smrt blizu?

Žal, ne. Vsaj jaz nisem še tega doživela. Meni je bilo težko tudi pri tem. Nihče ne pove, kaj je treba pri tem narediti. Mogoče imajo nekatere sestre že izkušnje s tem, mi medicinci jih nimamo. Ko si notri in vidiš, da oseba umira, ne veš, kaj je najbolj pametno, ne veš, ali bi poklical družino in povedal, da družinski član umira, saj

oseba takrat ni več toliko prisebna, da bi govorila z družino, tako da ne veš, ali se bo družina, ki ne more biti ob njem, počutila še slabše. Moram reči, da nisem še razrešila, kaj je boljše. Sicer ima večina pacientov telefon pri sebi in velikokrat svojci kličejo in jim pomagajo, da se povežejo z njimi, jim daš polniti telefon, pomagaš sestaviti kakšno številko, pokličeš kakšen izgubljen klic. Ko pa nekdo umira, težko pokličeš. Lahko pa se

svojci pridejo poslovit od svojih dragih. Umrle osebe namreč lepo uredimo in jih potem zapakiramo v dve plastični vreči, ki so ob glavi prozorne. Če kdo želi, lahko potem pride pogledat svojega dragega, je pa res, da to ni priporočljivo.

Če se za konec še dotakneva vaših načrtov: vam je ta izkušnja pomagala pri izbiri specializacije?

Glede na to, da tukaj delajo zdravstveni delavci z vseh oddelkov, ti marskido

zna podati vidik o svojem oddelku. Ko govoriš z njimi, spoznaš njihove interne dinamike, drugače pa ne, ne bi rekla, da mi bo izkušnja pomagala pri tem.

Kateri pa so vaši načrti za prihodnje?

Najprej bi rada februarja končala študij, potem pa šla v Afriko kot zdravniška prostovoljka (kar sem načrtovala letos med oktobrom in decembrom), če bo to mogoče, drugače pa me čaka pripravništvo.

Branje za praznične dni

Dušan Jelinčič: ŠEPEL NEVIDNEGA MORJA, DIVANAJST TABLET SVINČA
Boris Pangerc: ZAPISANI PETJU
Lara Spinazzola: Evelin, Peter in strašni koronavirus

Založba Mladika • www.mladika.com • tel. +39 0403480818

Čas zase.

Čas, v katerem živimo, je resnično poseben. Poln je negotovosti, nepredvidljiv in tudi nevaren. Obenem lahko zdaj več časa posvetimo sami sebi. Naj bo zato ta polnejši in bogatejši. Primorski dnevnik vsak dan obvešča in osvešča s kritičnim razmišljanjem ter pozornostjo do različnih gledišč. S tem povezuje in krepi našo narodno skupnost. Vzemimo si čas zase, v roke vzemimo časopis.

Naročite se na Primorski dnevnik. Tudi letos boste za izvod časopisa plačali le 0,80 evra.

Z naročnino si boste zagotovili dostavo časopisa na dom že zgodaj zjutraj, brezplačen dostop do digitalne izdaje in do člankov na spletni strani, brezplačno objavo neuokvirjenih malih oglasov in čestitk.

Pokličite nas ali nam pišite na:

Trst: 040 7786300
Gorica: 0481 356320
narcn@primorski.eu

www.primorski.eu

AKCIJA
NAROČI SE ZDAJ
2020/21

Ob takojšnji sklenitvi naročnine boste do konca leta 2020 dnevnik prejeli na dom brezplačno.

Teden v matični domovini

Duh in veličina plebiscita za novo slovensko državo ohranjena!

Letošnje proslavljanje 26. decembra, praznika dneva samostojnosti in enotnosti, bo manj bleščeče in po zunanjem videzu skromnejše, kot pa smo bili tega vajeni v preteklosti. Kriv je virus, ki je življenje povsem spremenil, ohromil in še zmeraj povzroča strah za naše življenje in zdravje. Toda kljub oviram sta duh in veličina plebiscita, ki je bil zelo pomemben v procesu za ustanovitev nove slovenske države, ohranjena. To se potrjuje, menimo, zlasti v primerjavi razmer, v kakršnih so bili Slovenci prisiljeni živeti v prejšnji državi, in razmerami, v katerih živijo zdaj v Sloveniji. Primerjava bi sicer lahko bila še bolj ugodna in prepričljiva, če slovensko družbo in politiko ne bi razjedali spori, ki jih poskuša umirjati tudi predsednik države Borut Pahor. Toda, kot napisano, je 26. december, praznik plebiscita o samostojni državi, čas primerjav. Priljubljena TV voditeljica dr. Rosvita Pesek meni, "da je naša težava v razdeljenosti, ki sama po sebi še ni usodna, kajti tudi drugi narodi so razdeljeni. Bolj usodno je, da nas niti taka preizkušnja, kot je koronavirus, ne zdrami

in spravi skupaj. V naši novi državi smo dosegli, da smo sedaj po življenjskem standardu v povprečju Evropske unije. Velik del Slovencev se je zaradi svoje pridnosti, marljivosti, delavnosti dokopal do urejenega, materialno dobrega življenja. Presneto prav pa bi nam danes prišli politiki, kakršen je bil dr. Jože Pučnik. On je bil res politik, ki je videl dlje in ni ljudem nikoli lagal. Zmeraj je razprostril karte takšne, kot so". Dr. Hubert Požarnik, psiholog in soustvarjalec Demosa, poudarja, "da je plebiscit predstavljal zvezdni trenutek slovenske zgodovine. Z njim smo, čeprav številčno majhen narod, spet enkrat dokazali, kako trdoživi smo. Sedanji vladajoči liberalizem spodkopava narodno zavest in spreminja slovenski duhovni prostor v bivak tujcev in njihovih domačih posnemovalcev. Na to je opozoril tudi Alojz Rebula. Klicu časa bomo Slovenci kos samo s politiko, ki bo slonela na obnovljeni morali in kulturi ter duhovni tradiciji, ki nas je ohranila, to je na krščanstvu." Do sedanjih razmer v državi

je kritičen Niko Grafenauer, pesnik in urednik. Po njegovem "duh plebiscita med Slovenci že zelo plahni, razkol in razprtije, tako značilni za nas, so še navzoči. Duhovno stanje v družbi se čedalje bolj slabša, kar se kaže v manku morale, družbenega etosa. Krade se na vseh koncih in

toliko bolje, a vidim jih malo. Domoljubno iskro bi morali bolj gojiti v šolstvu, iskati tudi v zgodovini posameznike, ki so se izkazali, pa so morda nekateri pozabljeni in zamolčani. Tako se gradi domoljubje, ne s parolami." Anton Tomažič, pravnik, informatik, inovator, publicist,

omogočalo v polni meri razviti vse svoje sposobnosti. V treh desetletjih samostojnosti smo lahko ponosni na mnoge dosežke na različnih področjih, najbolj pa, da smo postali enakopravni člani najnaprednejše in najbolj razvite skupnosti držav, Evropske unije, ki ji bomo kmalu že drugič predsedovali. To se kaže tudi v vlogi in spoštovanju slovenskega jezika, ki ni bil še nikoli toliko razvit, uporabljan, razširjen, priljubljen kot sedaj. K sreči imamo zdaj tudi najboljšega predsednika države, Boruta Pahorja, ki nastopa zelo modro in spravlljivo." Povzeli smo različna mnenja in ocene plebiscita trideset let po tej enotni odločitvi za novo samostojno državo, ki jih je objavil slovenski katoliški tednik Družina pod skupnim naslovom Duh plebiscita živi. Političarka in publicistka, zdaj tudi ministrica, Helena Jaklitsch, pa je v reviji Zaveza zapisala tudi naslednje: "Po stoletjih vključenosti v različne države, saj mu bo samo to

zgrajeni na krvavih pridobitvah revolucije in njenih dedičev, temveč na resnični svobodi, demokraciji in ljubezni do slovenskega naroda, slovenske besede in naše duhovne tradicije, ki odmeva v bogati kulturni zakladnici. Ne pustimo si torej vzeti slovesnih občutkov ob praznovanju rojstva naše države, temveč bodimo ponosni hčere in sinovi naše domovine, naše države Republike Slovenije." Slovenija pa seveda živi tudi v adventu, v pričakovanju Božiča in Jezusovega rojstva. Ta čas je ostal globoko pomenljiv praznik v Sloveniji. Vendar ne za vse. Redovnica Emanuela Žerdin je v komentarju, objavljenem v slovenskem katoliškem tedniku Družina, zapisala: "Nahajamo se v adventnem času in spet lahko spremljamo zadrego v čestitkah številnih javnih medijev in reklam, saj imajo neverjeten strah ob besedi božič. Vse je dovoljeno, trije Dedki Mrazi, veseli december, pravilni december, čestitati neke vesele praznike, samo da se ne spominja božiča! Rojstvo Odrašenika skrivajo pod navlako praznovanij in hrupa." *Marijan Drobež*

Minuli teden je bil na uradnem obisku v Rimu in Vatikanu slovenski zunanji minister dr. Anže Logar, ki se je ob robu srečanj z italijanskim vrhom, papežem Frančiškom in visokimi predstavniki Svete stolice sestel tudi s slovensko senatorko v Rimu prof. Tatjano Rojc

krajih, krade se državi, torej nam. Da tega ni mogoče spremeniti, je zame hudo, ker se bo prenašalo naprej, na nove generacije. To nacijo ponižuje v vseh pogledih, navznoter in navzven. Na drugi strani so pozitivni dosežki, predvsem individualni dosežki v športu, kulturi, znanosti, če je povrhu še kak gospodarski uspeh,

nekdanji politik in Demosov poslanec v prvem svobodno izvoljenem parlamentu, zatrjuje, da "če je kdo pričakoval, da bo Slovenija z osamosvojitvijo postala 'druga Švica', je bil nerealen in zato razočaran. Tedanji politiki smo želeli zgolj, da slovenski narod končno pride do lastne države, saj mu bo samo to

"Olajšana izvolitev" Slovencev v rimski parlament nikoli končana zgodba

Tričetrstoletja zavlačevanja in izigravanja sprejetih ustavnih in zakonskih obveznosti

Ob nedavni TV ustavni spremembi, ki je oklestila oba domova rimskega parlamenta (senat in poslansko zbornico) za okrog tretjino poslancev in povzročila spremembe volilne zakonodaje, je deželni tajnik Stranke slovenske skupnosti (SSk) Igor Gabrovec obupan vzkliknil (Novi glas, 3. 12. 2020), "da se uresničujejo temne napovedi glede obveznosti Republike Italije, da zagotovi izvolitev slovenskega predstavnika v rimski parlament". Tudi nove spremembe volilne zakonodaje namreč tega ne rešujejo. Že povojna ustava Republike Italije je namreč v 6. členu napovedala sprejetje "posebnih predpisov za zaščito jezikovnih manjšin". Nato je moralo preteči pol stoletja, da smo leta 2001 končno dočakali zaščitni zakon za Slovence v Italiji (št. 38), ki je, med ostalim, v 26. členu nakazal, da morajo volilni zakoni "za volitve senata in poslanske zbornice vsebovati določila, ki olajšajo volitev kandidatov, ki pripadajo slovenski manjšini". To pa še ni zajamčeno zastopstvo! In tudi na to zaman čakamo že dve novi desetletji. V vmesnem času pa so Slovenci reševali svoje

zastopstvo v parlamentu tako, da je vsedržavna levičarska stranka Partito democratico (PD, Demokratska stranka) postavila enega od strankinih Slovencev na seznam svojih kandidatov za parlament na dovolj visoko, izvoljivo mesto. Vendar je bil tako

(Novi glas, 21. 11. 2020), "da njegova stranka ne namerava predlagati nobene spremembe volilnega zakona za olajšano zastopstvo tudi zato, ker nasprotuje etničnim strankam (mišljena je SSK, prip. a.), in da bodo pač poskušali, kolikor je ob tretjini parlamentarcev

vendar se ni zadeva nikamor premaknila in tudi napovedi za naprej niso rožnate. Na to je opozoril tudi senator Carlo Felice Besostri (Novi glas, 2. 3. 2020) rekoč, "da za to ni prave politične volje pri osrednjih italijanskih strankah". O tem govori tudi

in v državnem zboru". Pri tem pa imajo npr. Italijani ob zajamčenem zastopstvu v parlamentu in obalnih občinskih svetih zagotovljena še mesta podžupanov in zajamčeno zastopstvo tudi v ostalih organih občinskih svetov (odbori, komisije) in še druge. **Primerjalni pregled pravic, ugodnosti in zaščite italijanske manjšine v Sloveniji in slovenske v Italiji** Pregled je bil povzet oz. dopolnjen po primerjavi pravic obeh manjšin, ki jo je objavil tržaški razumnik in publicist Paolo G. Parovel (Delo, 19. 11. 1994), in velja za obdobje, ko je bil sprejet zaščitni zakon za Slovence v Italiji (2001). Dopusčam možnost, da je bil vmes pri zaščiti slovenske manjšine storjen kak manjši premik naprej, kar pa ne more bistveno spremeniti slike. Položaj slovenske manjšine v Italiji morda še najbolj odraža izjava, ki jo je ob gornji primerjavi dal predstavnik italijanske skupnosti v Sloveniji (Il Piccolo, 12. 6. 2000), da namreč odklanjajo recipročnost s slovensko manjšino v Italiji, ker bi to bila katastrofa ("sarebbe un disastro"). Lepa solidarna gesta bi bila, če bi predstavniki italijanske skupnosti

to na glas povedali tudi pristojnim organom svoje matične države. Ob vzorni in nadstandardni zakonski zaščiti italijanske manjšine v Sloveniji pa se nam, kljub otopljivim odnosom po vstopu Slovenije v EU, ni treba neprestano poniževati in se zadovoljevati z miloščino, ki jo Italija s stisnjenimi zobmi spušča slovenski manjšini. Ravno dolgotrajna bitka za zagotovitev vsaj "olajšane izvolitve", če že ne zajamčenega zastopstva, je trenutek, da se zravnamo, rešimo lastno človeško dostojanstvo in naši verolomni sosedi kdaj tudi pokažemo zobe. In ko že ima EU polna usta očitkov o nespoštovanju "vladavine prava", jim je treba dati vedeti, da npr. dvajsetletno izigravanje 26. člena zaščitnega zakona o "olajšanem zastopstvu" sodi tudi med te kršitve. Končno imamo Evropsko sodišče, ki je pristojno, da o tem razsoja. Kajti kopica izjav o dobrih sosedskih odnosih, pa medsebojno trepljanje diplomatov in politikov po rimenih ter obilica lahkotnih obljub navedenega problema očitno ne morejo rešiti in predstavljajo bolj nekakšno zajemanje vode z rešetom. *Milan Gregorič*

Vrsta pravic, ugodnosti in zaščite	Slovenija	Italija Gorica-Trst	Videm
Zaščita, ki ni odvisna od števila pripadnikov manjšine	DA	NE	NE
Zagotovljeno zastopstvo v parlamentu	DA	NE	NE
Pravica veta v predstavnih organih pri odločitvah ki zadevajo manjšino	DA	NE	NE
Zagotovljeno zastopstvo v predstavnih organih lokalnih oblasti	DA	NE	NE
Jezik manjšine je uradni jezik	DA	NE	NE
Pravica do uporabe manjšinskega jezika v parlamentu	DA	NE	NE
Pravica do uporabe manjšinskega jezika v lokalnih predstavnih organih	DA	DELNO	NE
Dolžnost uporabe manjšinskega jezika ob uradnih slovesnostih	DA	DELNO	NE
Pravica do uporabe manjšinskega jezika v odnosih s sodnimi oblastmi	DA	DELNO	DELNO
Pravica do uporabe manjšinskega jezika v odnosih z upravnimi organi	DA	DELNO	NE
Dolžnost oblasti do obešanja javnih napisov tudi v manjšinskem jeziku	DA	DELNO	NE
Dolžnost oblasti, da izobeša tudi manjšinsko zastavo	DA	NE	NE
Dolžnost podjetnikov in obrtnikov, da izobešajo dvojezične napise	DA	NE	NE
Obvezni dvojezični krajevni napisi	DA	DELNO	DELNO
Pravica veta proti sklepom lokalnih skupnosti v zadevah, ki se tičejo manjšine	DA	NE	NE
Radijske oddaje v manjšinskem jeziku	DA	DA	DA
Televizijske oddaje v manjšinskem jeziku	DA	DA	NE
Dvojezični uradni formularji	DA	DELNO	NE
Dvojezični osebni dokumenti	DA	DELNO	NE
Dolžnost obveznega pouka jezika manjšine za otroke večinskega naroda	DA	NE	NE
Otroški vrtci, osnovne in srednje šole v manjšinskem jeziku	DA	DA	NE
Financiranje dnevnega in periodičnega manjšinskega jezika	DA	DELNO	DELNO
Financiranje kulturnih dejavnosti	DA	DA	DELNO

izvoljen predstavnik pri obrambi interesov manjšine zavezan predvsem ideologiji in interesom svoje stranke, ki pa, kot bomo videli v nadaljevanju, niso vedno v skladu z interesi manjšine. Deželni tajnik PD v FJK Cristiano Shaurli je npr. na nekem posvetu izjavil

manj to mogoče, tudi v prihodnje pomagati izvoliti Slovence. Če pa to ne bo šlo, bo pač Slovence zastopal Italijan". Predstavniki SSK so v preteklosti pripravili in dostavili pristojnim organom več predlogov zakonske rešitve olajšanega zastopstva,

navedena izjava tajnika PD FJK Shaurlija. In to se dogaja v okoliščinah, ko je slovenska ustava uzakonila (64. člen), da morata biti italijanska in madžarska narodna skupnost "neposredno zastopani v predstavnih organih lokalne samouprave

Prvo okoljevarstveno srečanje SZSO

Zapustimo svet boljši, kot smo ga prejeli

Skrb za naravo je eden od temeljev skavtizma in je lepo povzeta tudi v enem od skavtskih zakonov: "Skavt/inja spoštuje naravo in vidi v njej božje delo." S temi besedami je v sredo, 9. decembra 2020, voditeljica pri Slovenski zamejski skavtski organizaciji Nada Tavčar uvedla prvi okoljevarstveni večer. Trop voditeljica SZSO-ja, ki ga poleg Nade sestavljajo še Nika Cotič, Neža Petaros in Martina Sosič, je v letošnjem decembru priredil dve srečanju z naslovom *Pustimo svet boljši, kot smo ga prejeli*, ki je namenjen ozaveščanju glede okoljevarstva, predvsem pa predstavitvi načinov, kako zmanjšati količino odpadkov, ki jih vsak od nas dnevno proizvede. Srečanje je, tako kot večina pobud v tem času, potekalo preko spleta, kljub temu pa je bilo bolj podobno delavnici kot predavanju: številni udeleženci so pokazali veliko zanimanje, saj so ves čas aktivno sodelovali. Gostja večera je bila Mariborčanka Katja Sreš, predstavnica slovenskega društva Ekologi brez meja, ki si prizadeva za čim večje zmanjšanje količine odpadkov v Sloveniji. Društvo je nastalo leta 2010, ko so prvič organizirali akcijo *Očistimo Slovenijo*, ki velja za največjo prostovoljsko akcijo v zgodovini samostojne države: pri njej je sodeloval kar vsak sedmi Slovenec. Od takrat organizirajo številne projekte na različnih področjih okoljevarstva, rdeča nit njihovega delovanja pa je koncept *zero waste* ("nič odpadkov"), torej prizadevanje za večkratno uporabo stvari namesto metanja stran. Glavni projekt letošnje zime se osredotoča na oblačila: zdaj poteka projekt *Obleka*

naredi človeka, ki so ga Ekologi brez meja pripravili skupaj z društvoma Fokus in Pravična trgovina. Obleka oziroma tekstil je bila tudi prva od štirih tematik, na

katere je Katja Sreš razdelila sredin pogovor. V prvem delu je udeležence seznanila s tem, da je tekstil drugi onesnaževalec na svetu, takoj za plastiko. Razlog za to je predvsem gromozanska količina vode, ki je potrebna za gojenje bombaža, iz katerega izdelujejo večino oblačil. Težavo predstavlja potrošniško nakupovanje zelo nizkokostenih oblačil, ki se ceni primerno hitro tudi pokvarijo: rešitev za to je kupovanje dražjih, a kvalitetnejših materialov, ki bodo za to tudi veliko dlje trajali. Pomembno je seveda tudi, kako oblačila vzdržujemo: da jih pravilno peremo, sušimo in pregibamo. Naslednja tema je bila kopalnica, kjer ima večina ljudi kopicico plastičnih stekleničk in izdelkov. Tako v Sloveniji kot pri nas v Italiji so vedno bolj priljubljene trgovine, kjer lahko mila in podobne izdelke kupujemo z lastno embalažo, torej tako, da preprosto napolnimo svoje stekleničke, namesto da bi vsakič kupovali novo plastiko. Tretja tema je bila zelo aktualna za sedanji predbožični čas: darila brez odpadkov. Udeleženci so

se strinjali, da so najboljša darila tista, ki res ostanejo v spominu, pravzaprav doživljaja: letos sicer odpadejo potovanja, lahko pa nekomu podarimo svoj čas. Dobre ideje so tudi ročni izdelki, prigrizki, ali pa darila iz druge roke, na primer rabljene namizne igre. Četrta in zadnja tema je bila spletno nakupovanje, ki je v času, ko imamo do trgovin precej omejen dostop in se jim je pravzaprav priporočljivo izogibati, tudi zelo aktualna tema. Katja je opozorila, da je spletno nakupovanje lahko okolju prijazno samo v primeru, če kupljeni predmeti ne prepotujejo dolge poti, da pridejo do nas, in če nimajo preveč embalaže, zaradi česar je priporočljivo, da spletno naročimo čim več izdelkov naenkrat, saj bomo tako prihranili na materialih za posamezne zavojke. Štirin predstavitvam je sledila še zanimiva debata, pri kateri so imeli udeleženci možnost Katji Sreš postaviti nekaj vprašanj, lahko pa so si tudi izmenjali mnenja in napotke glede okoljevarstvenih praks, ki jih že poznajo. Srečanje se je končalo v zelo pozitivnem duhu, saj so organizatorke pohvalile vsakega, ki je pokazal motiviranost in dobro voljo, ter poudarile, da je smisel okoljevarstva v drobnih korakih. Sledilo je še povabilo na naslednje okoljevarstveno srečanje SZSO-ja, ki bo na vrsti v sredo, 16. decembra 2020, ob 20.30. Tokrat bo gostja večera slovenska skavtinja Monika Golja: njeno pričevanje o osebni izkušnji življenja brez odpadkov bo iztočnica za pogovor o tem, kako bolj ekološko kupovati in shranjevati živila. Na srečanje so vabljeni prav vsi, ki jih tematika zanima, povezava za Zoom pa bo dostopna na spletni strani www.szso.org.
Mojca Petaros

Srečanje goriških višješolcev z Boštjanom Videmškom

Rešitev vidim v mladih, kot ste vi

Dolgoletni novinarski poročevalec iz kriznih žarišč ter prejemnik nagrade Slovenskega knjižnega sejma za najboljšo knjigo leta in prejemnik nagrade čuvaj/watchdog, Boštjan Videmšek, je v sredo, 9. 12. 2020, imel uro in pol dolg pogovor z dijaki četrtih in petih razredov tehniškega pola v Gorici. Tako kot šolske učne ure je tudi ta klepet potekal preko spleta, točneje preko aplikacije Google Meet. Zamisel o srečanju se je porodila profesorici Mariji Kostnapfel, ki je dolgo časa prebirala Videmškove članke, poročila z bojišč in poslušala podcaste. Profesorica pravi: "Zdelo se mi je prava izbira, ker Videmšek nudi širši vpogled v svetovno dogajanje, pa tudi v problematiko podnebnih sprememb in možnih rešitev". V pogovoru, ki sem ga imela z njo, me je zelo presenetil stavek, v katerem je poudarila, da je "Videmšek eden redkih, ki išče rešitve in ne samo tarna zaradi nastale situacije; to je razvidno iz njegovih del in dosežkov". Šola je v sklopu projekta kupila nekaj novinarjevih knjig, na pomoč je priskočila tudi Feiglava knjižnica. Dijaki petega razreda šole J. Vega so novinarju z zanimanjem pripravili krajši

sklop vprašanj. Nekatera so bila vezana na njegovo delo; na vsa je odgovoril zelo iskreno. Ko so se pojavila bolj osebna vprašanja, pa je na ta odgovoril na bolj zabaven način.

Dijaki so mu natrosili kar nekaj iztočnic. Pri tem bi se rada zaustavila pri dveh vprašanjih. "Glede prihodnosti Planeta A, torej našega planeta, ste optimist ali pesimist?" in "V življenju se ukvarjate tudi s športom, in sicer predvsem s tekom, z maratonom. O tem ste napisali knjigo. Kaj vam pomeni tek in ali je morda v kaki povezavi z vašimi življenjskimi odločitvami?" Na prvo vprašanje je Videmšek odgovoril, da je optimist in vidi rešitev v mladih. Mlade, ki so ga poslušali, je takole nagovoril: "Rešitev vidim v mladih, kot ste vi", kar je pri

večini poslušalcev vzbudilo pozornost. Tudi drugo vprašanje je prav tako pomembno kot ostala, predvsem v teh časih, s katerimi se danes soočamo. Govoril je o športu in kako ga tek sprosti. Omenil je, da teče ultramaraton, in to prav zato, ker čuti potrebo po svežem zraku in sprostitvi, ki mu jo nudi samo tek. Videmšek je o športu izrekel zanimiv stavek: "Preživeti dan brez športa je kot preživeti dan brez smisla". Želela sem se zaustaviti ob tem, saj mi je šport zelo blizu, in sicer prav tek, tako kot samemu novinarju. Menim, da je veliko zadoščenje slišati izgovorjene osebne misli, ne da bi jih sami izustili. Njegove besede so se me zelo dotaknile in neposredno vplivale name. V krizni situaciji, s katero se danes soočamo, je vrednost, ki jo dajemo športu in rekreaciji, bistvena za boljše počutje. Srečanje me je zelo obogatilo, vsi dijaki smo gela poslušali z veliko pozornostjo, saj so bile njegove izjave zelo zanimive. Menim, da je imeti možnost takih srečanj zdaj, ko smo še tako mladi in veliko vsrkamo, velika prednost, saj si tako lahko širimo obzorja in postavimo jasne cilje ter večji in bolj vizionaren pogled na svet.

Nika Devetak

Sovodnje ob Soči / Božično drevo z voščili

Odborniki in člani Kulturnega društva Sovodnje so v soboto, 12. decembra, zjutraj postavili visoko božično drevo in ga okrasili z ročno izdelanimi okraski. Krasno, visoko smreko je društvu daroval vaščan Srečko Tomsič, okraske pa so izdelale odbornice društva. Ob božičnem drevescu stoji košarica s kartončki, na katero lahko vsakdo napiše željo ali voščilo in ga nato obesi na smreko.

KD Sovodnje

Naturopatski nasveti (319)

Erika Brajnik

Red Chestnut (divji kostanj z rdečimi cvetovi)
Red Chestnut je cvetna esenca osebe, ki je nenehno v skrbeh za druge, predvsem za svoje bližnje. To so srčni posamezniki, ki ob zvoku rešilca takoj pomislijo, da se je domačim zgodilo kaj hudega. Ko po radiu slišijo novico o prometni nesreči, najprej pomislijo, ali so lahko tudi njihovi domači vpleteni vanjo. Ko izvejo, da je bil potres v bližnji državi, so prepričani, da bo tudi njih doletelo isto. Ob novici, da je neka oseba zbolela za hudo boleznijo, takoj pomislijo, da bi lahko zbolela tudi njihova družina. S takimi mislimi vsekakor resnično priključijo bolezen ali nesrečo nase! Osebe so pretirano zaskrbljene za svoje bližnje in mislijo, da te brez njih ne bodo preživele. Tipičen primer je zaskrbljena mama, ki prepusti otroka očetu in mu pri tem da tisoč napotkov in nasvetov, vmes pa ga še

neštokrat pokliče po telefonu, ali je vse v redu. Poznala sem gospoda s tahikardijo, ki po cele noči ni spal, ker je sin ponočeval, kar je povsem normalno, saj je odrasčal, on pa je cele noči razmišljal in si živo predstavljal, kako se je sin ponesrečil, in ni mogel zaspati, dokler se ni vrnil domov. Tako je začel v sinu vzbujati občutke krivde, kar je značilno za osebo Pine. Šel je na pregled h kardiologu, ki pa ni opazil nobene anomalije na srcu. Na naturopatskem pregledu sem mu svetovala cvetno esenco Red Chestnut, ki ga je takoj pomirila in tudi tahikardija se je razblinila.

To esenco potrebujejo tudi mame in dojenčki po obdobju dojenja, ko je treba prerezati psiho-emocionalno vez med njima. Esenco Red Chestnut gotovo potrebuje mama, ki je pretirano zaskrbljena, ko gre otrok prvič v jasli ali vrtec.

www.saeka.si

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registiran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com
www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa Veneto S.r.l., Sede legale: Via Saint Jean 64 Fontafredda - PN, Sede operativa: Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, Cod fisc e P. Iva IT01882960931 tel. 0499960021 - faks 049 9960022; e-mail: info@centrostampaveneto.com, spletna stran: www.centrostampaveneto.com

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRIT2TV00 naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v skladu s 13. členom Uredbe EU 2016/679 in z zakonskim odlokom 101/2018 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Celotno besedilo je na razpolago na spletni strani www.noviglas.eu v poglavju "Varstvo podatkov". Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh. Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC Izdajanje našega tednika Novega glasa podpirata tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Juljska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks.

To številko smo poslali v tisk v torek, 15. decembra 2020, ob 13. uri

NOVI
GLAS

Knjižni dar Goriške Mohorjeve družbe

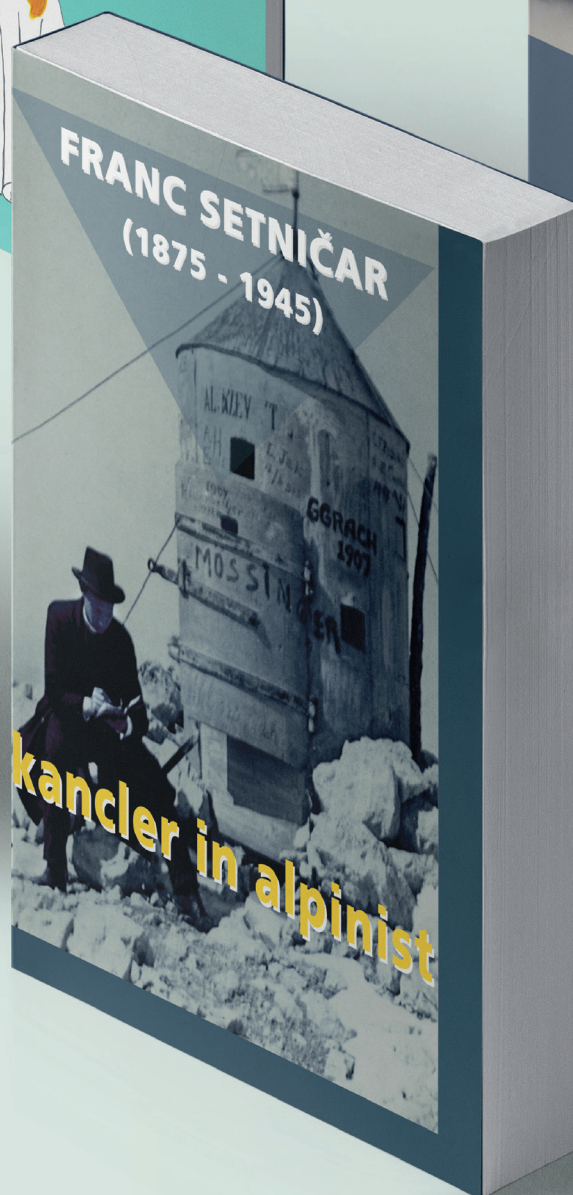
Kristina Martelanc
Mucka Pika
Ilustrirala Eleonora Sluga

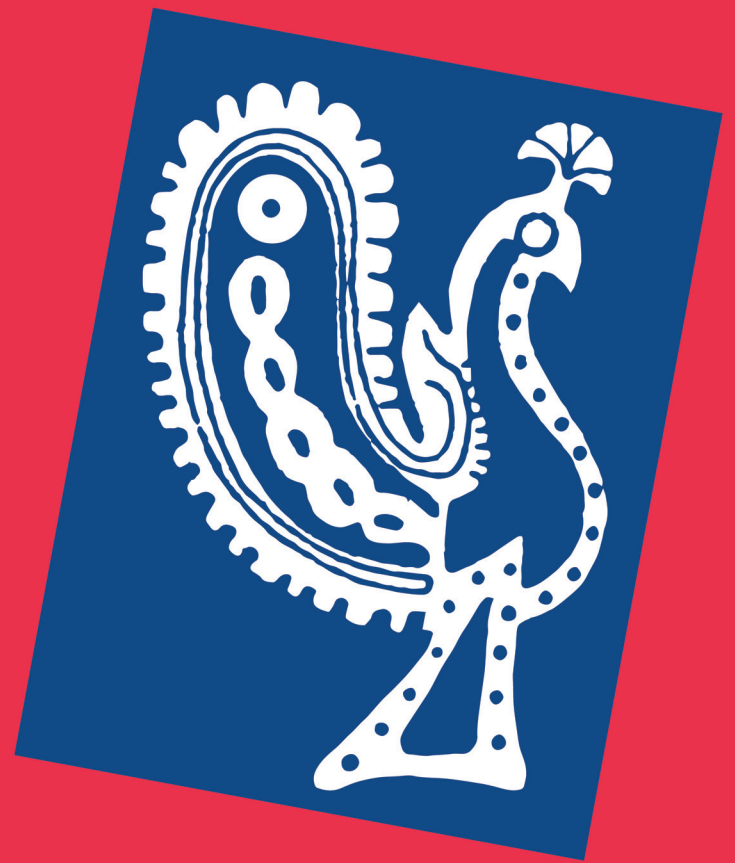
Jože Markuža (1939-2019)
Kraški dedič
Slomškovega duha

Koledar
za leto 2021

Franc Setničar (1875-1945)
Kancler in alpinist

Novi glas vam želi

vesel Božič

@ivanpersoglia

NOVI
GLAS

Uredništvo

www.noviglas.eu
gorica@noviglas.eu
+39 0481 550330

Uprava

zadruga.gm@gmail.com
+39 0481 533177

